

# Sammanställning av medlemsstaternas politik för lika möjligheter för funktionshindrade

Sysselsättning & socialpolitik



Europeiska kommissionen

# Sammanställning av medlemsstaternas politik för lika möjligheter för funktionshindrade

**Sysselsättning & socialpolitik**

Social trygghet & social integrering

**Europeiska kommissionen**  
Generaldirektorat för sysselsättning , arbetsmarknad  
och socialpolitik  
Enhet V/E.4

Manuskriptet färdigställdes i oktober 1998

Denna rapport har finansierats och utarbetats av Europeiska kommissionen,  
Generaldirektorat V: Sysselsättning, arbetsmarknad och socialpolitik,  
Direktorat E: Social trygghet och social integrering,  
Enhet 4: Integrering av funktionshindrade.

Innehållet i denna publikation återspeglar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens åsikt.

Denna publikation och ytterligare information finns på Internet och kan nås via Europaservern  
(<http://europa.eu.int>).

## Innehållsförteckning

Förord	sida	5
Inledning	"	7
Översikt över organisationen <i>Förklaring av siffrorna och organisationsschemana</i>	"	9
Kapiten 1 BELGIEN	"	11
Kapiten 2 DANMARK	"	17
Kapiten 3 TYSKLAND	"	23
Kapiten 4 GREKLAND	"	29
Kapiten 5 SPANIEN	"	35
Kapiten 6 FRANKRIKE	"	41
Kapiten 7 IRLAND	"	47
Kapiten 8 ITALIEN	"	53
Kapiten 9 LUXEMBURG	"	59
Kapiten 10 NEDERLÄNDERNA	"	65
Kapiten 11 ÖSTERRIKE	"	77
Kapiten 13 FINLAND	"	83
Kapiten 14 SVERIGE	"	89
Kapiten 15 FÖRENADE KUNGARIKET	"	95
Lista över medlemmarna i högnivågruppen för frågor som rör funktionshindrade	"	103
Lista över nationella organisationer för funktionshindrade	"	105



# FÖRORD

## Arbetet i högnivågruppen för handikappfrågor

För två år sedan gjorde Europeiska unionen en viktig politisk förändring inom handikappområdet när man övergick till en strategi som bygger på rättigheter. Denna nya strategi rekommenderades av kommissionen i dess meddelande i juli 1996 om integrering av funktionshindrade, och det politiska resultatet var en resolution från rådet i december 1996.

Medan den allmänna politiken tidigare var inriktad på att anpassa människor till deras funktionshinder, anser man nu att integration i högre grad än anpassning är nyckeln till att integrera funktionshindrade i samhället. Den nya strategin grundar sig på att alla medlemsstater har åtagit sig att identifiera och undanröja hinder för lika möjligheter och att främja funktionshindrades möjligheter till full delaktighet när det gäller alla aspekter i livet.

Resolutionen fungerar nu som en referensram när det gäller att fastställa gemensamma mål och bästa tillvägagångssätt samt ett strukturerat utbyte av information och erfarenheter mellan medlemsstaterna.

Antagandet av den nya strategin ledde också till att man inrättade en högnivågrupp för handikappfrågor, som består av högre tjänstemän från medlemsstaterna och som sammanträder regelbundet för att följa med utvecklingen inom unionen.

Högnivågruppen lägger särskild vikt vid följande riktlinjer som fastställs i den resolution som antogs av medlemsstaternas regeringsföreträdare vid ministerrådets möte den 20 december 1996:

- ◆ Att ge människor med funktionshinder, inbegripet gravt funktionshindrade, möjlighet att delta i samhällslivet, samtidigt som det tas vederbörlig hänsyn till deras familjers och vårdares behov och intressen.
- ◆ Att införliva handikappfrågor när politiken på alla relevanta områden utformas.
- ◆ Att undanröja hinder så att det blir möjligt för människor med funktionshinder att till fullo delta i samhällslivet.
- ◆ Att fostra den allmänna opinionen så att den blir mottaglig för funktionshindrades kapacitet och för strategier som grundar sig på lika möjligheter.

Högnivågruppen har också erfarenhet av att funktionshindrade medverkar i genomförandet och uppföljningen av relevant politik och åtgärder.

## Syftet med denna sammanställning

Det är uppenbart att varje medlemsstat har sitt eget sätt att upprätta och utarbeta olika program och tjänster för funktionshindrade. Därför behövs det goda kunskaper om de nuvarande institutionella olikheterna på handikappområdet både på nationell och på regional (lokal) nivå. Man förväntar sig att dessa kunskaper både skall främja utbytet av information, erfarenheter och expertkunskaper samt uppmuntra till närmare samarbete som leder till effektivare strategier och riktlinjer som främjar lika möjligheter för funktionshindrade.

Därför måste man först se i vilket sammanhang nationell handikappolitik utformas innan man kan göra meningsfulla jämförelser mellan medlemsstaternas handikappolitik. Utmaningen består därför av att utarbeta en gemensam metod för att samla ihop dessa olika kontexter och att samtidigt, trots de stora olikheter mellan hur programmen och politiken har organiserats, framhålla att alla handikapps-system ställs inför en rad politiska nyckelfrågor vid

genomförandet av lika möjligheter. Detta är huvudsyftet med denna sammanställning av medlemsstaternas politik för lika möjligheter för funktionshindrade.

Det är viktigt att man uppmärksammar att den strategi som har antagits för detta arbete i huvudsak grundar sig på en mall för lika möjligheter. I strategin läggs vikt vid att handikappolitik är mer än att tillhandahålla sociala och medicinska tjänster som syftar till att minska funktionella begränsningar och att öka oberoendet. En övergripande politik för lika möjligheter skall därför också omfatta frågor som tillgänglighet, utbildning, sysselsättning, social trygghet osv. I sammanställningen understryks både att det är viktigt att skydda och främja de funktionshindrades rättigheter samt att öka medvetenheten i samhället om frågor som är relevanta för funktionshindrade. Man strävar också efter att handikapporganisationer på ett samordnat sätt skall delta i planering, genomförande och övervakning av politik som är relevant för funktionshindrade.

### **Innehållet i sammanställningen**

I denna sammanställning av medlemsstaternas politik för lika möjligheter för funktionshindrade redovisas för varje medlemsstat följande:

Del I – Översikt över organisationen av handikappolitiken

Del II – Organisationsschema

Del III – Handlingsplaner

Del IV – Strukturer för samarbete och samråd

I del I i varje nationell sammanfattning ges en översikt över organisationen av handikappolitiken som följer följande indelning:

A. Samordning

B. Medborgerliga rättigheter

C. Förmåner

D. Tjänster

E. Tillgänglighet

I del II återges organisationen i form av ett organisationsschema. I det följande förklaras de figurer som används. Syftet med organisationsschemat är att åskådliggöra de olika kopplingar och relationer mellan dessa fem områden och vilka centraliserade/decentraliserade aspekter som har betydelse.

I del III ges en sammanfattning av handlingsplanerna för handikappolitik i varje medlemsstat mot bakgrund av punkterna i avsnitt II i resolutionen.

Del IV är inriktad på de samarbetsformer som har upprättats för att informera och/eller samråda med handikapporganisationer i varje medlemsstat.

I översikten över organisationen på sidorna 7–9 förklaras den terminologi som används i figurerna och i organisationsscheman.

# INLEDNING

## ÖVERSIKT ÖVER ORGANISATIONEN

### Förklaring av figurerna och organisationschemana

De ministerier och instanser som främst handhar politiken för lika möjligheter för funktionshindrade kan delas i följande fem grupper:

#### **A. Ministerier eller instanser som ansvarar för samordningen vid utformningen av den övergripande politiken eller som bistår regeringarna med detta**

Eftersom handikappolitiken påverkar många områden och flera ministerier ansvarar för dess genomförande, har många medlemsstater insett att det behövs särskilda organ eller kommittéer för samordning.

Vissa av dessa är offentliga organ som samordnar program mellan olika ministerier (A1)<sup>1</sup>, medan andra är icke-statliga organ som gör regeringarna uppmärksamma på funktionshindrades behov och förväntningar (A2).

#### **B. Ministerier eller instanser som ansvarar för politiken på området medborgerliga rättigheter**

I denna grupp finns ministerier och instanser som i första hand bevakar de funktionshindrades medborgerliga rättigheter och som deltar i genomförandet av den relativt nya lagstiftningen om icke-diskriminering. Politik som gäller medborgerliga rättigheter handlar om skydd mot diskriminering i arbetet eller rätten till gratis utbildning inom det offentliga utbildningsväsendet. Andra åtgärder inom denna grupp tillvaratar rättigheter för personer som vistas på institutioner samt för fysiskt och psykiskt funktionshindrade.

#### **C. Ministerier eller instanser som ansvarar för att utge ekonomiskt stöd (förmåner) till funktionshindrade**

I denna grupp ingår instanser som handhar politik som är inriktad på att upprätthålla inkomstnivån. Denna politik kan ingå i socialförsäkrings- (C1) eller socialtjänstområdet (C2).

#### **D. Ministerier eller instanser som ansvarar för tillhandahållande av tjänster**

Dessa tjänster kan delas in i följande områden:

- *Utbildning* (D1): Instanser som administrerar specialutbildning eller som säkerställer tillgången till utbildning.

---

<sup>1</sup> A1, A2 = koder som används



- *Yrkesinriktad rehabilitering* (D2): Instanser som ansvarar för utbildning eller omskolning samt för tillhandahållande av ekonomiskt stöd vid rehabilitering.
- *Sysselsättning* (D3): Instanser som ansvarar för förmedlingstjänster, ekonomiska incitament eller stöd, anpassning av arbetsplatsen, kvotsystem eller skyddat arbete samt arbetsrättslagstiftning.
- *Hälsa* (D4): Instanser som ansvarar för åtgärder som är inriktade på förebyggande eller tidig diagnostisering av funktionshinder och på att säkerställa tillgången till offentlig hälsovård samt på tillhandahållande av medicinsk rehabilitering eller proteser och hjälpmedel.
- *Social integrering* (D5): Instanser som ansvarar för åtgärder som t.ex. personlig assistent, ständig tillsyn, bastjänster och hemhjälp samt sociala institutioner eller tjänster i samband med fritiden.

#### **E. *Ministerier eller instanser som ansvarar för handikappanpassning av miljön***

I denna grupp ingår ministerier eller instanser som ansvarar för standarder för tillgänglighet till byggnader och deras omgivning (E1), transportmedel och deras tillgänglighet (E2) eller boende (E3).

# Organisationsschemat

Förklaring till layout och de använda figurerna och symbolerna

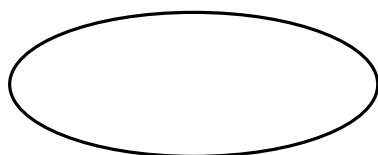


*Grå kolumner i vänster-  
marginalen:*

Anger de fem vikti-  
gaste politikområdena.

*Grå kolumner i höger-  
marginalen:*

Anger den decentraliserade  
nivå där besluten fattas eller  
politiken genomförs.



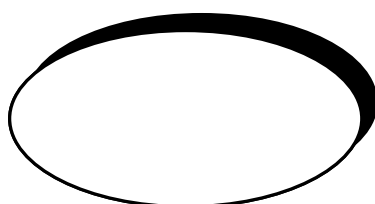
Områden



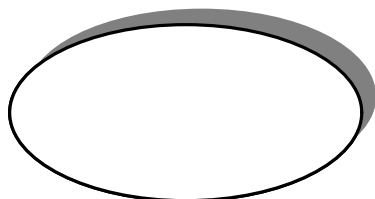
Ministerier



Statliga organ (inte ministerier)



Statliga rådgivande organ



Handikapporganisationer som ger råd  
till regeringen



# BELGIEN

## I. ÖVERSIKT ÖVER ORGANISATIONEN

### A. Ministerier eller instanser som ansvarar för samordningen vid utformningen av den övergripande politiken eller som bistår regeringarna med detta

#### *A1. Statliga organ*

- Ministeriet för sociala frågor, folkhälsa och miljö
- Det belgiska handikapprådet
- Kommittéer för lika möjligheter, som består av företrädare för olika regionala ministerier

### B. Ministerier eller instanser som ansvarar för politiken beträffande medborgerliga rättigheter

- Justitieministeriet
- Centret för lika möjligheter och kampen mot rasism
- Gemenskaper och regioner (ministrar som ansvarar för särskilt stöd för funktionshindrade och för politiken för lika möjligheter)

### C. Ministerier eller instanser som ansvarar för att utge ekonomiskt stöd (förmåner) till funktionshindrade personer

#### *C1. Socialförsäkringsområdet*

- Ministeriet för sociala frågor, folkhälsa och miljö

#### *C2. Socialtjänstområdet*

- Ministeriet för sociala frågor, folkhälsa och miljö

### D. Ministerier eller instanser som ansvarar för tillhandahållande av tjänster

#### *D1. Utbildning*

- Gemenskaperna

#### *D2. Yrkesinriktad rehabilitering*

- Gemenskaperna

#### *D3. Sysselsättning*

- Arbetsmarknadsministern
- Gemenskaperna

#### *D4. Hälsa*

- Ministeriet för sociala frågor, folkhälsa och miljö
- Gemenskaperna

*D5. Social integrering*

- Gemenskaperna

*D6. Informationsteknik*

- Ministern för vetenskap
- Gemenskaperna

**E. Ministerier eller instanser som ansvarar för handikappanpassning av miljön**

*E1. Byggnader och deras omgivning*

- Regionerna

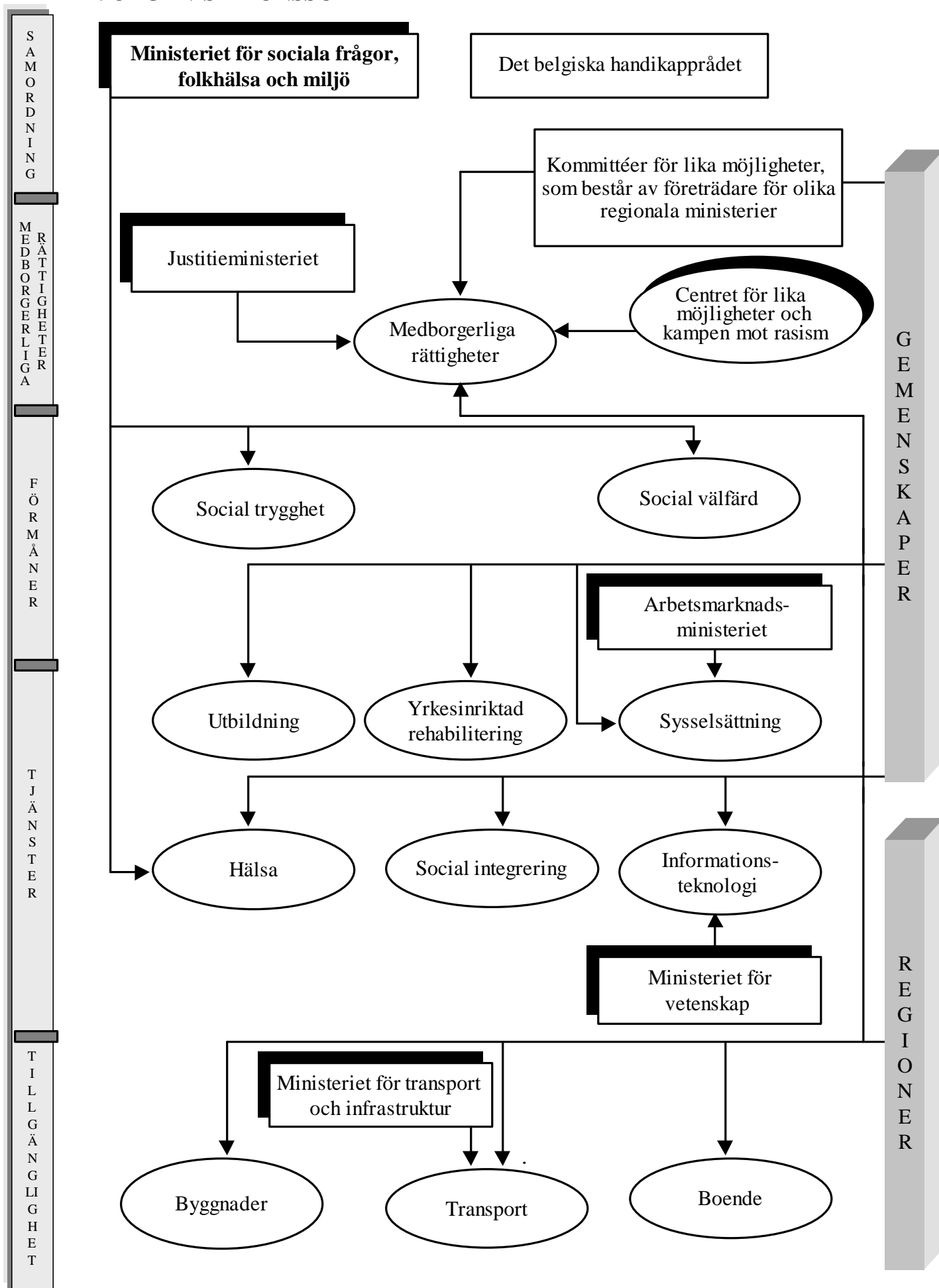
*E2. Transportmedel och deras tillgänglighet*

- Ministern för transport och infrastruktur
- Regionerna

*E3. Boende*

- Regionerna

## II. ORGANISATIONSSCHEMA



### III. HANDLINGSPLANER

#### ***Samordning – övergripande planering***

I Belgien ansvarar gemenskaperna och regionerna, som vid den första anblicken verkar sammanfalla med de olika språkområdena, för de "personliga" aspekterna av handikappolitiken.

Den federala regeringen ansvarar emellertid för många frågor, särskilt för ekonomiskt stöd till funktionshindrade.

Ministern för säkerhet, social rehabilitering och miljö vid ministeriet för sociala frågor, folkhälsa och miljö ansvarar för samordningen på statlig nivå.

I de politiska riktlinjerna för 1998, som utarbetades av ministern för säkerhet, social rehabilitering och miljö, fastställs att Belgiens handikappolitik inte endast bör vara inriktad på förmåner utan att den också bör vara en del av en mer övergripande planering. Därför kommer man på statlig nivå att inrikta sig på kvalitativa förbättringar, såsom smidigare administrativa förfaranden och läkarundersökningar samt kortare väntetider.

Politiken för lika möjligheter för funktionshindrade grundar sig på Europeiska rådets rekommendation R92/6 om en övergripande handikappolitik samt på principerna i Europeiska unionens politik för stöd till funktionshindrade.

Gemenskaperna och regionerna har även vidtagit åtgärder för att förbättra samordningen. I den vallonska regionen föreskrivs t.ex. i ett dekret av den 6 april 1995 samarbete mellan ministerierna för sociala frågor, finansfrågor, ekonomi och transport i syfte att förbättra den sociala integreringen av funktionshindrade.

I den flamländska gemenskapen har man utarbetat en övergripande politisk plan för integrering av funktionshindrade under perioden 1997–2000. En övergripande

politik av detta slag säkerställer att alla berörda ministerier medverkar.

#### ***Utbildning***

Man har vidtagit åtgärder för att funktionshindrade skall kunna delta i den normala undervisningen. I Bryssel till exempel har man påbörjat ett projekt som skall ge funktionshindrade möjlighet att omskola sig eller att få kompletterande utbildning i små och medelstora företag. På detta sätt förbättras deras möjligheter att få arbete.

#### ***Integrering i samhället och på arbetsmarknaden***

Programmen i gemenskaperna är inriktade på integrering i samhället, inträde eller återinträde på arbetsmarknaden, förbättrade levnadsförhållanden och större oberoende för funktionshindrade genom undanröjandet fysiska och praktiska hinder. Individuell budget tillhandahålls också.

#### ***Handikappanpassad miljö***

Lagen av den 17 juli 1975 innehåller bestämmelser om offentliga byggnaders tillgänglighet.

I den flamländska gemenskapen ansvarar ministern för lika möjligheter för samordningsåtgärder för förbättrad tillgänglighet. Funktionshindrade kan få ersättning för handikappanpassning av bostaden från den flamländska fonden.

Åtgärder har också vidtagits för att i arkitektutbildningen ta med de specifika problem som funktionshindrade möter. I den vallonska gemenskapen har ministrarna för sociala frågor, planering av tätorter och landsbygd samt inrikesfrågor beslutat att utreda vilka bestämmelser som måste upprättas om offentliga byggnader och deras omgivning.

#### IV. SAMORDNING – SAMRÅDSFÖRFARANDE

Det belgiska handikapprådet, som är ett rådgivande organ på federal nivå, består huvudsakligen av företrädare för handikapporganisationer. Ordföranden är också medlem i en handikapporganisation.

Handikapprådets huvuduppgift är att bistå ministeriet för sociala frågor, folkhälsa och miljö med råd antingen på begäran eller på eget initiativ när det gäller åtgärder som bör vidtas till stöd för funktionshindrade. Det åligger rådet att utreda allmänna problem som rör funktionshindrade inom det nationella domstolsväsendet.

Rådets yttranden utarbetas ofta av en arbetsgrupp.

Den minister som ansvarar för ekonomiskt stöd till funktionshindrade måste rådgöra med handikapprådet om alla förslag till kungliga förordningar som läggs fram i enlighet med lagen av den 27 februari 1987 om förmåner för funktionshindrade.

Rådgivande organ som består av företrädare för handikapporganisationer har också upprättats i gemenskaperna. De bistår gemenskapsregeringarna och offentliga organ som ansvarar för genomförandet av handikappolitiken på denna nivå.

Dessa offentliga institutioner (eller offentliga intresseorgan) har inrättats genom lag och deras uppgift är att främja integreringen av funktionshindrade i samhället.

Handikapporganisationerna är representerade i styrelserna för dessa offentliga institutioner. Rådgivande organ har upprättats för specifika områden som till exempel yrkesinriktad rehabilitering och integrering i samhället.

Frivilligorganisationer som tillkommit för funktionshindrade på privat initiativ spelar en viktig roll vid genomförandet av handikappolitiken i Belgien.





# DANMARK

## I. ÖVERSIKT ÖVER ORGANISATIONEN

### A. Ministerier eller instanser som ansvarar för samordningen vid utformningen av den övergripande politiken eller som bistår regeringarna med detta

**Anmärkning:** I enlighet med principen om sektorsansvar ansvarar alla ministerier och statliga myndigheter för införande av handikappolitik i sin egen lagstiftning när så krävs. Det finns ingen statlig myndighet som ansvarar för alla områden inom handikappolitiken.

#### *A1. Statliga organ*

- Socialministeriet
- Utbildningsministeriet
- Ministeriet för kyrkliga frågor
- Arbetsministeriet
- Hälsovårdsministeriet
- Bostadsministeriet
- Trafikministeriet
- Kulturministeriet
- Industriministeriet
- Forskningsministeriet

#### *A2. Icke-statliga organisationer*

- Det danska handikapprådet
- Centret för likabehandling av funktionshindrade
- Det danska rådet för handikapporganisationer

### B. Ministerier eller instanser som ansvarar för politiken beträffande medborgerliga rättigheter

- Justitieministeriet

### C. Ministerier eller instanser som ansvarar för att utge ekonomiskt stöd (förmåner) till funktionshindrade personer

#### *C1. Socialförsäkringsområdet*

- Socialministeriet

#### *C2. Socialtjänstområdet*

- Socialministeriet
- Arbetsministeriet
- Amter (motsvarar län)
- Kommuner

## **D. Ministerier eller instanser som ansvarar för tillhandahållande av tjänster**

### *D1. Utbildning*

- Utbildningsministeriet

### *D2. Yrkesinriktad rehabilitering*

- Socialministeriet
- Arbetsministeriet

### *D3. Sysselsättning*

- Arbetsministeriet
- Socialministeriet
- Amter (motsvarar län)
- Kommuner

### *D4. Hälsa*

- Hälsovårdsministeriet

### *D5. Social integrering*

- Socialministeriet
- Amter (motsvarar län)
- Kommuner

### *D6. Informationsteknik*

- Forskningsministeriet

## **E. Ministerier eller instanser som ansvarar för handikappanpassning av miljön**

### *E1. Byggnader och deras omgivning*

- Bostadsministeriet

### *E2. Transportmedel och deras tillgänglighet*

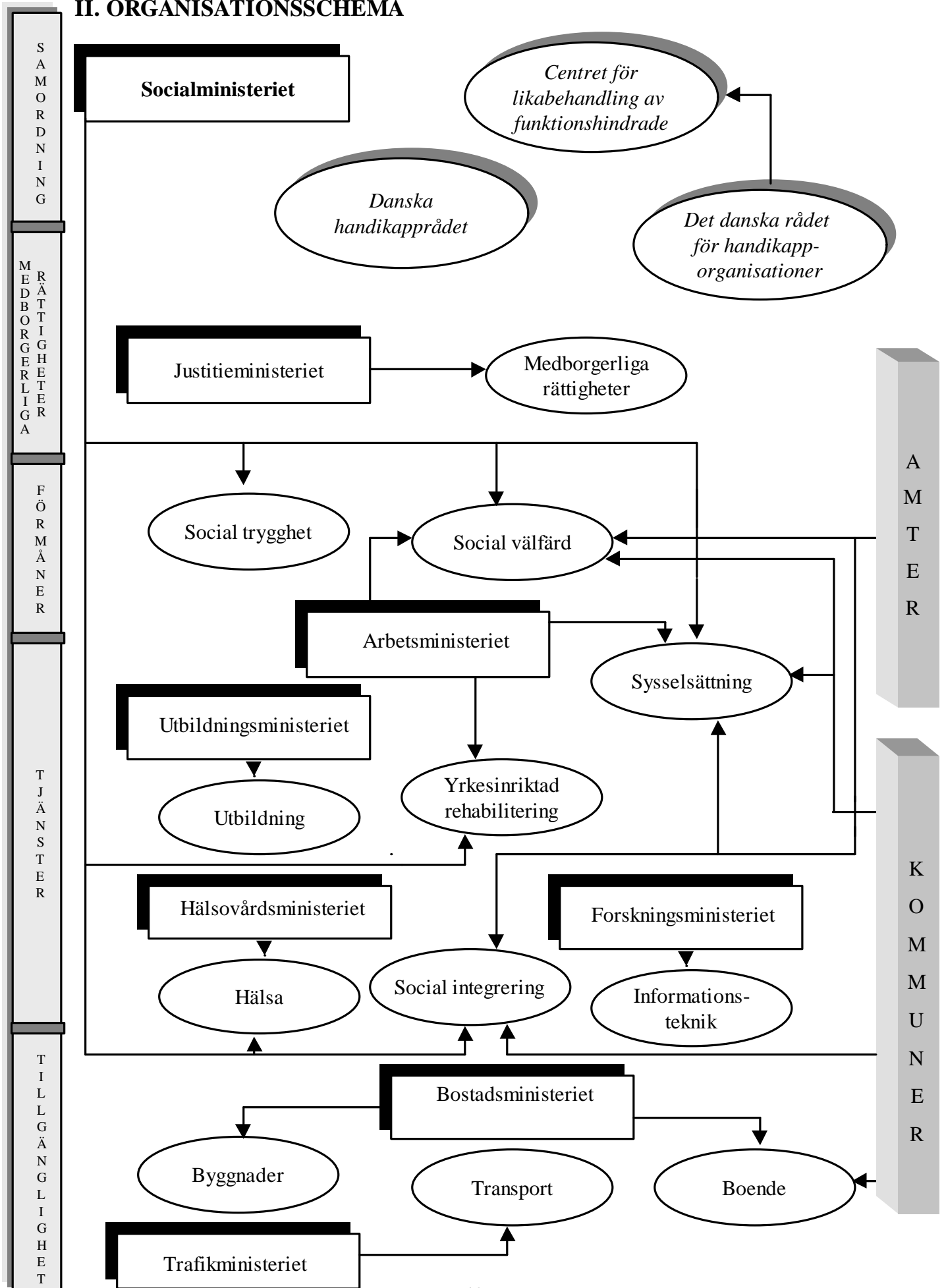
- Trafikministeriet

### *E3. Boende*

- Stads- och bostadsministeriet
- Kommuner

I Danmark är huvudprincipen att integrera funktionshindrade för att säkerställa likabehandling i det danska samhället. Synen på lagstiftning är att lagstiftning i allmänhet bör tillgodose funktionshindrades behov genom reguljära åtgärder. Det danska handikapprådet och Centret för likabehandling av funktionshindrade har inrättats för att garantera funktionshindrade en effektiv offentlig service och rättvis behandling i alla samhällssituationer.

## II. ORGANISATIONSSCHEMA



### III. HANDLINGSPLANER

#### ***Samordning – övergripande planering***

Det danska handikapprådet inrättades i anslutning till en förvaltningsreform 1980 då socialhjälp och social service decentraliserades från central förvaltning till amterna (motsvarar län) och kommunerna. Rådets sammansättning återspeglar principen om brukarinflytande på central politisk planering och lagstiftning. Handikappolitik handlar inte endast om social service utan också om nationella politiska beslut. De svårigheter som funktionshindrade ställs inför skall lösas inom de berörda sektorerna. Det är därför på sin plats att påpeka att ministerierna endast ansvarar för utarbetandet och tillämpningen av lagstiftningen. Det är de lokala myndigheterna som skall tillhandahålla ekonomiskt stöd och service för funktionshindrade.

Tillämpningen av FN:s standardregler för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning jämlikhet och delaktighet prioriteras högt när handikapprådet planerar sin verksamhet.

Inrättandet av Centret för likabehandling av funktionshindrade är uttryck för en önskan att inrikta sig på det praktiska genomförandet av handikappolitiken. Centret arbetar tvärvetenskapligt över både administrativa gränser och ministerieindelning. Centret har två huvudmål:

- Att samla in, främja och sprida både nationellt och internationellt nödvändig information och expertkunnskap om frågor som påverkar funktionshindrade och om de följder som olika slag av funktionshinder har.
- Att fästa uppmärksamheten på fall där funktionshindrade diskrimineras.

Centret publicerar en årsrapport som utgör grunden för ett yttrande till det danska parlamentet som socialministeriet avger på regeringens vägnar.

#### ***Utbildning***

Arbetsministeriet har utarbetat en handlingsplan för att underlätta funktionshindrade att studera vid vuxenutbildningscenter och för att säkerställa att funktionshindrade kan delta i arbetsmarknadsutbildning.

#### ***Social integrering***

Kulturministeriet har publicerat en rapport om funktionshindrades möjligheter att delta i kulturella aktiviteter, i vilken ingår ett antal rekommendationer inom ramen för en handlingsplan. Ett mål med denna handlingsplan är att se till att byggnader som inrymmer kulturella aktiviteter är tillgängliga för funktionshindrade. Handlingsplanen innehåller också information om initiativ som syftar till att underlätta funktionshindrades möjligheter att delta i kulturella aktiviteter.

#### ***Informationsteknik***

Forskningsministeriet har tillsatt en referensgrupp för att se till att funktionshindrades behov beaktas vid utformningen av initiativ till utveckling av informationsteknik.

#### ***Tillgänglighet***

En ministerieövergripande kommitté som sorterar under bostadsministeriet har utarbetat en plan för fysisk tillgänglighet. Planen innehåller 45 initiativ som skall bidra till att göra den fysiska miljön tillgänglig för funktionshindrade.

## IV. SAMORDNING – SAMRÅDSFÖRFARANDE

### *Det danska handikapprådet*

Det danska handikapprådet består av ett lika stort antal företrädare för handikapporganisationer, amter (motsvarar län), och lokala och statliga myndigheter som ansvarar för hälso- och sjukvård, social omsorg, utbildning och kultur. Därtill anlitas ett antal experter på områdena boende, transport, telekommunikationer och sysselsättning av rådet.

Handikapprådet har till uppgift att både bevaka och utvärdera samhällsförhållanden som påverkar de funktionshindrade. I detta sammanhang kan handikapprådet lägga fram förslag och initiera ändringar i frågor som påverkar funktionshindrades levnadsförhållanden.

Alla förvaltningsmyndigheter kan rådgöra med det danska handikapprådet. Det har blivit praxis att de olika ministerierna rådgör med rådet i frågor som berör funktionshinder.

### *Centret för likabehandling av funktionshindrade*

Våren 1993 antog det danska parlamentet en resolution med rekommendationen att alla statliga myndigheter och privatföretag skall följa principen om likabehandling av funktionshindrade och icke-funktionshindrade. Samtidigt beslutade parlamentet att inrätta ett center för likabehandling av funktionshindrade. I parlamentets resolution framläggs synpunkten att hellre än att införa speciallagstiftning för funktionshindrade skall allmänhetens kunskaper om de funktionshindrades situation förbättras genom mer information samt genom samarbete mellan statliga myndigheter och handikapporganisationer.

### *Det danska rådet för handikapporganisationer*

Det danska rådet för handikapporganisationer består av 28 nationella handikapporganisationer och är den enda paraplyorganisationen i Danmark inom handikappområdet. Rådets viktigaste mål är att bevaka sina medlemsorganisationers gemensamma intressen. Dess uppgift är vanligen att förhandla med regeringen om allmänna frågor som är viktiga för alla handikappgrupper, såsom utbildning, arbetsmarknad, förmåner och försäkring. Samarbetsorganet kontaktas vanligen eller ombeds att utse lämpliga företrädare för de funktionshindrade när regeringen eller lokala myndigheter så önskar.

Rådet utser sju ledamöter till det danska handikapprådet, som har inrättats av den danska regeringen. Dessutom utser det ledamöter till ett antal andra offentliga kommittéer och kommissioner på nationell och lokal nivå.

Rådet har ett regionalkontor i vart och ett av de 15 amterna (motsvarar län). Varje medlemsorganisation utser en ledamot till varje amtskontor och två ledamöter till rådets nationella styrelse. Ordförande och en verkställande kommitté väljs av rådets nationella styrelse.



# TYSKLAND

## I. ÖVERSIKT ÖVER ORGANISATIONEN

### A. Ministerier eller instanser som ansvarar för samordningen vid utformningen av den övergripande politiken eller som bistår regeringarna med detta

#### A1. Statliga organ

- Arbets- och socialministeriet
- Motsvarande ministerier på delstatsnivå
- Förbundsstats- och delstatsombud för funktionshindrade

#### A2. Icke-statliga organisationer

- Rådgivande kommitté för rehabilitering av funktionshindrade
- Motsvarande rådgivande kommittéer på delstatsnivå

### B. Ministerier eller instanser som ansvarar för politiken beträffande medborgerliga rättigheter

- Justitieministeriet (för allmänna frågor)
- Arbets- och socialministeriet (särskilt när det gäller funktionshindrade)
- Förbundsstats- och delstatsombud för funktionshindrade

### C. Ministerier eller instanser som ansvarar för att utge ekonomiskt stöd (förmåner) till funktionshindrade personer

#### C1. Socialförsäkringsområdet

- Sjukförsäkringsinstitutioner, institutioner för olycksfallsförsäkring, pensionsförsäkringsinstitutioner.
- Den offentliga arbetsförmedlingen, försäkringsinstitutioner för långtidsvård

#### C2. Socialtjänstområdet

- Lokala socialtjänstinstitutioner och socialtjänstinstitutioner ovanför lokalnivån
- Den institution som ansvarar för social omsorg för ungdomar

#### C3. Förmåner som inte faller under det sociala trygghetssystemet eller under socialbidragssystemet

- Institutioner som ansvarar för social kompensation (särskilt till krigsinvalidier och våldsoffer och personer som insjuknat pga. vaccination)

### D. Ministerier eller instanser som ansvarar för tillhandahållande av tjänster

#### D1. Utbildning

- Ministeriet för utbildning, vetenskap, forskning och teknik
- Motsvarande ministerier på delstatsnivå



*D2. Yrkesinriktad rehabilitering*

- Arbets- och socialministeriet
- Motsvarande ministerier på delstatsnivå
- Den offentliga arbetsförmedlingen
- Andra institutioner som ansvarar för yrkesinriktad rehabilitering

*D3. Sysselsättning*

- Arbets- och socialministeriet
- Hälsovårdsministeriet (när det gäller social omsorg, arbete på skyddade arbetsplatser)
- Motsvarande ministerier på delstatsnivå

*D4. Hälsa*

- Hälsovårdsministeriet
- Arbets- och socialministeriet
- Motsvarande ministerier på delstatsnivå

*D5. Social integrering*

- Hälsovårdsministeriet (när det gäller social omsorg)
- Arbets- och socialministeriet
- Motsvarande ministerier på delstatsnivå

*D6. Informationsteknik*

- Ministeriet för utbildning, vetenskap, forskning och teknik
- Arbets- och socialministeriet
- Motsvarande ministerier på delstatsnivå

**E. Ministerier eller instanser som ansvarar för handikappanpassning av miljön**

*E1. Byggnader och deras omgivning*

- Ministeriet för regional planering, boende och utveckling av tätorter
- Motsvarande ministerier på delstatsnivå

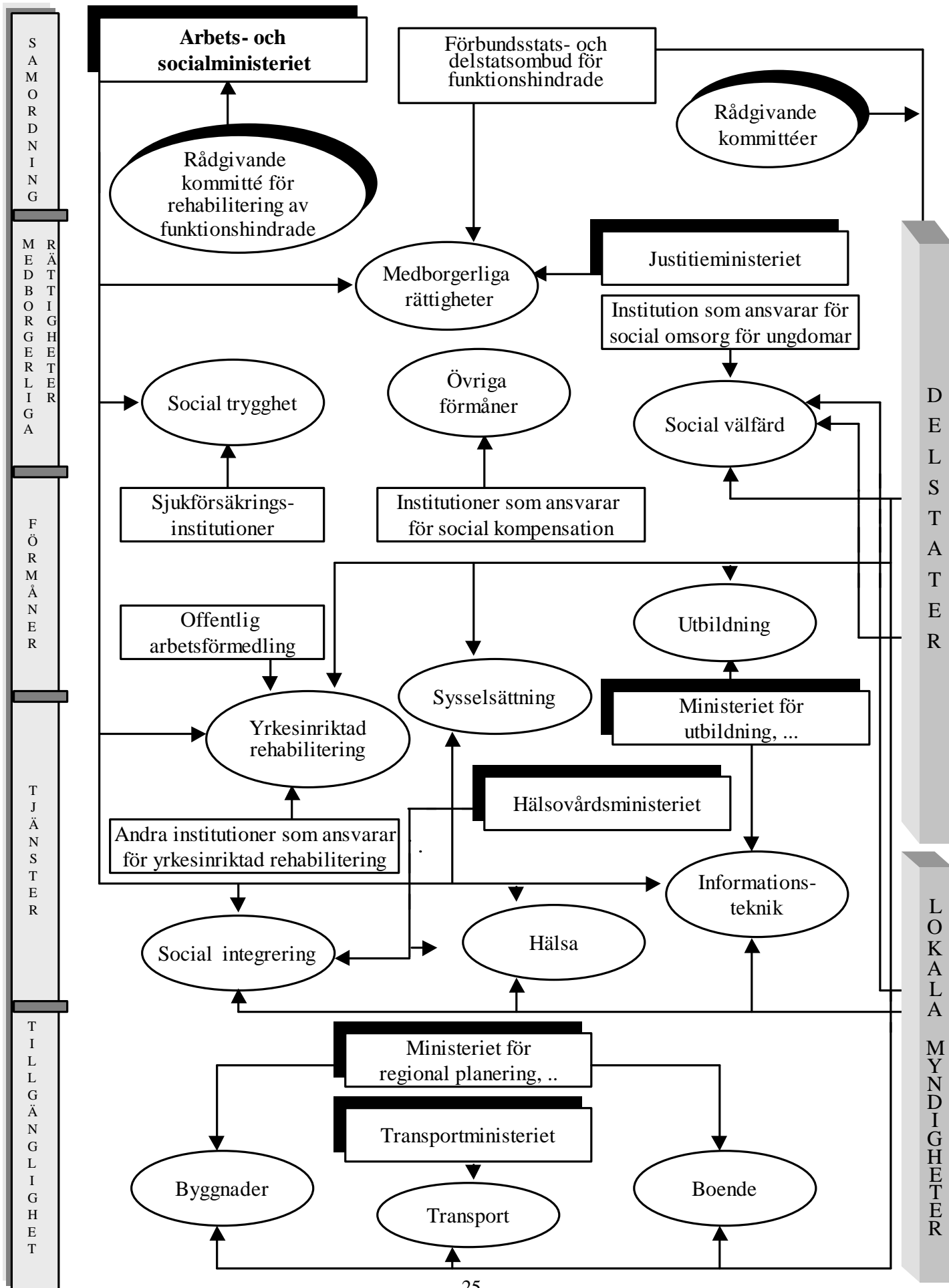
*E2. Transportmedel och deras tillgänglighet*

- Transportministeriet
- Motsvarande ministerier på delstatsnivå

*E3. Boende*

- Ministeriet för regionplanering, boende och utveckling av tätorter
- Motsvarande ministerier på delstatsnivå

## II. ORGANISATIONSSCHEMA



### III. HANDLINGSPLANER

#### ***Samordning – övergripande planering***

I förbundsstatens grundlag garanteras varje person, oberoende av orsak, art eller omfattning av funktionshinder, respekt för människovärdet, liv och frihet utan kroppslig skada, frihet för personlig utveckling, socialstatsprincipen och likabehandling av statsmakten.

Genom samordning säkerställs att planering och/eller finansiering återspeglar efterfrågan och tillgodoser de funktionshindrades behov. Samordningen sker huvudsakligen med hjälp av PR-arbete, olika kommittéer och genom samarbete mellan olika institutioner, varvid särskild vikt läggs vid utarbetandet och vidareutvecklingen av planer för funktionshindrade och inbegripande av dem i den regionala samhällsplaneringen. Planering av detta slag, som hänger samman med de funktionshindrades behov, erbjuder också en möjlighet att tillsammans med handikapporganisationer fastställa om det regionalt finns ett tillräckligt stort utbud av särskild service och institutioner för rehabilitering och integrering och om det finns erforderlig expertis eller om det behövs ytterligare åtgärder.

För att få en bild av de framsteg som gjorts i rättsligt och politiskt hänseende, uppmanade Tysklands parlament (förbundsdagen) 1982 förbundsregeringen att varje parlamentsperiod lägga fram en rapport om de funktionshindrades situation och om utvecklingen inom rehabiliteringen. Den fjärde rapporten av detta slag, som presenterades i december 1997, uppfyller det tyska parlamentets önskemål genom att den innehåller omfattande redogörelser och beskrivningar.

#### ***Medborgerliga rättigheter***

Den allmänna bestämmelsen om likabehandling i artikel 3.1 i grundlagen, som garanterar att alla människor är lika inför lagen, kompletterades i november

1994 med en specialbestämmelse om funktionshindrade. I artikel 3.3 infördes en mening om att ingen skall missgynnas på grund av sitt funktionshinder. Även om funktionshindrade skyddas genom grundlagen mot att missgynnas genom åtgärder som staten vidtagit före denna tidpunkt, stärkte utvidgningen av grundlagen de funktionshindrades ställning, eftersom det infördes en bestämmelse om att staten är skyldig att vidta åtgärder som garanterar att funktionshindrade kan delta i samhällslivet på samma villkor som andra.

#### ***Yrkesinriktad återintegrering***

Varje person som har en fysisk, psykisk eller fysiologisk funktionsnedsättning, eller som löper risk att drabbas av en funktionsnedsättning, har rätt att oberoende av orsaken till funktionsnedsättningen begära nödvändig hjälp från samhället för att

- förebygga funktionshindret, undanröja det eller minska det för att förhindra att det förvärras,
- minska följderna och erhålla en plats i samhället, och särskilt i arbetslivet, som är anpassad till hans eller hennes förutsättningar och förmåga.

Denna "sociala rätt" är i allmänhet erkänd inte enbart som en lagstadgad princip för reglering och tillämpning av sociallagstiftningen, utan också som en vägledande princip för rehabilitering och handikappolitik i Tyskland. För att uppnå detta mål har Förbundsrepubliken tagit i bruk ett övergripande, differentierat men begreppsmässigt enhetligt system för sociala förmåner som också omfattar och är särskilt inriktat på funktionshindrade. Att samordna förmånerna och säkerställa att allt fungerar smidigt anses i Tyskland vara de största problemen som måste lösas för att man skall kunna garantera en effektiv rehabilitering på en rimlig kostnadsnivå.

### ***Social integrering – Handikappanpassad miljö***

För att uppnå en så omfattande och effektiv integrering av funktionshindrade i samhället som möjligt, kommer det att vara nödvändigt att utvidga de ovannämnda sociala förmånerna och allt annat stöd till att inbegripa följande:

- Att inrikta sig på de funktionshindrades personliga färdigheter.
- Att vid utformningen av den fysiska miljön beakta de problem som

funktionshindrade ställs inför och måste komma tillrätta med (till exempel transportmedel eller vid kommunikation med andra människor).

- Att både de funktionshindrade och samhället gör allt de kan för att åstadkomma en integrering.
- Att hela samhället har en positiv inställning till en integrering.

## **IV. SAMORDNING – SAMRÅDSFÖRFARANDEN**

Med hjälp av ett målinriktat samarbete grundat på harmoniserade lagbestämmelser mellan de ovannämnda behöriga institutionerna kan man genom ett strukturerat system skapa och säkerställa möjligheter till effektiv integrering av funktionshindrade och personer som löper risk att bli funktionshindrade.

### ***Rådgivande kommittéer för rehabilitering av funktionshindrade***

På grundval av principen om likabehandling ansvarar de behöriga myndigheterna för åtgärder till förmån för funktionshindrade. Om dessa myndigheter är offentliga organ har de olika behörighet beroende på om de finns på förbundsstats-, delstats- eller kommunnivå. På förbundsstatsnivå och delstatsnivå ansvarar arbets- och socialministeriet för samordningen. Ministeriet bistås av Rådgivande kommittén för rehabilitering av funktionshindrade och av andra federala ministerier i förekommande fall.

Rådgivande kommittén består av företrädare för arbetsgivarna, arbetstagarna, handikapporganisationerna, delstaterna, de lokala självstyrande institutionerna, de viktigaste socialomsorgsinstitutionerna, den offentliga arbetsförmedlingen, det lagstadgade pensionsförsäkringssystemet, det lagstadgade

olycksfallsförsäkringssystemet, socialtjänsten, frivilliga välgörenhetsorganisationer och institutioner med ansvar för yrkesinriktad rehabilitering. Kommittén sammanträder vid behov och vanligen flera gånger per år.

Också på regional nivå finns det behov av att samordna de olika stödformerna särskilt för att få en överblick över utbudet, samordna det och göra det lättförståeligt. Vid många lokala myndigheter har "samordnare för funktionshindrade" hand om detta och vid andra är samordningen en del av den befintliga förvaltnings- och samarbetsstrukturen eller grundar sig på initiativ som tagits av självständiga institutioner. Dessa samordningscentrum är kontaktställen för organisationer och de upprätthåller kontakt med rehabiliteringsinstitutioner som fungerar som viktiga knutpunkter för funktionshindrade.



# GREKLAND

## I. ÖVERSIKT ÖVER ORGANISATIONEN

### A. Ministerier eller instanser som ansvarar för samordningen vid utformningen av den övergripande politiken eller som bistår regeringarna med detta

#### A1. Statliga organ

- Ministeriet för hälsovård och omsorg

#### A2. Icke-statliga organisationer

- Det grekiska handikappförbundet
- Det grekiska riksförbundet för organisationer för funktionshindrade barns föräldrar och vårdnadshavare

### B. Ministerier eller instanser som ansvarar för politiken beträffande medborgerliga rättigheter

- Ministeriet för hälsovård och omsorg i samarbete med andra institutioner

### C. Ministerier eller instanser som ansvarar för att utge ekonomiskt stöd (förmåner) till funktionshindrade personer

#### C1. Socialförsäkringsområdet

- Ministeriet för arbetsmarknadsfrågor och social trygghet

#### C2. Socialtjänstområdet

- Ministeriet för hälsovård och omsorg

### D. Ministerier eller instanser som ansvarar för tillhandahållande av tjänster

#### D1. Utbildning

- Ministeriet för nationell utbildning och religiösa frågor

#### D2. Yrkesinriktad rehabilitering

- Ministeriet för hälsovård och omsorg
- Ministeriet för nationell utbildning och religiösa frågor
- Arbetsministeriet (ansvarar för sysselsättningen för befolkning i arbetsför ålder)

#### D3. Sysselsättning

- Arbetsministeriet (ansvarar för sysselsättningen för befolkning i arbetsför ålder)
- Ministeriet för hälsovård och omsorg
- Treparskommitté

#### D4. Hälsa

- Ministeriet för hälsovård och omsorg

*D5. Social integrering*

- Ministeriet för hälsovård och omsorg

*D6. Informationsteknik*

- Ministeriet för hälsovård och omsorg

**E. Ministerier eller instanser som ansvarar för handikappanpassning av miljön**

*E1. Byggnader och deras omgivning*

- Ministeriet för miljö, stadsplanering och offentligt arbete
- Ministeriet för inrikesfrågor, offentlig förvaltning och decentralisering
- Kulturministeriet

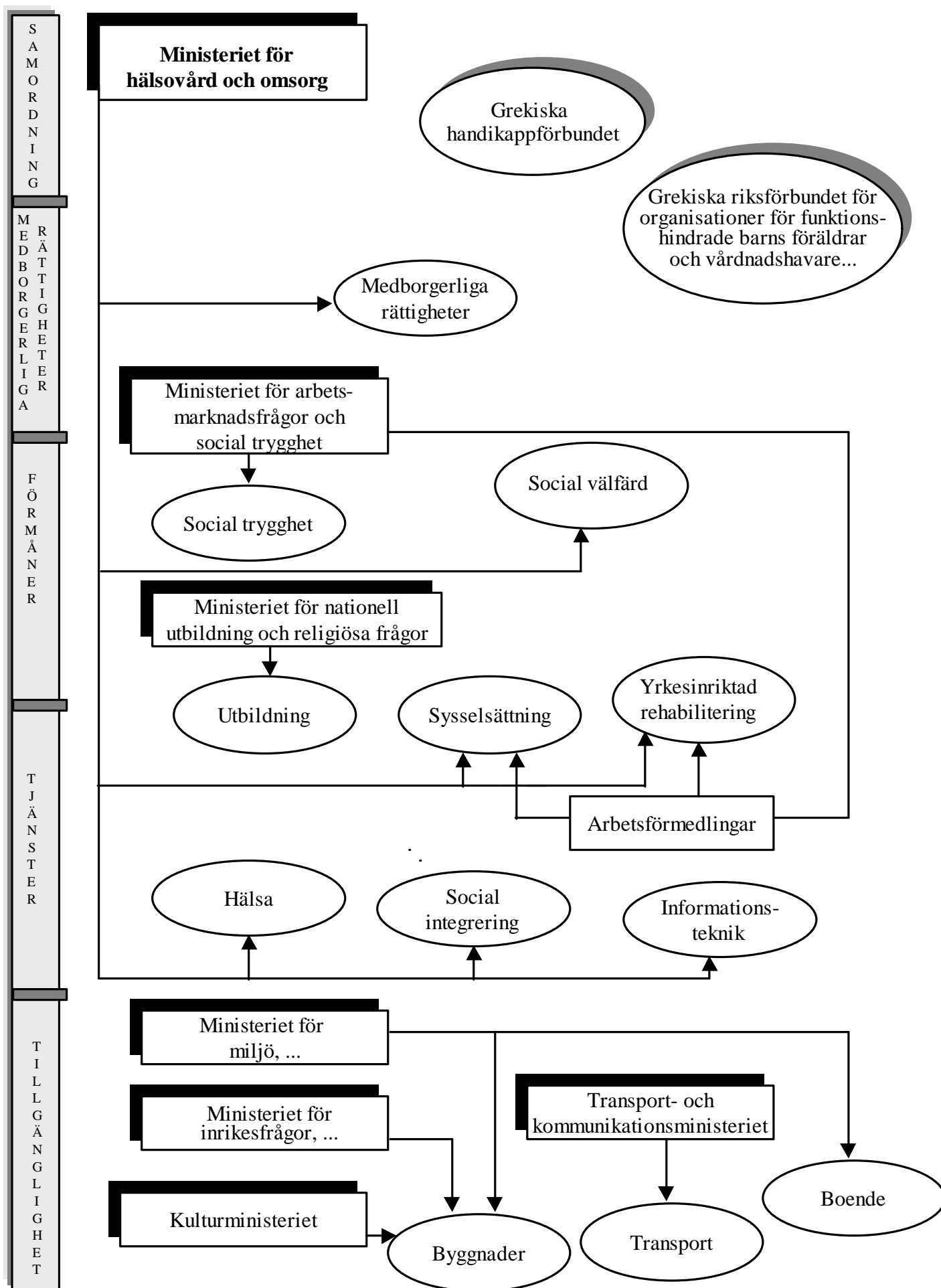
*E2. Transportmedel och deras tillgänglighet*

- Transport- och kommunikationsministeriet

*E3. Boende*

- Ministeriet för miljö, stadsplanering och offentligt arbete

## II. ORGANISATIONSSCHEMA





### III. HANDLINGSPLANER

#### ***Samordning – övergripande planering***

Det grekiska parlamentet har ratificerat reglerna i FN:s Världsaktionsprogram (lag nr 2430/1996). En flerpartskommitté har fått i uppdrag att utarbeta den nationella handlingsplanen. Ordförande i denna kommitté är socialministern. Dessutom har en kommitté bestående av företrädare för olika ministerier och med socialministern som ordförande fått i uppdrag att utarbeta riktlinjer för förberedande och genomförande av en övergripande handikappolitik.

#### ***Social trygghet och social välfärd***

Lag nr 2646 av den 20 oktober 1998 om inrättande av ett nationellt socialförsäkringssystem som är bättre anpassat till det moderna samhällets behov, datorisering och ändrade förmåner.

#### ***Utbildning***

Ett lagförslag för att förbättra organisationen av specialutbildning för att ge funktionshindrade möjlighet till bättre allmän och teknisk utbildning samt till yrkesutbildning kommer snart att läggas fram av utbildningsministeriet.

Utbildningsministeriet genomför en lärarutbildningsplan som syftar till bättre integrering av funktionshindrade elever.

#### ***Sysselsättning***

Lag nr 2648 av den 29 september om mer effektiv tillämpning av kvotsystem vid anställning av funktionshindrade och andra

utsatta sociala grupper inom den privata sektorn och den offentliga sektorn.

Arbetsförmedlingarna har offentliggjort ett nytt program, som innehåller åtgärder för att öka antalet arbetsplatser för funktionshindrade (ökat stöd till arbetsgivare och unga funktionshindrade näringsidkare).

#### ***Social integrering***

Nyligen vidtagna åtgärder inbegriper följande:

- "Presidentdekret" nr 210/10 av den 10 juli 1998 införde invalidkortet, som kommer att underlätta erhållandet av olika förmåner.
- Ett dekret med kriterier för upprättande och tillämpning av strukturer som skall säkra oberoende.
- Upprättande av ett nätverk för vård i hemmet.

I samband med det andra ramverket för samhällsstöd har ett lagutkast utarbetats av ministeriet för hälsovård och omsorg för att inrätta 23 stödcentrum för funktionshindrade och specialiserade centrum för autistiska personer.

#### ***Tillgänglighet***

Inrättandet av kommittéer som består av ledamöter från olika ministerier och som handlägger frågor som gäller tillgänglighet till service och offentliga byggnader, transport och kommunikationer.

#### IV. SAMORDNING – SAMRÅDSFÖRFARANDEN

##### *Handikappförbundet*

Handikappförbundet är regeringens samarbetspartner i frågor som berör funktionshindrade.

Den 3 december varje år överlämnar förbundet en rapport om hur funktionshindrades medborgerliga och sociala rättigheter har respekterats i Grekland till ordföranden för kammaren.

Därutöver

- beaktar ministeriet för hälsovård och omsorg förbundets synpunkter på kriterierna och förfarandena för stöd till handikapporganisationer,
- vid tillämpningen av kvotsystemet på ministernivå övervakas anställningen av funktionshindrade av en trepartskommitté där förbundet är representerat. På nationell nivå är det möjligt att vända sig till en specialkommitté.

##### *Andra organisationer*

Det finns en företrädare för handikapporganisationer i de flesta av styrelserna vid institutioner för social omsorg som tillhandahåller service för funktionshindrade.



# SPANIEN

## I. ÖVERSIKT ÖVER ORGANISATIONEN

### A. Ministerier eller instanser som ansvarar för samordningen vid utformningen av den övergripande politiken eller bistår regeringarna med detta

#### A1. Statliga organ

- Det spanska riksförbundet för skydd och vård av funktionshindrade
- Arbets- och socialministeriet. Institutet för migration och social service (IMSERSO)

#### A2. Icke-statliga organisationer

- Det spanska handikapprådet

### B. Ministerier eller instanser som ansvarar för politiken beträffande medborgerliga rättigheter

- Justitieministeriet
- Arbets- och socialministeriet

### C. Ministerier eller instanser som ansvarar för att utge ekonomiskt stöd (förmåner) till funktionshindrade personer

#### C1. Socialförsäkringsområdet

- Arbets- och socialministeriet. Socialförsäkringsministern

#### C2. Socialtjänstområdet

- Arbets- och socialministeriet. Socialministern
- Autonoma regioner

### D. Ministerier eller instanser som ansvarar för tillhandahållande av tjänster

#### D1. Utbildning

- Ministeriet för utbildning och kultur
- Autonoma regioner

#### D2. Yrkesinriktad rehabilitering

- Arbets- och socialministeriet

#### D3. Sysselsättning

- Arbets- och socialministeriet
- Autonoma regioner

#### D4. Hälsa

- Ministeriet för hälsovård och konsumentfrågor
- Arbets- och socialministeriet
- Autonoma regioner

*D5. Social integrering*

- Arbets- och socialministeriet. Socialministern
- Lokala myndigheter

**E. Ministerier eller instanser som ansvarar för handikappanpassning av miljön**

*E1. Byggnader och deras omgivning*

- Ministeriet för offentligt arbete och stadsplanering
- Lokala myndigheter
- Institutet för migration och social service. Det nationella centrumet för personligt oberoende och tekniskt stöd

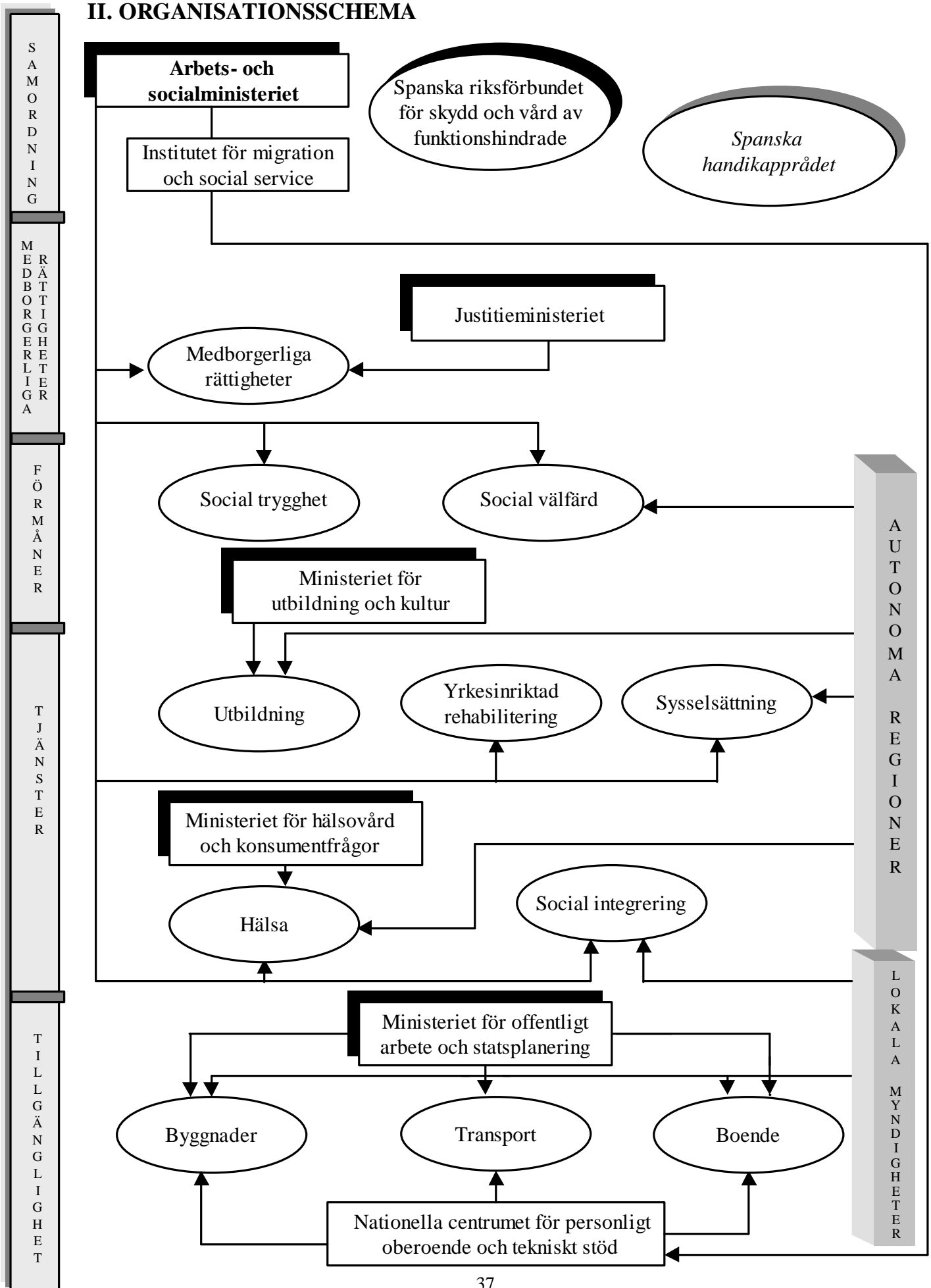
*E2. Transportmedel och deras tillgänglighet*

- Ministeriet för offentligt arbete och stadsplanering. Lokalförvaltningen
- Lokala myndigheter
- Institutet för migration och social service. Det nationella centrumet för personligt oberoende och tekniskt stöd

*E3. Boende*

- Ministeriet för offentligt arbete och stadsplanering.
- Lokala myndigheter.
- Institutet för migration och social service. Det nationella centrumet för personligt oberoende och tekniskt stöd.

## II. ORGANISATIONSSCHEMA



### III. HANDLINGSPLANER

#### ***Samordning – övergripande planering***

År 1996 antogs en handlingsplan för funktionshindrade för att stärka och vidareutveckla principerna i lag 13/82 av den 7 april 1996 om funktionshindrades integrering i samhället. Syftet med handlingsplanen är att säkra att funktionshindrade har möjlighet att få ett ordinarie arbete och att de, när detta inte är möjligt, kan arbeta antingen vid ett särskilt arbetscenter eller vistas på ett sysselsättningscenter.

Handlingsplanen för perioden 1997–2002 grundar sig på ett tredelat tillvägagångssätt, nämligen att alla de grupper som är företrädare i parlamentet är beredda att göra en politisk kompromiss, att alla behöriga myndigheter aktivt medverkar och att handikapporganisationerna medverkar på ett ansvarsfullt sätt. Handlingsplanen ses som övergripande genom att den berör alla behöriga myndigheter och handikapporganisationer.

Principerna för lika möjligheter, integration och delaktighet löper som en röd tråd genom all verksamhet och alla åtgärder i handlingsplanen. Den är indelad i följande fem sektorplaner:

1. Främjande av hälsa och förebyggande av funktionsnedsättning.
2. Hälsovård och fullständig rehabilitering.
3. Utbildningsintegration och specialutbildning.
4. Ekonomisk delaktighet och integration.
5. Samhällsintegrering och självständig livsföring.

#### ***Sysselsättning***

I januari 1997 inrättades en gemensam kommitté bestående av företrädare för arbets- och socialministeriet och för det spanska handikapprådet för att utarbeta en plan, i vilken en rad åtgärder för att främja anställning av funktionshindrade skulle framläggas.

Den gemensamma kommitténs arbete ("Avtal mellan arbets- och socialministeriet och det spanska handikapprådet om en detaljerad plan över brådskande åtgärder för att främja anställandet av funktionshindrade") var slutfört i oktober 1997 då avtalet undertecknades. Avtalet innehåller en rad åtgärder som har delats in i fyra huvudgrupper. De viktigaste tillvägagångssätten och principerna i var och en av grupperna är följande:

- a) Institutionell delaktighet.
- b) Förmedlingstjänster.
- c) Yrkesutbildning.
- d) Rekrytering och arbetsmarknadsintegrering.

#### ***Tillgänglighet***

När det gäller tillgänglighet utarbetas initiativ till förmån för funktionshindrade inom områden som arkitektonisk design, transport och audiovisuell kommunikation. Statliga institutioner, offentliga företag och handikapporganisationer har ingått samarbetsavtal. Det spanska förbundet för städer och provinser, den spanska organisationen för blinda samt företag såsom statsjärnvägarna har också slutit avtal.

*Telefónica* och *Transmediterránea* har erbjudit sina tjänster för att öka antalet stadsstyrelser med integrerade tillgänglighetsprogram för att främja anpassningen av järnvägs- och sjötransporter, inköp av lämpliga bussar och taxibilar och ibruktagande av texttelefoner för hörselskadade.

På motsvarande sätt har *Radio Televisión Española*, som är det statligt ägda radio- och TV-bolaget, beslutat att stegvis anpassa programmen för personer med hörapparater.

#### IV. SAMORDNING – SAMRÅDSFÖRFARANDEN

Handlingsplanen för funktionshindrade utarbetades tack vare samförstånd och samarbete mellan de relevanta ministerierna, de autonoma regionerna, det spanska kommun- och regionförbundet, stora handikapporganisationer, fackliga organisationer, arbetsgivarföreningar och experter på olika områden. Man förväntar sig att handlingsplanen, när det gäller att samordna tjänster för funktionshindrade, kommer att bli ett bestående forum som funktionshindrade, handikapporganisationer och både statliga och icke-statliga organisationer med ansvar för handikappfrågor kommer att delta i.

##### *Det spanska handikapprådet*

En gemensam kommitté bestående av företrädare för arbets- och socialministeriet och det spanska handikapprådet har inrättats för att utarbeta en strategi för anställande av funktionshindrade. Den del av kommittén som behandlar "institutionell delaktighet" har lagt fram förslag till utveckling av statliga institutioners och handikapporganisationers medverkan. I dessa förslag ingår följande:

- Att de funktionshindrades rådgivande organ skall delta mer aktivt.
- Att omorganisera det spanska riksförbundet för skydd och vård av funktionshindrade.
- Att inrätta ett statligt råd för funktionshindrade.
- Att upprätta kontakter för att tillvarata riksförbundets intressen och vidarebefordra dess synpunkter till andra rådgivande organ såsom det allmänna yrkesutbildningsrådet och det ekonomiska och sociala rådet.
- Att ingå avtal med andra myndigheter såsom de autonoma regionerna och det spanska kommun- och regionförbundet för att på detta sätt underlätta ett gemensamt utarbetande av åtgärder som främjar anställning av funktionshindrade.

##### *Gemensam övervakningskommitté*

En gemensam övervakningskommitté som består av företrädare för arbets- och socialministeriet och det spanska handikapprådet kommer att inrättas för att främja och genomföra sådana åtgärder som beskrivs ovan.





# FRANKRIKE

## I. ÖVERSIKT ÖVER ORGANISATIONEN

### A. Ministerier eller instanser som ansvarar för samordningen vid utformningen av den övergripande politiken eller som bistår regeringarna med detta

#### A1. Statliga organ

- Ministern för sysselsättning och solidaritet
- Ministerieövergripande företrädare för funktionshindrade
- Ministerieövergripande samordningskommitté
- Kommittén för organisation av nationell social- och hälsovård eller kommittén för organisation av regional social- och hälsovård (CNOSS eller CROSS)

#### A2. Halvstatliga organ

- Den nationella rådgivande kommittén för funktionshindrade (CNCPH)
- Rådet för yrkesinriktad rehabilitering
- Nationellt tekniskt centrum för studier och forskning i funktionshinder (CTNERHI)

#### A3. Icke-statliga organisationer

- Kommitté för handikappförbund och funktionshindrade barns föräldrar
- Nationellt regionövergripande förbund för privata social- och hälsovårdsorgan (UNIOPSS)

### B. Ministerier eller instanser som ansvarar för politiken beträffande medborgerliga rättigheter

- Statligt råd
- Enskilda ministrar

### C. Ministerier eller instanser som ansvarar för att utge ekonomiskt stöd (förmåner) till funktionshindrade personer

#### C1. Socialförsäkringsområdet

- Nationell sjukförsäkringskassa för förvärvsarbete
- Nationell kassa för familjeförmåner
- Nationell ålderspensionskassa för förvärvsarbete
- Kassa för specialprogram

#### C2. Socialtjänstområdet

- Nationell sjukförsäkringskassa för förvärvsarbete
- Nationell kassa för familjeförmåner
- Nationell ålderspensionskassa för förvärvsarbete
- Kassa för specialprogram
- Ett allmänt råd samt en social- och hälsovårdsmyndighet på departementsnivå

## **D. Ministerier eller instanser som ansvarar för tillhandahållande av tjänster**

### *D1. Utbildning*

- Utbildningsministern
- Ministern för sysselsättning och solidaritet
- Kommitté på departementsnivå för specialutbildning (CDES)

### *D2. Yrkesinriktad rehabilitering*

- Kassa för funktionshindrades integrering på arbetsmarknaden (AGEFIPH)
- Omskolningscentrum
- Kommitté för teknisk vägledning och yrkesinriktad rehabilitering (COTOREP)
- Förbundet för yrkesutbildning för vuxna (AFPA)
- Allmän delegation för sysselsättning och yrkesutbildning (DGEFP)
- Regionalt råd

### *D3. Sysselsättning*

- Ministern för sysselsättning och solidaritet
- Fond för funktionshindrades integrering på arbetsmarknaden (AGEFIPH)
- Nationella eller lokala arbetsförmedlingar

### *D4. Hälsa*

- Hälsovårdsministern
- Regionalt råd

### *D5. Social integrering*

- Nationell fond för familjeförmåner
- Kommuncenter för social verksamhet

### *D6. Informationsteknik*

- Enskilda ministrar i samarbete med ministern för utbildning, forskning och teknik

## **E. Ministerier eller instanser som ansvarar för handikappanpassning av miljön**

### *E1. Byggnader och deras omgivning*

- Bostadsministern
- Kommittéer för säkerhet och tillgänglighet på departementsnivå

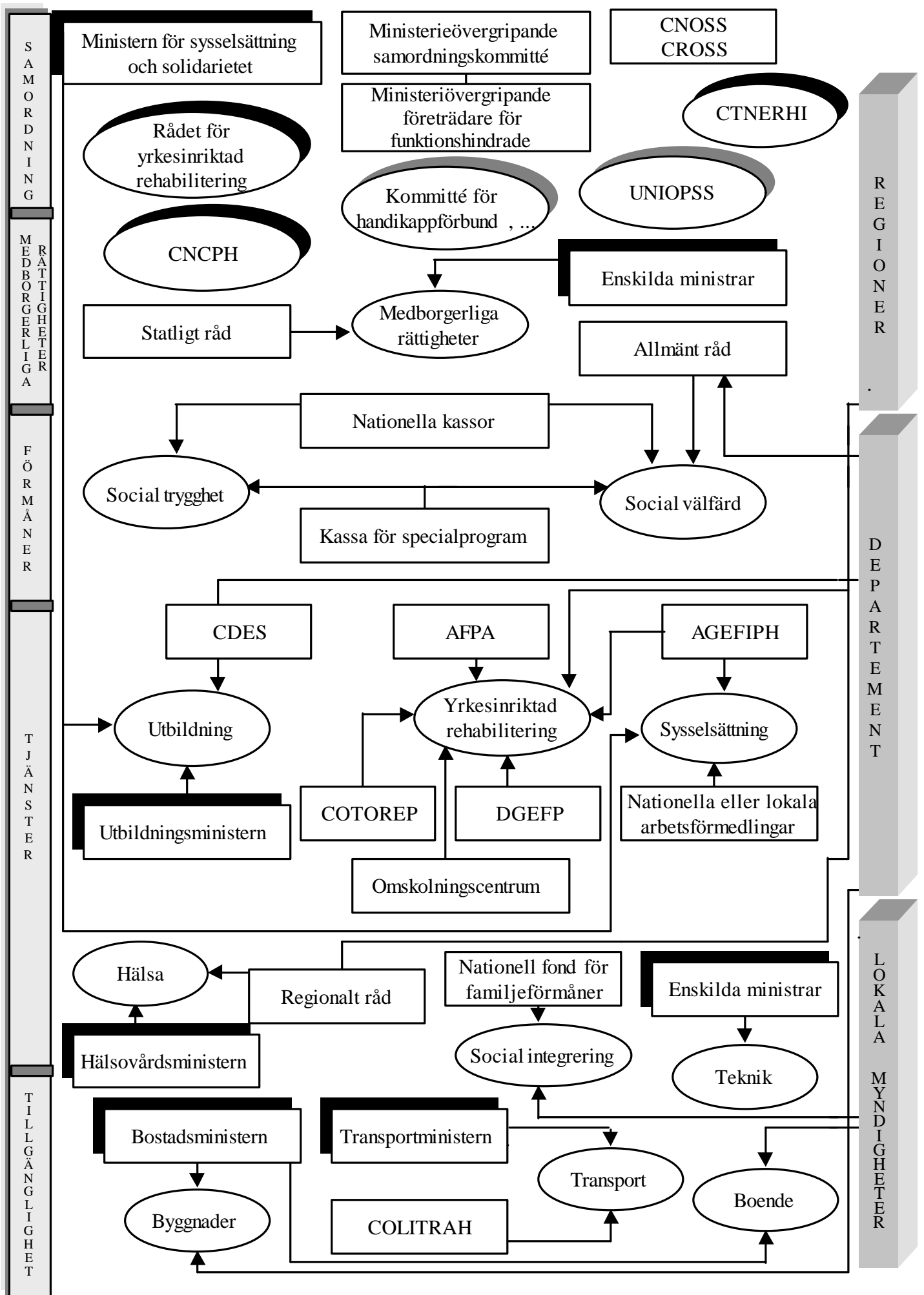
### *E2. Transportmedel och deras tillgänglighet*

- Transportministern
- Samordningskommitté för transport av funktionshindrade (COLITRAH)

### *E3. Boende*

- Bostadsministern
- Kommuncenter för social verksamhet

## II. ORGANISATIONSSCHEMA



### III. HANDLINGSPLANER

#### ***Samordning – övergripande planering***

Den företrädare för funktionshindrade som företräder flera ministerier och som utsågs 1995, ansvarar för samordningsåtgärder som vidtas av de olika ministerierna för att främja funktionshindrades arbetsmarknads- och samhällsintegrering, särskilt inom utbildning, och skall således ge dem möjlighet att bo hemma samt tillgänglighet, sysselsättning och yrkesutbildning.

Företrädaren bistås av en ministerieövergripande samordningskommitté för anpassning och rehabilitering, som inrättats i enlighet med artikel 1 i lagen av den 30 juni 1975 om vägledning för funktionshindrade. Denna kommitté består av företrädare för alla berörda ministerier.

#### ***Medborgerliga rättigheter***

De funktionshindrades rättigheter fastställs i två lagar, nämligen lagen av den 30 juni 1975 om vägledning för funktionshindrade och lagen av den 10 juli 1987 om främjande av sysselsättning för funktionshindrade. Varje ministerium ansvarar för att dessa rättigheter etableras inom dess behörighetsområde.

Den vägledande principen i fransk lag är nu att prioritera integrering i en vanlig miljö vare sig det gäller utbildning eller arbete eller att kunna bo kvar i sitt eget hem. Specialiståtgärder ses som tillfällig hjälp för dem vars funktionshinder är för gravt eller specifikt för att de skall kunna integreras. Åberopande av dessa rättigheter i fall av individuell diskriminering garanteras genom civilrättsliga förfaranden vid tvister. Å andra sidan garanterar ett specialförfarande att särskilda åtgärder vidtas (förmåner, specialisthandledning).

Det finns en lag som gäller för alla grupper. Det är lagen av den 30 juni 1975 om sociala och socialmedicinska institutioner, som för närvarande omarbetas mot bakgrund av de

behov som har uppstått under de senaste 20 åren och hur de uppfyllts.

#### ***Sysselsättning***

Lagen av den 10 juli 1987 återspeglar lagstiftarens vilja att "främja funktionshindrades anställningsmöjligheter med beaktande av arbetsgivarnas ekonomiska möjligheter och genom att ge funktionshindrade full delaktighet i den handikappolitik som föreslås". Lagen innebär i praktiken att företag nu är skyldiga att uppvisa resultat istället för åtgärder.

Fonden för yrkesinriktad integrering av funktionshindrade är inriktad på "17 åtgärder för anställning av funktionshindrade". I programmen har följande fyra huvudmål uppställts:

- Att förbättra yrkeskvalifikationerna, att vidareutveckla utbildning för funktionshindrade och förbättra den nuvarande utbildningen.
- Att aktivera de ekonomiska aktörerna (arbetsgivare och arbetstagare). Åtgärderna på lång sikt syftar till en mer positiv attityd bland cheferna och de fackliga organisationerna organiserar upplysningsverksamhet för sina medlemmar.
- Att öka anställningsmöjligheterna och förbättra förmågan att behålla ett arbete.
- Att inrikta sig på praktiska hinder som funktionshindrade ställs inför.

#### ***Social integrering***

I dagens Frankrike tillhandahålls största delen av specialisttjänsterna av förbund. Denna måste dra nytta av bemyndigandet av två skäl: för att garantera kvaliteten på vården och för att förbunden i de flesta fall erhåller statligt stöd.

### ***Tillgänglighet***

I Frankrike finns ett antal lagar med bestämmelser om att offentliga byggnader, nya bostäder och transportmedel skall vara tillgängliga.

På departementsnivå behandlas särskilt alla byggnadslov av en kommitté

när det gäller tillgänglighet. Denna kommitté består av tjänstemän från ministeriet för offentligt arbete, brandmän och företrädare för förbunden. Detta gäller

för nybyggen och mer omfattande renoveringar.

När det gäller transportmedel har transportministeriet en samordningskommitté för transport för funktionshindrade, som man samråder med vid utveckling av allmänna kommunikationsmedel. I kommittén ingår tjänstemän, statliga institutioner och förbund.

## **IV. SAMORDNING – SAMRÅDSFÖRFARANDEN**

### ***Nationell rådgivande kommitté för funktionshindrade och rådet för yrkesinriktad rehabilitering***

Vid utarbetande av förslag till politiska riktlinjer samråder ministrarna antingen med den nationella rådgivande kommittén för funktionshindrade eller med rådet för yrkesinriktad rehabilitering beroende på frågan. I enlighet med lagen av den 30 juni 1975 ingår i den nationella rådgivande kommittén företrädare för brukarorganisationer och för institutioner inom den offentliga och den privata sektorn. Kommittén yttrar sig om förslag till lagtext som berör funktionshindrade.

Rådet för yrkesinriktad rehabilitering är ett rådgivande organ som informerar arbetsministern om främjande av offentliga och privata åtgärder som berör rehabilitering, omskolning och yrkesutbildning, rehabilitering och placering på arbetsmarknaden och organisation av skyddad anställning.

### ***Kommittén för organisation av nationell social- och hälsovård samt kommittén för organisation av regional social- och hälsovård***

Kommittén för organisation av nationell social- och hälsovård samt kommittén för organisation av regional social- och hälsovård ansvarar på nationell respektive regional nivå för utvärdering av

bestämmelser och avger yttranden om upprättande eller omstrukturering av inrättningar eller tjänster inom social- och hälsovårdssektorn.

### ***Kommittén för handikappförbund***

Kommittén för handikappförbund och funktionshindrade barns föräldrar är en informell grupp som sammanför nationella handikappförbund, föräldrar och serviceorgan. Dess huvuduppgift är att utreda problem som funktionshindrade ställs inför, att ge publicitet åt deras svårigheter och att vara i kontakt med myndigheterna för att lägga fram lösningar särskilt när ny lagstiftning utarbetas.

### ***Nationellt regionövergripande förbund för privata social- och hälsovårdsorgan***

Det nationella regionövergripande förbundet för privata social- och hälsovårdsorgan har följande arbetsuppgift:

- Att medverka i och samordna förslag och initiativ från förbund inom social- och hälsovårdsområdet.
- Att tillhandahålla ett diskussionsforum för alla parter.
- Att företräda förbund inom social- och hälsovården vid förhandlingar med de nationella och lokala myndigheterna.
- Att ge hälsovårdsförbund praktiskt stöd genom att utveckla deras ledningsförmåga.

### ***Nationellt tekniskt centrum för studier och forskning i funktionshinder***

Det nationella tekniska centrumet för studier och forskning i funktionshinder är ett halvstatligt organ och fungerar som ett forum för ministerier, förbund, fältpersonal, företag och utrednings- och forskningsorgan. Dess uppgift är att genomföra studier och forskning och att organisera och sprida information om funktionshinder.

### ***Samordningskommitté för transport***

Man samråder alltid med en samordningskommitté för transport av funktionshindrade när det gäller utveckling av de allmänna kommunikationsmedlen. I kommittén ingår tjänstemän, statliga institutioner och förbund.

### ***Övrigt***

I dagens Frankrike tillhandahålls största delen av specialisttjänsterna av förbund. Strategin för fonden för integrering av funktionshindrade på arbetsmarknaden upprättades med hjälp av ett stort antal aktörer från de förbund, myndigheter, arbetsgivare och fackliga organisationer som tillämpar lagen av den 10 juli 1987. Även på departementsnivå sammanförs alla parter som ansvarar för arbetsmarknadsintegreringen genom integreringsprogram.

På departementsnivå och på lokal nivå finns det ett regionalt råd och ett allmänt råd. Dessa är viktiga i de funktionshindrades dagliga liv. Det regionala rådet ansvarar för yrkesutbildning, regional planering, kultur- och samhällsliv samt insatser inom social- och hälsovårdsområdet.

Det allmänna rådet ansvarar för socialvård, hemhjälp, omvårdnad, härbärgen, måltidsservice, stöd för barn och boende.

# IRLAND

## I. ÖVERSIKT ÖVER ORGANISATIONEN

### A. Ministerier eller instanser som ansvarar för samordningen vid utformningen av den övergripande politiken eller som bistår regeringarna med detta

#### A1. Statliga organ

- Ministeriet för justitie- och jämlikhetsfrågor samt lagändringar  
Ministerieövergripande arbetsgrupp
- Nationell handikappmyndighet

#### A2. Icke-statliga organisationer

- Irländska handikapprådet

### B. Ministerier eller instanser som ansvarar för politiken beträffande medborgerliga rättigheter

- Rättshjälp, som sorterar under ministeriet för justitie- och jämlikhetsfrågor samt lagändringar
- Jämställdhetsombudsman, som lyder under ministeriet för justitie- och jämlikhetsfrågor samt lagändringar

### C. Ministerier eller instanser som ansvarar för att utge ekonomiskt stöd (förmåner) till funktionshindrade personer

#### C1. Socialförsäkringsområdet

- Ministeriet för sociala frågor, samhällsfrågor och familjefrågor
- Skattemyndighet
- Lokala myndigheter

#### C2. Socialtjänstområdet

- Ministeriet för sociala frågor, samhällsfrågor och familjefrågor
- Ministeriet för hälsovård och barn
- Regionala hälsoorgan
- Lokala myndigheter

### D. Ministerier eller instanser som ansvarar för tillhandahållande av tjänster

#### D1. Utbildning

- Ministeriet för utbildning och vetenskap

#### D2. Yrkesinriktad rehabilitering

- Ministeriet för hälsovård och barn
- Nationellt rehabiliteringsorgan
- Regionala hälsoorgan

#### D3. Sysselsättning



- Ministeriet för hälsovård och barn
- Regionala hälsoorgan
- Nationellt rehabiliteringsorgan
- Jämlikhetsmyndigheter

*D4. Hälsa*

- Ministeriet för hälsovård och barn
- Regionala hälsoorgan
- Allmän hälso- och sjukvård

*D5. Social integrering*

- Ministeriet för justitie- och jämlikhetsfrågor samt lagändringar
- Ministeriet för sociala frågor, samhällsfrågor och familjefrågor
- Regionala hälsoorgan

**E. Ministerier eller instanser som ansvarar för handikappanpassning av miljön**

*E1. Byggnader och deras omgivning*

- Ministeriet för miljö och lokalförvaltning
- Lokala myndigheter

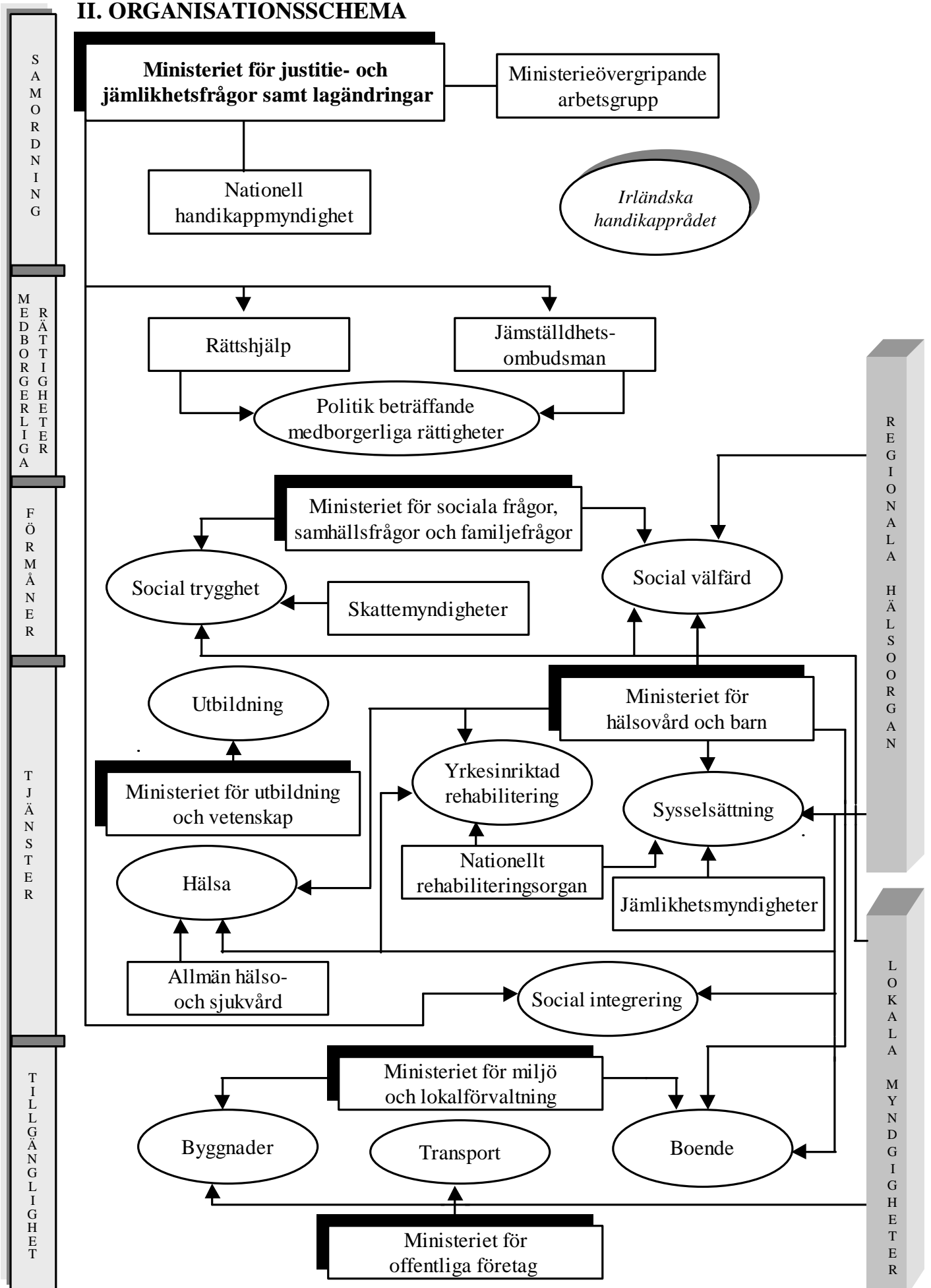
*E2. Transportmedel och deras tillgänglighet*

- Ministeriet för offentliga företag

*E3. Boende*

- Ministeriet för miljö och lokalförvaltning
- Ministeriet för hälsovård och barn
- Regionala hälsoorgan

## II. ORGANISATIONSSCHEMA



### III. HANDLINGSPLANER

#### ***Samordning – övergripande planering***

Sedan 1993 har den irländska regeringen tagit ett antal viktiga initiativ som är inriktade på att främja lika möjligheter för funktionshindrade, vilket inbegriper inrättande av en kommission för likabehandling av funktionshindrade (*Commission on the Status of People with Disabilities*) och underlättande av inrättandet av det irländska handikapprådet (*Irish Council of People with Disabilities*).

Den 18 november 1997 meddelade den irländska regeringen att den hade för avsikt att inrätta en nationell handikappmyndighet och en stödtjänst för funktionshindrade. En grupp bildades för att utarbeta förslag till regeringen med rekommendationer om vilket ministerium som i framtiden skulle ansvara för funktionshindrades sysselsättning. Gruppen lade fram en rapport i juni 1998 och i slutet av juli utsåg regeringen ledamöter till den nationella handikappmyndigheten, som skulle inleda sitt arbete i januari 1999. Regeringen meddelade också att en stödtjänst för funktionshindrade skulle inrättas och att den skulle sortera under ministeriet för sociala frågor, samhällsfrågor och familjefrågor (*Department of Social, Community and Family Affairs*). Ansvaret för funktionshindrades sysselsättning skulle överföras från ministeriet för hälsovård och barn (*Department of Health and Children*) till ministeriet för företag, handel och sysselsättning (*Department of Enterprise, Trade and Employment*). Ett program för att förhindra marginalisering och säkra likabehandling av funktionshindrade genomförs för närvarande.

#### ***Medborgerliga rättigheter***

Ministeriet för jämlikhetsfrågor och lagändringar (*Department of Equality and Law Reform*), som numera heter ministeriet för justitie- och jämlikhetsfrågor samt lagändringar, inrättades i januari 1993. Till ministerns ansvarsområde hör att med hjälp

av institutionella, administrativa och rättsliga reformer främja och genomföra likabehandling av personer som har funktionshinder, missgynnas eller diskrimineras.

Ministern inrättade Kommissionen för likabehandling av funktionshindrade i slutet av 1993. Dess uppgift är att ge rekommendationer som syftar till att säkra att funktionshindrade har möjlighet att utnyttja sin rätt till delaktighet och använda hela sin potential inom det ekonomiska, sociala och kulturella livet. Kommissionen framlade sin rapport i november 1996. Ministeriet för justitie- och jämlikhetsfrågor samt lagändringar var ordförande i en ministerieövergripande arbetsgrupp som på grundval av rapporten utarbetade ett utkast till handlingsplan beträffande funktionshindrades rättigheter.

Ministern fullföljer för närvarande ett viktigt program för reformering av familjerätten samt kvinnors och funktionshindrades rättigheter. Ministern ansvarar för administrationen och bistås av en rättshjälpsystem, som är ett rättshjälpsystem för medborgarna för att säkra att alla har samma möjlighet att få hjälp oberoende av inkomster.

#### ***Sysselsättning***

Regeringen har för avsikt att införa en handikapplag, i vilken funktionshindrades rättigheter fastställs samt också hur de skall gå till väga om deras rättigheter inte upprätthålls. Två lagförslag om icke-diskriminering behandlades av det irländska parlamentet 1996. Det ena var ett lagförslag om lika möjligheter på arbetsmarknaden (*Employment Equality Bill*) som förbjuder diskriminering på arbetsplatsen, och det andra var ett lagförslag till likabehandling (*Equal Status Bill*) som kan förbjuda diskriminering vad gäller service. Funktionshindrade hör till de grupper som omfattas av dessa lagförslag. Eftersom

högsta domstolen avkunnat att båda lagförslagen är grundlagsstridiga, håller regeringen på att utarbeta en ny lag om likabehandling i enlighet med riktlinjerna i det lagförslag som fälldes i den dom som högsta domstolen avgav.

Lagen om lika möjligheter på arbetsmarknaden (1998) undertecknades den 18 juni 1998.

I lagförslaget beskrivs diskriminering som att en person behandlas på ett mindre gynnsamt sätt än en annan person behandlas, har behandlats eller skulle behandlas. Diskriminering är enligt lag förbjudet på grundval av nio klart diskriminerande skäl, av vilka ett är funktionshinder. Lagförslaget omfattar arbetstagare inom både den offentliga och den privata sektorn samt arbetssökande och personer som har sökt till en utbildning. Enligt lagförslaget är diskriminering förbjudet på arbetsmarknaden. Lagförslaget tillåter positiva åtgärder som är särskilt inriktade på att integrera funktionshindrade i arbetslivet. En arbetsgivare måste göra allting som ligger inom rimlighetens gränser för att tillgodose en funktionshindrad persons behov, om inte arbetsgivaren kan påvisa att också andra än nominella utgifter uppstår.

En ny jämlikhetsmyndighet, som inrättas på grundval av lagen, ges en lagstadgad

skyldighet att sträva efter att avskaffa diskriminering och att främja lika möjligheter på arbetsmarknaden även för funktionshindrade. Ministern kommer att utarbeta nya tillämpningsregler och ge dem laga kraft. Tillämpningsreglerna kommer att kunna användas som bevis och beaktas vid fastställandet av relevanta fall.

På grundval av lagstiftningen kommer en tjänst för en jämställdhetsombudsman (*Director of Equality Investigations*) att inrättas vid ministeriet för justitie- och jämlikhetsfrågor samt lagändringar. Enligt lagförslaget kommer jämställdhetsombudsmannen att vara den person man i första hand vänder sig till vid klagomål. Jämställdhetsombudsmannen utreder varje fall som överlämnas till honom och avger ett beslut. Beslutet är bindande och kan genomföras med hjälp av distriktsdomstolen (*Circuit Court*).

Ministeriet för justitie- och jämlikhetsfrågor samt lagändringar har ett omfattande lagstiftningsprogram. Det erbjuder tjänster direkt till allmänheten framförallt genom de organisationer som sorterar under det, rättstjänsten, kontoret för lika möjligheter på arbetsmarknaden (*Employment Equality Agency*), som nu har ersatts av en jämlikhetsmyndighet, och jämställdhetsombudsmannen.

#### IV. SAMORDNING – SAMRÅDSFÖRFARANDEN

##### *Kommission för likabehandling av funktionshindrade*

Kommissionen för likabehandling av funktionshindrade inrättades den 29 november 1993. Dess främsta uppgift var att ge regeringen råd om praktiska åtgärder som är nödvändiga för att säkra att funktionshindrade kan utöva sin rätt till delaktighet till fullo och använda hela sin potential inom det ekonomiska, sociala och kulturella livet, att utreda de funktionshindrades nuvarande situation och

hur de befintliga tjänsterna har organiserats för att uppfylla deras behov och om de är tillräckliga, och att utarbeta rekommendationer om vad som måste ändras inom lagstiftning, politik, organisation, tillvägagångssätt och strukturer för att tillgodose att funktionshindrades behov uppfylls på ett enhetligt, övergripande och kostnadseffektivt sätt.

Kommissionen genomförde den största utredningen av de funktionshindrades situation som man någonsin har gjort i Irland. Den höll 30 offentliga möten ("*Listening Meetings*") runtom i landet där funktionshindrade, deras familjer och vårdare gavs möjlighet att ge sin syn på frågor som påverkar deras liv. Man erhöll över 600 skriftliga svar. Kommissionens rapport publicerades den 18 november 1996.

### ***Övervakningskommitté för kommissionens rapport***

En övervakningskommitté som övervakar genomförandet av kommissionens rekommendationer inrättades i april 1997. Den består av handikapporganisationer, funktionshindrade, deras familjer och vårdare samt serviceorgan, arbetsmarknadsparter och ministerier.

- Övervakningskommitténs uppgifter är följande:
- Att ge råd till den ministerieövergripande arbetsgruppen när det gäller prioritering av rekommendationerna från Kommissionen för likabehandling av funktionshindrade.
- Att hjälpa och stödja arbetsgruppen för att underlätta utarbetandet av handlingsplanen om funktionshindrades rättigheter.
- Att ge råd och lägga fram förslag till ministeriet för justitie- och jämlikhetsfrågor samt lagändringar.
- Att övervaka genomförandet av de rekommendationer från Kommissionen för likabehandling av funktionshindrade som regeringen har antagit.

### ***Ministerieövergripande arbetsgrupp***

Efter publiceringen av rapporten inrättades en ministerieövergripande arbetsgrupp under ordförandeskap av ministeriet för justitie- och jämlikhetsfrågor samt lagändringar för att på grundval av rapporten utarbeta en handlingsplan om funktionshindrades rättigheter. Arbetsgruppen består i huvudsak av de ministerier som rapporten främst berör. Arbetsgruppen behandlar också rapporten från gruppen som granskar hälsovårdstjänster och personliga sociala tjänster för personer med fysiska och sensoriska funktionshinder (*Review Group on Health and Personal Social Services for People with Physical and Sensory Disabilities*). Rapporten publicerades av hälsovårdsministeriet (*Department of Health*) i december 1996 i anslutning till kommissionens hälsovårdsrekommendationer.

### ***Det irländska handikapprådet - tidigare Rådet för likabehandling av funktionshindrade (Council for the Status of People with Disabilities)***

Den 6 april 1995 inrättade ministern för justitie- och jämlikhetsfrågor samt lagändringar en tillfällig arbetsgrupp, som hade till uppgift att underlätta inrättandet av ett råd för likabehandling av funktionshindrade.

Den tillfälliga arbetsgruppens arbete resulterade i att ett preliminärt irländskt handikappråd etablerades den 11 mars 1997, finansierat av ministeriet för justitie- och jämlikhetsfrågor samt lagändringar. Rådet kommer sannolikt att inrättas 1999.

# ITALIEN

## I. ÖVERSIKT ÖVER ORGANISATIONEN

### A. Ministerier eller instanser som ansvarar för samordningen vid utformningen av den övergripande politiken eller bistår regeringarna med detta

#### A1. Statliga organ

- Socialministeriet
- Ministerieövergripande kommitté för handikappfrågor
- Ständig kommitté för kontakter mellan stat, regioner och de autonoma provinserna Trento och Bolzano (regelbundna möten)

#### A2. Icke-statliga organisationer

- Rådet för förbund för funktionshindrade och deras familjer

### B. Ministerier eller instanser som ansvarar för politiken beträffande medborgerliga rättigheter

- Alla ministrar
- Regionerna

### C. Ministerier eller instanser som ansvarar för att utge ekonomiskt stöd (förmåner) till funktionshindrade personer

#### C1. Socialförsäkringsområdet

- Inrikesministern
- De regionala, provinsiella och kommunala myndigheterna

#### C2. Socialtjänstområdet

- De regionala, provinsiella och kommunala myndigheterna

### D. Ministerier eller instanser som ansvarar för tillhandahållande av tjänster

#### D1. Utbildning

- Undervisningsministern
- Ministern för universitet, vetenskap och teknisk forskning
- Provinsdirektören för utbildning

#### D2. Yrkesinriktad rehabilitering

- Ministern för sysselsättning och välfärd
- Regionala myndigheter

#### D3. Sysselsättning

- Ministern för sysselsättning och välfärd
- Regionala myndigheter

*D4. Hälsa*

- Hälsovårdsministern
- Den nationella hälso- och sjukvården
- Lokala hälsovårdsmyndigheter

*D5. Social integrering*

- Hälsovårdsministern
- Socialministern
- De regionala, provinsiella och kommunala myndigheterna

*D6. Informationsteknik*

- Ministern för telekommunikationstjänster

**E. Ministerier eller instanser som ansvarar för handikappanpassning av miljön**

*E1. Byggnader och deras omgivning*

- Ministern för offentligt arbete

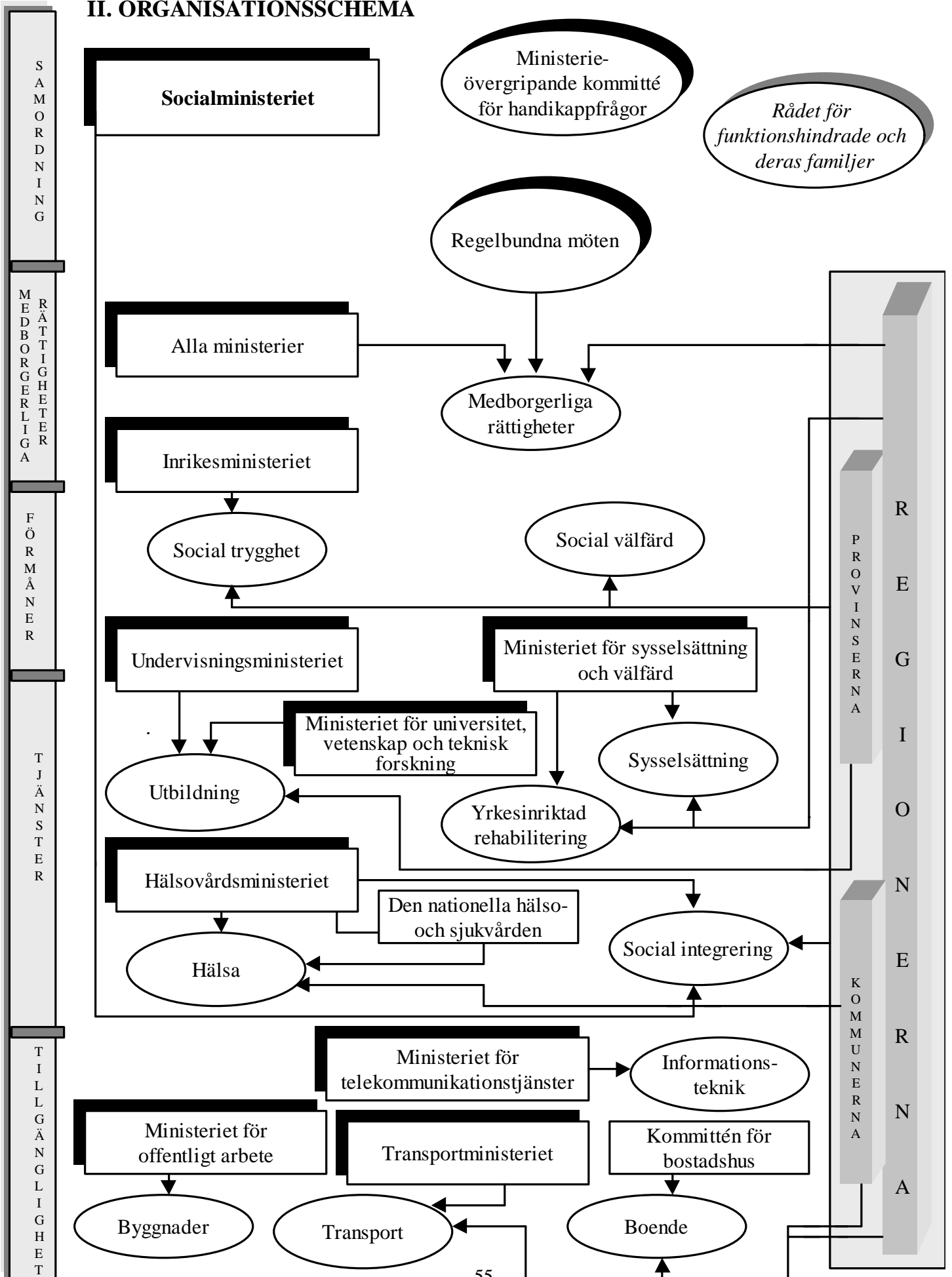
*E2. Transportmedel och deras tillgänglighet*

- Transportministern
- De regionala och kommunala myndigheterna

*E3. Boende*

- De regionala och kommunala myndigheterna
- Kommittén för bostadshus.

## II. ORGANISATIONSSCHEMA





### III. HANDLINGSPLANER

#### *Samordning – övergripande planering*

Lag 104/92 ramlag om funktionshindrades vård, samhällsintegrering och rättigheter fastställer handikappolitiken och handikappstrategin. Denna lag omfattar frågor som rör förebyggande och diagnostisering, behandling och rehabilitering, vård i hemmet och personlig vård, rätt till utbildning samt rätt till integrering i utbildning, yrkesinriktad integrering och integrering i samhället. Vissa specifika åtgärder främjar en "fullständig integrering i arbetslivet" som också inbegriper tillgängliga byggnader och transportmedel.

Vad gäller integrering inbegriper lagen bland annat följande:

- Personliga vårdtjänster.
- Tillgänglig utbildning, yrkesutbildning och teknisk utrustning.
- Yrkesutbildning och individuella sysselsättningsplaner.
- Dagcenter för samvaro, rekreation och utbildning.
- Anpassning av utbildningsmateriel och sportutrustning samt utbildnings- och sportutrymmen.
- Direktingripanden för att undanröja arkitektoniska hinder.
- Tillgängliga allmänna transportmedel, specialtransporter och hjälp vid privattransport.

I huvudsak syftar denna lag till att undanröja hinder, förbättra tillgängligheten och generellt göra det möjligt för funktionshindrade att få tillgång till service och utbud i hela samhället. Man strävar efter att tillämpa ramlagen på ett enhetligt sätt i hela landet.

Socialministern ansvarar enligt den ovannämnda ramlagen för samordning och främjande av stöd till funktionshindrade och för utvärdering och övervakning av

genomförandet av lagstiftningen inom detta område.

Direktoratet för samordning och övervakning av handikappolitik och kontoret för frågor som berör funktionshindrade, familjer, äldre personer och utslagna (finns vid socialministeriet) spelar en viktig roll vid genomförandet av handikappolitiken.

I denna fråga har socialministern strävat efter att uppnå bl.a. följande mål:

- Fortgående utvärdering av alla lagar som berör handikappfrågor.
- Förbättrad samordning.
- Förbättrat genomförande av handikappolitiken särskilt när det gäller de regionala och lokala myndigheternas behörighet, samarbete med handikapporganisationer och EU-initiativ.

Den ministerieövergripande ständiga kommittén för handikappfrågor består av företrädare för ministerierna för sociala frågor, offentligt arbete, inrikesfrågor, finansfrågor, utbildning, hälsovård, sysselsättning och välfärd, universitet, vetenskaplig och teknisk forskning samt företrädare för det italienska kommunförbundet, förbundet för lokalt självstyre, den italienska provinssammanslutningen, regionernas och provinsernas högsta styresmän, experter, forskningsinstitut och organisationer samt företrädare för fackföreningarna.

Vid statens och regionernas samt statens och städernas regelbundna möten diskuteras relationerna mellan staten, regionerna, de självstyrande provinserna Trento och Bolzano samt städerna.

Vid mötena fastställs på institutionell nivå utsträckningen av de problem som de funktionshindrade ställs inför samtidigt som man stärker kopplingarna mellan olika handikappolitiska områden, som kräver att

staten, regionerna och städerna vidtar integrerade och samordnade åtgärder.

### ***Social trygghet och social omsorg***

Italien befinner sig för närvarande i ett övergångsskede och håller på att omdefiniera välfärdsstaten. Inom ramen för detta omformuleras definitionen på oförmåga och funktionshinder och gemensamma instrument och metoder ses över. Därutöver har den nya strukturen av personliga stödtjänster och rehabiliteringscenter samt de nya organisatoriska och ekonomiska arrangemangen lett till en större decentralisering av uppgifterna i samhället och till en bättre kvalitet på stödet till funktionshindrade. Denna utveckling kräver åtgärder inom nätverken av samhällsservice.

I enlighet med nyligen utarbetade ekonomiska och finansiella planer, som antagits av regeringen, kommer socialministern att spela en mer framträdande roll som samordnare av innovativa åtgärder, stöd och incitament för administreringen av samhällsprojekt som är inriktade på alla medborgares behov i hela landet.

Därför planeras en ny socialpolitik med hjälp av specialresurser för att garantera följande:

- En garanterad miniminivå för stöd.
- Skattelättnader för familjer med funktionshindrade familjemedlemmar.
- En bättre livskvalitet för personer med flera funktionshinder.
- Effektiva åtgärder när det gäller förebyggande, rehabilitering och förändring av nätverket av samhällsservice.

Den framtida utvecklingen inbegriper följande:

- En socialfond vid socialministeriet.
- En fond för personer som inte är självförsörjande.
- Fonder för nya yrkesutbildningsinitiativ.

### ***Utbildning***

Utbildningsministern ansvarar för utbildning av undervisningspersonalen så att de har tillräckliga kunskaper för att kunna säkra integreringen av funktionshindrade i skolor och på universitet. Ministern kommer att fatta beslut i samråd med ministrarna för sociala frågor och hälsovård och ministern för universitet, vetenskaplig och teknisk forskning.

#### IV. SAMORDNING – SAMRÅDSFÖRFARANDEN

##### ***Ministerieövergripande ständig kommitté för handikappfrågor***

Den ministerieövergripande ständiga kommittén för handikappfrågor, vars arbetsuppgifter inbegriper övervakning, samråd, utredningar samt utkast till förslag om handikappolitik, har inrättats på grundval av ett ministeriebeslut. Kommittén sammanträder på socialministerns begäran.

##### ***Rådet för förbund för funktionshindrade och deras familjer***

Rådet för förbund för funktionshindrade och deras familjer har inrättats på grundval av ett ministeriebeslut. Det har 30 medlemsförbund, som alla har utsetts av de två nationella handikappråden.

##### ***Arbetsgrupper för utbildning***

För att kunna genomföra integrering i skolorna måste varje utbildningsavdelning i provinserna inrätta en arbetsgrupp som består av en specialiserad inspektör, som utses av utbildningsdirektören, en utbildningsexpert, två experter som utses av de lokala myndigheterna, två experter från de lokala hälsovårdsmyndigheterna och tre experter som utses av de handikappförbund som är de bäst företrädade på provinsnivå.

# LUXEMBURG

## I. ÖVERSIKT ÖVER ORGANISATIONEN

### A. Ministerier eller instanser som ansvarar för samordningen vid utformningen av den övergripande politiken eller som bistår regeringarna med detta

#### A1. Statliga organ

- Handikappministern (familjeministern)
- Handikapprådet

#### A2. Icke-statliga organisationer

- Info-Handicap

### B. Ministerier eller instanser som ansvarar för politiken beträffande medborgerliga rättigheter

- Handikappministern

### C. Ministerier eller instanser som ansvarar för att utge ekonomiskt stöd (förmåner) till funktionshindrade personer

#### C1. Socialförsäkringsområdet

- Ministeriet för social trygghet (hälsovårdsförsäkring, försäkring för anhöriga)

#### C2. Socialtjänstområdet

- Familjeministern, Nationell solidaritetsfond

### D. Ministerier eller instanser som ansvarar för tillhandahållande av tjänster

#### D1. Utbildning

- Avdelningen för specialutbildning, som sorterar under utbildningsministern och handikappministern

#### D2. Yrkesinriktad rehabilitering

- Avdelningen för funktionshindrade arbetstagare, som sorterar under ministern för arbetskraft och sysselsättning och handikappministern

#### D3. Sysselsättning

- Avdelningen för funktionshindrade arbetstagare, som sorterar under ministern för arbetskraft och sysselsättning och handikappministern

#### D4. Hälsa

- Hälsovårdsministern
- Handikappministern

#### D5. Social integrering

- Handikappministern

**E. Ministerier eller instanser som ansvarar för handikappanpassning av miljön**

*E1. Byggnader och deras omgivning*

- Handikappministern
- Ministeriet för offentligt arbete

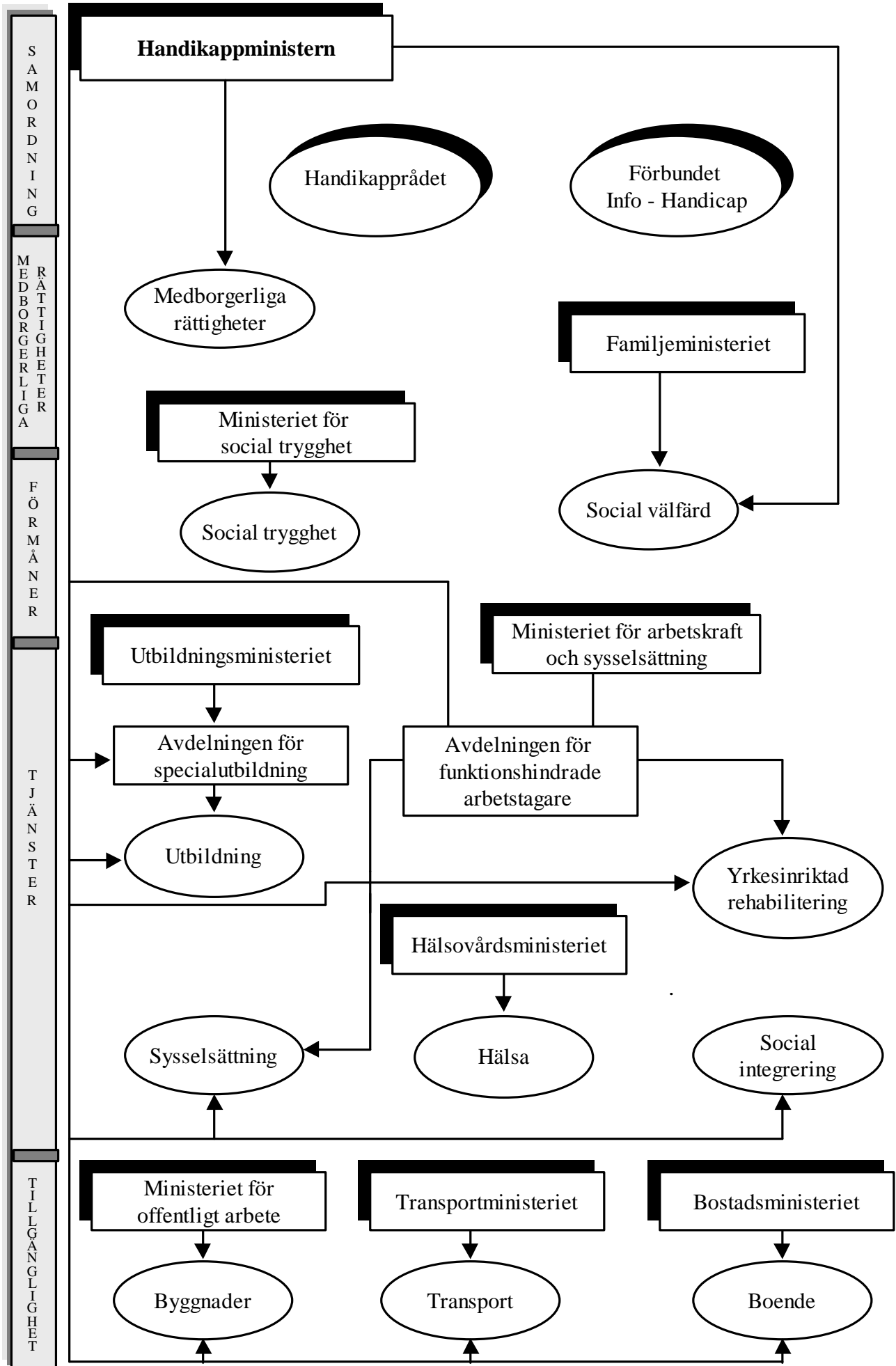
*E2. Transportmedel och deras tillgänglighet*

- Handikappministern
- Transportministeriet

*E3. Boende*

- Handikappministern
- Bostadsministeriet

## II. ORGANISATIONSSCHEMA



### III. HANDLINGSPLAN

#### ***Samordning – övergripande planering***

Handikapppolitiken samordnas på ministerieövergripande nivå under ledning av handikappministern. Avdelningen för funktionshindrade ansvarar för att politiken på ministerienivå samordnas.

Handikappministern föreslår samarbete med relevanta personer inom följande prioriterade områden:

#### ***Utbildning***

Målet är att integrera barn med specialbehov i undervisningen och att kombinera integrering och specialklasser på grundval av en utbildningsplan för varje barn. Man har därutöver planer på att omorganisera grund- och vidareutbildningen av utbildningspersonal för att på så sätt kunna ta hänsyn till utbildningen av barn med specialbehov.

#### ***Yrkesutbildning och sysselsättning***

Man håller på att utarbeta och anpassa utbildningsstrukturer till arbetsplatser för att garantera att funktionshindrade fritt skall kunna välja utbildning.

Olika lagändringar krävs för att säkerställa att lagen om funktionshindrade arbetstagare av den 12 november 1991 på ett effektivt sätt kan bidra till att funktionshindrade integreras på arbetsmarknaden.

Behovet av specialarrangemang för funktionshindrade som vill avlägga officiella examina är också uppenbart.

Det behövs också mer skyddad sysselsättning, och lokala skyddade seminarier bör anordnas.

#### ***Social integrering***

Decentralisering av de stora specialinstitutionerna och prioritering av enskilt boende i vanlig boendemiljö med den nödvändiga servicen.

#### ***Tillgänglighet***

Man håller på att utarbeta ett lagförslag för att förbättra tillgängligheten till statliga och kommunala byggnader som är öppna för allmänheten.

#### IV. SAMORDNING – SAMRÅDSFÖRFARANDEN

##### *Handikapprådet*

Handikapprådet är det enda rådgivande organet inom handikappolitiken. Rådet inrättades genom förordningen av den 13 december 1985, som utfärdats av ministrarna för hälsovård och familjefrågor.

Handikapprådets uppgift är att utreda allmänna problem som personer med kliniska funktionshinder ställs inför, avge yttranden i frågor som regeringen har överlämnat och, för närvarande, att på eget initiativ lägga fram relevanta förslag till regeringen.

Handikapprådet består av företrädare för ministerierna och fem företrädare för organisationer för personer med kliniska funktionshinder.

Handikapprådet kommer att omorganiseras så att majoriteten är företrädare för handikapporganisationer.

##### *Info-Handicap*

Info-Handicap är en ideell organisation som grundades av 16 organisationer som aktivt arbetar med handikappfrågor. Den har slutit ett avtal med familjeministeriet. För närvarande har Info-Handicap 39 medlemsorganisationer. År 1994 ombads Info-Handicap att upprätta och driva ett nationellt informationscentrum i form av ett handikappforum.





# NEDERLÄNDERNA

## I. ÖVERSIKT ÖVER ORGANISATIONEN

### A. Ministerier eller instanser som ansvarar för samordningen vid utformningen av den övergripande politiken eller som bistår regeringarna med detta

#### A1. Statliga organ

- Ministern för hälsovård, välfärd och sport
- Ministerieövergripande kommitté för en enhetlig och samordnad politik för personer med funktionshinder och/eller kroniska sjukdomar
- Den nationella styrelsen för sjuk- och invalidförsäkring
- Rådet för social- och kulturpolitik
- Kommissionen för social- och kulturpolitik

#### A2. Icke-statliga organisationer

- Privata initiativ:
- Handikappforumet i Nederländerna – frågor som berör fysiska/sensoriska funktionshinder
- Sammanslutning av föräldraorganisationer – frågor som berör mentalt funktionshindrade
- Stiftelse för tillhandahållare av service för funktionshindrade
- Förbund av organisationer för kroniskt sjuka

### B. Ministerier eller instanser som ansvarar för politiken beträffande medborgerliga rättigheter

- Inrikesministeriet
- Ministern för folkhälsa, välfärd och sport
- Justitieministern

### C. Ministerier eller instanser som ansvarar för att utge ekonomiskt stöd (förmåner) till funktionshindrade personer

#### C1. Socialförsäkringsområdet

- Ministern för sociala frågor och sysselsättning
- Förvaltningsorgan

#### C2. Socialtjänstområdet

- Ministern för sociala frågor och sysselsättning
- Kommunerna

### D. Ministerier eller instanser som ansvarar för tillhandahållande av tjänster

#### D1. Utbildning

- Ministern för utbildning, kultur och vetenskap
- Kommunerna
- Skolorna

*D2. Yrkesinriktad rehabilitering*

- Ministern för sociala frågor och sysselsättning
- Yrkesutbildningscenter för funktionshindrade
- Förvaltningsorgan

*D3. Sysselsättning*

- Ministern för sociala frågor och sysselsättning
- Kommunerna
- Arbetsförmedlingarna

*D4. Hälsa*

- Ministern för hälsovård, välfärd och sport
- Hälsovårdsinspektionen
- Den nationella styrelsen för sjuk- och invalidförsäkring
- Hälsovårdsinspektörer
- Kommunerna

*D5. Social integrering*

- Ministern för folkhälsa, välfärd och sport
- Ministern för sociala frågor och sysselsättning
- Kommunerna
- Förvaltningsorgan

*D6. Informationsteknik*

- Ministern för utbildning, kultur och vetenskap

**E. Ministerier eller instanser som ansvarar för handikappanpassning av miljön**

*E1. Byggnader och deras omgivning*

- Ministern för boende, regional utvecklingsplanering och miljö
- Ministern för transport och offentligt arbete
- Kommunerna

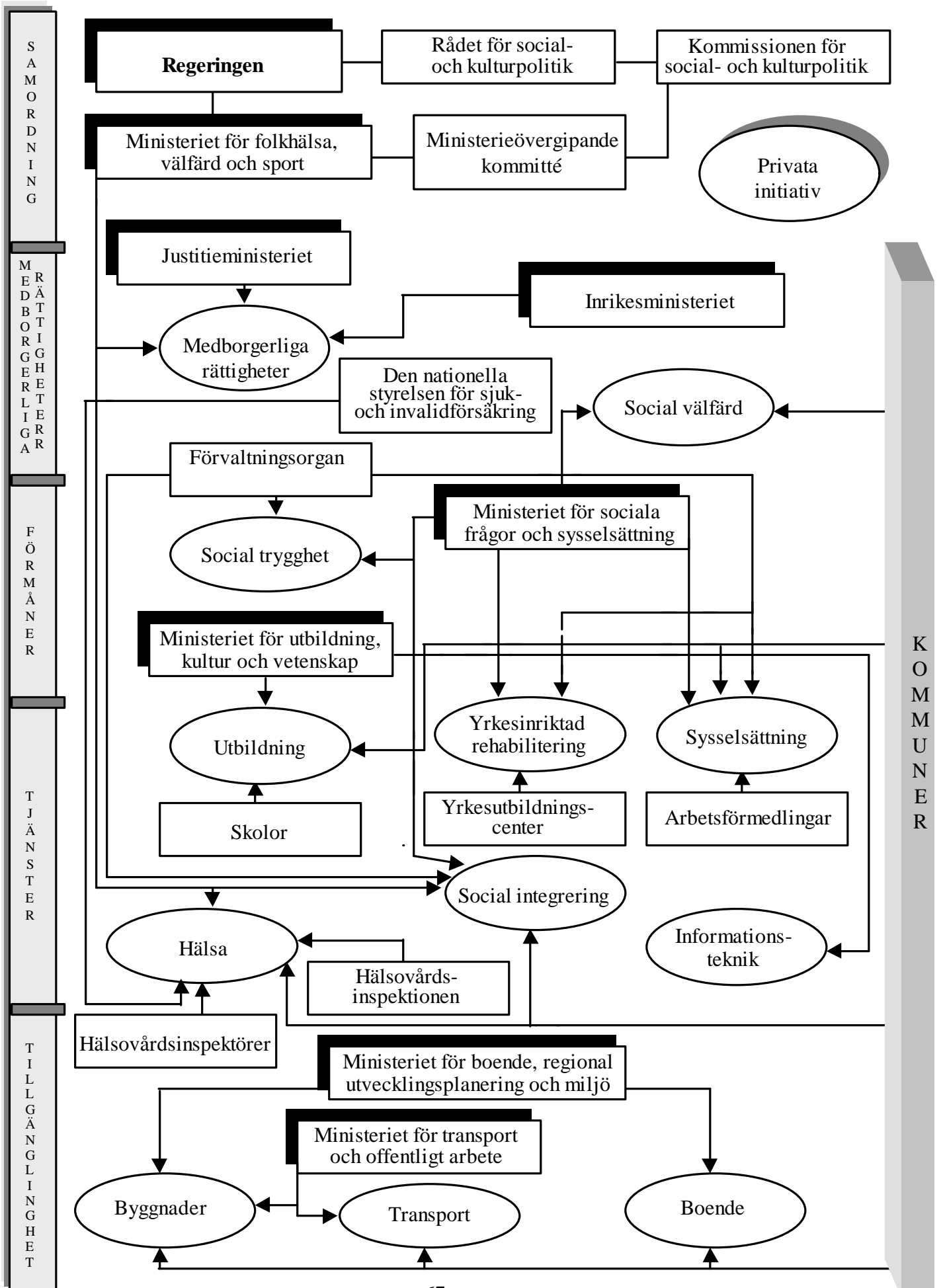
*E2. Transportmedel och deras tillgänglighet*

- Ministern för transport och offentligt arbete
- Transportföretag
- Kommunerna

*E3. Boende*

- Ministern för boende, regional utvecklingsplanering och miljö
- Kommunerna

## II. ORGANISATIONSSCHEMA



### III. HANDLINGSPLANER

#### **Samordning – övergripande planering**

Ministeriet för folkhälsa, välfärd och sport ansvarar för samordningen av handikappolitiken. En ministerieövergripande kommitté inrättades 1968 för att utveckla och förbättra handikappolitiken. Kommittén kallas idag för den ministerieövergripande kommittén för enhetlig och samordnad politik för funktionshindrade och/eller kroniskt sjuka.

Denna ministerieövergripande kommitté samordnar de åtgärder till förmån för funktionshindrade som vidtas av de olika ministerierna. Både ministeriet för folkhälsa, välfärd och sport och ministerierna för sociala frågor och sysselsättning, transport och offentligt arbete, boende, regional utvecklingsplanering och miljö samt utbildning, kultur och vetenskap är alla företrädare i den ministerieövergripande kommittén. Ministerierna för inre angelägenheter, justitiefrågor och försvar deltar i kommittéarbetet vid behov och finansministeriet deltar som observatör. Ordförande- och sekreterarposten innehar ministeriet för folkhälsa, välfärd och sport.

Den ministerieövergripande kommittén inriktar sig i första hand på boende, utbildning, arbetskraft, rörlighet och hälsovård.

Den ger råd till ministerierna och kabinettet genom det social- och kulturpolitiska rådet och tillsätter regelbundet kommittéer som undersöker särskilda frågor eller som lägger fram förslag till råd. Vissa av dessa kommittéer är ständiga, såsom den centrala samordningsinstansen för främjande av tillgänglighet samt kommittén för information, övervakning och forskning. Andra kommittéer är tillfälliga såsom arbetsgruppen för lika möjligheter för funktionshindrade och teckenspråkskommittén.

Den ministerieövergripande kommittén samråder regelbundet eller vid behov med ideella organisationer för fysiskt och

psykiskt funktionshindrade, såsom det nederländska handikappforumet när det gäller frågor om fysiskt eller sensoriskt funktionshindrade, sammanslutningen av föräldraorganisationer i frågor som berör psykiska funktionshinder, stiftelsen för tillhandahållare av service för funktionshindrade och förbundet av organisationer för kroniskt sjuka.

År 1995 utarbetades det fleråriga sektorövergripande handikappolitiska programmet "Bort från begränsningar" (1995–1998). I programmet ges en sammanfattning av regeringens planer för följande grundprinciper:

- Samma rättigheter, samma skyldigheter och likabehandling.
- Integrering och delaktighet.
- Vid behov skydd och kompensation.

Dessa principer syftar till följande:

1. Att förbättra funktionshindrades och/eller kroniskt sjukas förmåga att lösa problem genom att till exempel införa en personlig budget.
2. Att uppmuntra funktionshindrades och kroniskt sjukas integrering och delaktighet i alla samhällssektorer (särskilt utbildning och arbetsmarknad).
3. Att utveckla en bättre förståelse för de mest utsatta grupperna.
4. Att uppmuntra sektorn att organisera sig själv för att förbättra kvaliteten, inrikta åtgärderna mer på funktionshindrades behov och för att uppnå en standardiserad, objektiv politik när det gäller fastställandet av hur gravt funktionshindret är.

Det fleråriga programmet uppdaterades 1996 och 1997.

### **Medborgerliga rättigheter**

Ministern för inre angelägenheter ansvarar för medborgarrättspolitik.

Ministern för hälsovård, välfärd och sport ansvarar för utarbetandet av en lagstiftning om icke-diskriminering för funktionshindrade eller kroniskt sjuka.

Den 31 mars 1998 överlämnade regeringen ett lagförslag till parlamentet om att förbjuda omotiverad diskriminering på grund av funktionshinder eller kronisk sjukdom. Hälsovårdsinspektionen, som organiserats av ministern för hälsovård, välfärd och sport, ansvarar för övervakningen av vård och sjukdomsvistelser för patienter inom den psykiatriska vården och mentalt funktionshindrade.

### **Utbildning**

Ministern för utbildning, kultur och vetenskap ansvarar för utbildningspolitiken. Ett nytt system kommer i experimentsyfte att tas i bruk. Detta system ger föräldrar med funktionshindrade barn möjlighet att sätta sitt barn i en specialskola eller i en vanlig skola. Varje barn kommer att tilldelas en budget för extra utrustning. Politiken "Att gå i skola tillsammans" infördes 1992 och kommer att fortsätta i ett försök att bryta ner hindren mellan vanlig undervisning och specialundervisning och för att uppmuntra integrering och samarbete.

### **Yrkesinriktad rehabilitering**

Lagen om yrkesinriktad integrering och återintegrering av funktionshindrade, som ministern för sociala frågor och sysselsättning ansvarar för, trädde i kraft den 1 juli 1998. Syftet är att förbättra samordningen mellan befintliga åtgärder för yrkesinriktad rehabilitering av funktionshindrade. Den inför nya åtgärder såsom en rehabiliteringsbudget för arbetsgivare.

### **Hälsa**

Ministern för hälsovård, välfärd och sport ansvarar för folkhälsopolitiken. Forskning som gäller förebyggande understöds och ett "institut som ger genetisk information" finns vid alla universitetssjukhus. Den nationella styrelsen för sjuk- och invalidförsäkring är ett viktigt rådgivande organ för regeringen och den har också behörighet att fatta beslut om (finansiering av) hjälpmedel inom folkhälsa, som t.ex. finansiering av ledhundar för blinda och utbildning i och användning av teckenspråket.

### **Social integrering**

Ministern för folkhälsa, välfärd och sport ansvarar för lagen om exceptionella läkemedelskostnader som innehåller bestämmelser om ersättning för kostnader som hänger samman med funktionshinder. Dessa kostnader kan ha föranletts av medicinska hjälpmedel eller sjukhusvistelse. Lagen om hjälpmedel för funktionshindrade, som ministern för sociala frågor och sysselsättning ansvarar för, innehåller bestämmelser om ersättning för kostnader för icke-medicinska hjälpmedel som t.ex. handikappanpassning av bostaden eller privata transporter. Kommunerna ansvarar för genomförandet av denna lag. I den utsträckning det är möjligt försöker man att anpassa vården till individuella behov och till de funktionshindrades och deras familjers intressen, varvid vård i hemmet spelar en viktig roll. Det är möjligt att få en personlig budget.

Politiken för samhällsintegrering är inriktad på småskaligt boende och på att åtskilja boende, arbete/verksamhet dagtid och fritid. Man strävar också efter att utarbeta en standardiserad metod för att fastställa hur gravt funktionshindret är. Kommunerna och de sociala tjänsterna spelar en viktig roll i genomförandet av denna politik.

### **Handikappanpassad miljö**

Ministern för boende, regional utvecklingsplanering och miljö har infört bestämmelser inom ramen för förordningen

om tillgänglighetsstandarder för byggnader. Dessa måste följas då man bygger offentliga byggnader och nya bostadshus.

tätorter och deras infrastruktur. Regeringen stöder idén "design för alla".

Ministern för transport och offentligt arbete har upprättat riktlinjer för förenande av

#### **IV. SAMORDNING – SAMRÅDSFÖRFARANDEN**

Funktionshindrades och deras företrädares medverkan i upprättande, genomförande och uppföljning av politiska åtgärder återspeglas i olika förhandlingsförfaranden mellan regeringen och paraplyorganisationerna för funktionshindrade och deras företrädare, "Det privata initiativet". Exempel på detta är kontinuerligt samråd mellan den ministerieövergripande kommittén och paraplyorganisationerna och de regelbundna formella mötena mellan ministern för folkhälsa, välfärd och sport och de ovannämnda företrädande organen.

Därutöver förekommer bilaterala förhandlingar mellan ministerierna och handikapporganisationerna vid behov. Som en del av införandet av åtgärder och lagstiftning inom handikappolitiken kan man begära att få handikapporganisationers synpunkter på ett förslag.

# ÖSTERRIKE

## I. ÖVERSIKT ÖVER ORGANISATIONEN

### A. Ministerier eller instanser som ansvarar för samordningen vid utformningen av den övergripande politiken eller som bistår regeringarna med detta

#### A1. Statliga organ

- Arbets-, social- och hälsovårdsministeriet

#### A2. Icke-statliga organisationer

- Federal rådgivande kommitté för handikappfrågor
- Centralförbundet för österrikiska handikappförbund

### B. Ministerier eller instanser som ansvarar för politiken beträffande medborgerliga rättigheter

- Förbundskanslerns kansli (G<sup>1</sup>): skydd för funktionshindrade enligt grundlagen
- Arbets-, social- och hälsovårdsministeriet (G/V): skydd mot diskriminering på arbetsplatsen
- Ministeriet för utbildning och kulturella frågor (G/V): skolintegrering
- Justitieministeriet (G/V): juridisk förtroendemän för mentalt funktionshindrade, juridisk företrädare för mentalt funktionshindrade på institutioner

### C. Ministerier eller instanser som ansvarar för att utge ekonomiskt stöd (förmåner) till funktionshindrade personer

#### C1. Socialförsäkringsområdet

- Arbets-, social- och hälsovårdsministeriet (G)
- Socialförsäkringsinstitutioner (V): invalidpensioner, pensioner vid arbetsoförmåga, pensioner efter olycksfall i arbetet eller av arbetssjukdomar

#### C2. Socialtjänstområdet

- Delstaterna (G/V)
- De lokala myndigheterna (V): kontantförmåner för levnadskostnader (social välfärd, särskilt stöd för funktionshindrade)

#### C3. Förmåner som varken faller under det sociala trygghetssystemet eller socialbidragssystemet

- Arbets-, social- och hälsovårdsministeriet (G och V)
- Socialförsäkringsinstitutionerna (V)
- Delstaterna (G och V): vårdbidrag
- Ministeriet för miljö-, ungdoms- och familjefrågor (G): högre familjeförmåner när det är fråga om funktionshindrade barn



## **D. Ministerier eller instanser som ansvarar för tillhandahållande av tjänster**

### *D1. Utbildning*

- Ministeriet för utbildning och kulturella frågor (G/V)
- Delstaterna (G/V) och i viss utsträckning de lokala myndigheterna (V)

### *D2. Yrkesinriktad rehabilitering*

- Arbets-, social- och hälsovårdsministeriet (G/V)
- Arbetsmarknadstjänster (V)
- Socialförsäkringsinstitutionerna (V)
- Delstaterna (G/V)

### *D3. Sysselsättning*

- Arbets-, social- och hälsovårdsministeriet (G/V): kvotssystem, ekonomiskt stöd (till exempel subventionerade lönekostnader, arbetsplatsanpassning), företagsintegration, specialskydd mot uppsägning av funktionshindrade som får särskilt stöd, arbetsmarknadslagstiftning, arbetsplatsintroduktion
- Arbetsmarknadstjänster (V): arbetsförmedling, ekonomiskt stöd
- Socialförsäkringsinstitutionerna (V): ekonomiskt stöd
- Delstaterna (G/V): ekonomiskt stöd

### *D4. Hälsa*

- Arbets-, social- och hälsovårdsministeriet (G/delvis V)
- Socialförsäkringsinstitutionerna (V): sjukhus, medicinsk rehabilitering, förebyggande läkarundersökningar, förebyggande av olycksfall, pass för mor och barn, tillhandahållande av ortopediska och protesiska delar, tekniska hjälpmedel
- Delstaterna (G/V) och de lokala myndigheterna (delvis V): sjukhus, medicinsk rehabilitering, tillhandahållande av ortopediska och protesiska delar, tekniska hjälpmedel, vård av sjuka i hemmet

### *D5. Social integrering*

- Delstaterna (G/V) och de lokala myndigheterna (delvis V): social service, transport, fritidsarrangemang, skyddade arbetsplatser och arbetsterapi

## **E. Ministerier eller instanser som ansvarar för handikappanpassning av miljön**

### *E1. Byggnader och deras omgivning*

- Ministeriet för ekonomiska frågor: de österrikiska standarderna (Ö-NORMEN) för tillgängliga byggnader är endast rekommendationer
- Delstaterna (G/V) och de lokala myndigheterna (V): byggande och boende

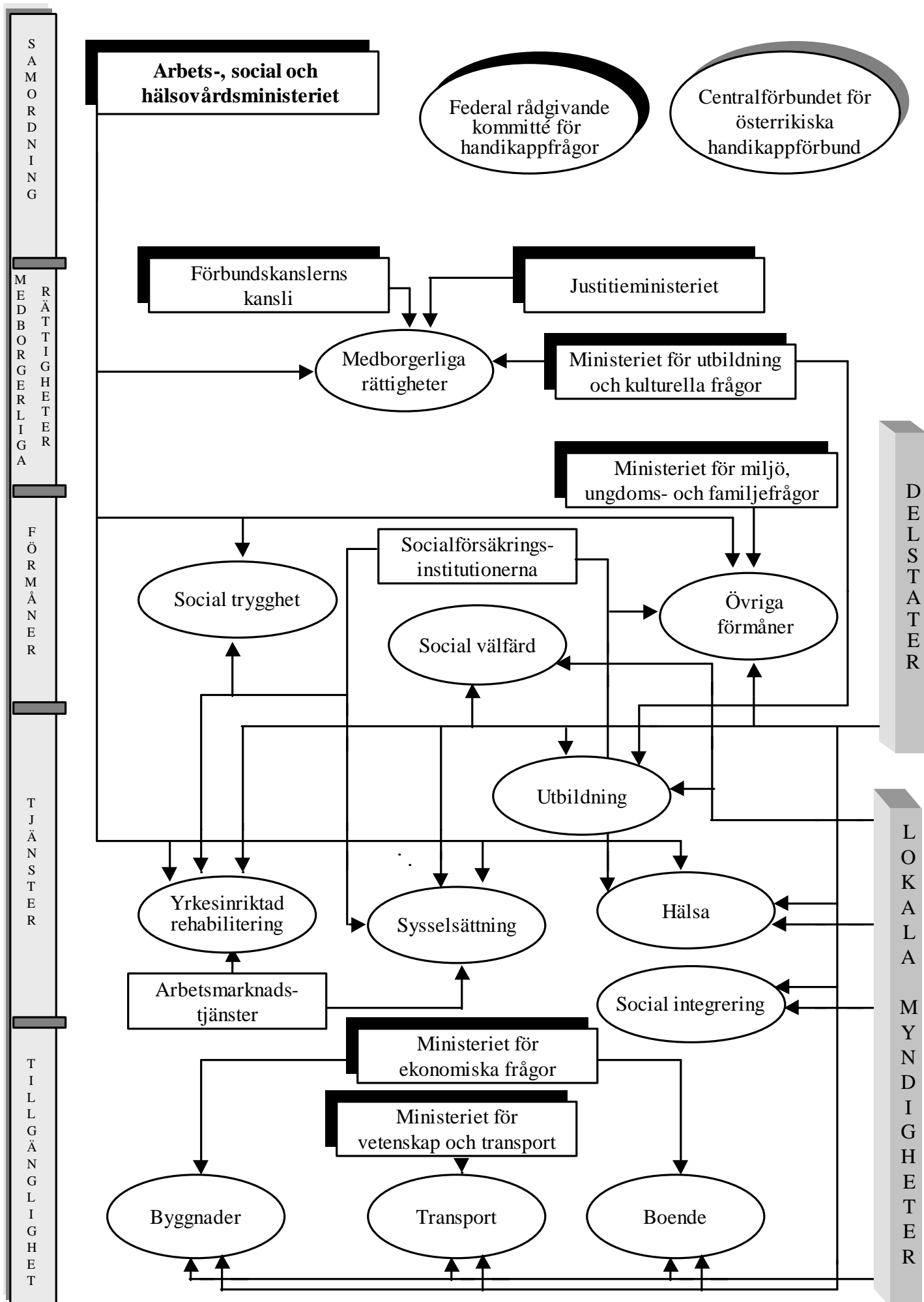
### *E2. Transportmedel och deras tillgänglighet*

- Ministeriet för vetenskap och transport (G)
- Delstaterna (G/V) och de lokala myndigheterna (V)

### *E3. Boende*

- Ministeriet för ekonomiska frågor: de österrikiska standarderna (Ö-NORMEN)
- Delstaterna (G/V) och de lokala myndigheterna (V): byggande och boende

## II. ORGANISATIONSSCHEMA



### III. HANDLINGSPLANER

#### ***Samordning – övergripande planering***

Den österrikiska regeringens handikappolitiska förklaring från 1992 utarbetades av arbets-, social- och hälsovårdsministeriet tillsammans med centralförbundet för österrikiska handikappförbund och grundar sig på införandet av en övergripande definition på vad handikappolitik består av. Enligt den skall politik och administration i full utsträckning beakta funktionshindrades intressen inom alla sektorer. Därför utgör integreringsbegreppet en viktig del av den politiska förklaringen.

#### ***Medborgerliga rättigheter – beslutet att främja lika möjligheter***

Arbets-, social- och hälsovårdsministeriet bevakar de funktionshindrades intressen genom att se till att lagbestämmelserna prövas grundligt på lämpligt sätt.

I juli 1997 utvidgades artikel 7 i Österrikes grundlag till att omfatta förbudet mot diskriminering. Artikel 7 i grundlagen innehåller också ett nationellt mål. Republiken har åtagit sig att se till att funktionshindrade behandlas på samma sätt i det dagliga livet som personer som inte är funktionshindrade.

#### ***Tillhandahållande av långtidsvård***

År 1993 ändrades tillhandahållandet av långtidsvård. Den federala lagen om vårdbidrag och delstatslagen om vårdbidrag införde ett behovsspecifikt vårdbidrag som är indelat i kategorier och som man har rätt till oberoende av inkomster eller resurser och oberoende av orsaken till behovet av långtidsvård. Vårdbidraget ges som en klumpsumma för att täcka ytterligare utgifter som föranletts av långtidsvård för att personer som behöver sådan vård alltid skall kunna vara säkra på att få den vård och den hjälp som de behöver och för att de skall kunna förbättra sina möjligheter att leva ett liv som de själva utformar och som

kan anpassas efter deras behov. Mer än 300 000 personer erhåller vårdbidrag.

Ett avtal mellan förbundsstatens och delstaternas myndigheter har också slutits varvid delstaterna bland annat åtog sig att tillhandahålla en bred skala av sociala tjänster som uppfyller vissa minimikrav.

Arbetsgruppen för tillhandahållande av långtidsvård, som också inrättades 1993, fick i uppdrag att särskilt utarbeta rekommendationer och förslag och att lämna in en årlig rapport om tillhandahållandet av långtidsvård.

#### ***Utbildning***

I december 1996 antogs ett utbildningsreformpaket, som utgjorde ett viktigt steg i integreringen av funktionshindrade barn i undervisningen. Lagförslaget till utbildningsreform 1996 införde integrering av barn i klasserna 4–8, så att funktionshindrade barn i åldern 6–14 år omedelbart kunde omfattas av integrerad undervisning.

I ett antal delstater har man skapat den rättsliga grunden för att bilda integrerade grupper i barnträdgården. Myndigheterna på förbunds nivå ställde 1997 till förfogande medel för projekt att integrera barn med funktionshinder i center som tillhandahåller barnomsorg.

#### ***Sysselsättning***

Med hjälp av medel från Europeiska socialfonden har man i allt högre grad kunnat stödja innovativa sysselsättningsprojekt för funktionshindrade, särskilt i anslutning till utveckling av ett system med arbetsassistenter.

### ***Handikappanpassad miljö***

Bussar med nedsänkt golv är nu praktiskt taget de enda modeller som köps för innerstadstrafik.

## **IV. SAMORDNING – SAMRÅDSFÖRFARANDEN**

Genom handikapplagen från 1990 inrättades den federala rådgivande kommittén för handikappfrågor. Denna kommittés ansvarsområde är följande:

- Att ge råd till arbets-, social- och hälsovårdsministeriet i alla grundläggande frågor beträffande handikappolitik.
- Att avge expertyttranden och rekommendationer om alla huvudfrågor av vikt med utgångspunkt i funktionshindrades intressen.
- Att stödja arbets-, social- och hälsovårdsministeriet i samordningen av lagstadgade och andra åtgärder som rör stöd till funktionshindrade.

De röstberättigade ledamöterna i Rådgivande kommittén är följande:

- Arbets-, social- och hälsovårdsministeriet (ordförande).
- En ledamot för vart och ett av de politiska partier som är företrädare i parlamentet.
- Ledamöter som företräder arbets-, social- och hälsovårdsministeriet, finansministeriet och ministeriet för miljö-, ungdoms- och familjefrågor. När kommittén överväger frågor som hör till andra ministeriers ansvarsområden, deltar en företrädare för det berörda ministeriet i mötena.
- Två företrädare för varje delstat.
- En företrädare för Österrikes socialförsäkringsinstitution.
- Tre företrädare för arbetsgivarförbunden och tre företrädare för de fackliga organisationerna.

- Sju ledamöter som företräder handikappförbund.

Sekreteraruppgifterna i Rådgivande kommittén handhas av arbets-, social- och hälsovårdsministeriet. Rådgivande kommittén för handikappfrågor sammanträder minst en gång per år.

I några delstater finns det motsvarande organ som ger råd till delstatsregeringarna eller som man samråder med i viktiga frågor (Rådgivande kommittén i handikappfrågor, organ som bevakar de funktionshindrades intressen).

De enskilda rådgivande kommittéer som har inrättats på grundval av olika socialförsäkringsbestämmelser för att bevaka specifika grupper av försäkrade personers intressen (till exempel personer som behöver långtidsvård) bör också nämnas. Dessa kommittéer kan kräva att man samråder med dem i viktiga frågor.

Handikapporganisationerna har företrädare i dessa rådgivande kommittéer och de företräder mottagarna av vårdbidrag. Handikapporganisationernas medlemmar företräds också i arbetsgruppen för tillhandahållande av långtidsvård.

I enlighet med artikel 15a i grundlagen kan förbunds- och delstatsmyndigheterna ingå avtal om frågor som berör deras respektive ansvarsområden. När det gäller tillhandahållande av långtidsvård finns det redan ett avtal av detta slag om gemensamma åtgärder som vidtas av förbunds- och delstatsmyndigheterna på de personers vägnar som behöver långtidsvård.

Alla förbundsministerier som behöver expertutlåtanden rådgör med centralorganisationen för handikappförbund.

I ett antal delstater har det redan fastställts i lag att handikapporganisationerna har rätt att delta i förfaranden.

<sup>1</sup> "G" betyder "behörig att stifta lagar".

"V" betyder "verkställande myndighet".

# PORTUGAL

## I. ÖVERSIKT ÖVER ORGANISATIONEN

### A. Ministerier eller instanser som ansvarar för samordningen vid utformningen av den övergripande politiken eller bistår regeringarna med detta

#### A1. Statliga organ

- Ministern för social integrering, ministeriet för solidaritet och social trygghet
- Det nationella sekretariatet för rehabilitering och integrering av funktionshindrade, ministeriet för kvalifikationer och sysselsättning

#### A2. Icke-statliga organisationer

- Det nationella rådet för rehabilitering och integrering av funktionshindrade
- Dialoggrupp

### B. Ministerier eller instanser som ansvarar för politiken beträffande medborgerliga rättigheter

- Ministeriet för solidaritet och social trygghet

### C. Ministerier eller instanser som ansvarar för att utge ekonomiskt stöd (förmåner) till funktionshindrade personer

#### C1. Socialförsäkringsområdet

- Det nationella sekretariatet för rehabilitering och integrering av funktionshindrade
- Ministern för solidaritet och social trygghet

#### C2. Socialtjänstområdet

- Det nationella sekretariatet för rehabilitering och integrering av funktionshindrade

### D. Ministerier eller instanser som ansvarar för tillhandahållande av tjänster

#### D1. Utbildning

- Utbildningsministeriet

#### D2. Yrkesinriktad rehabilitering

- Institutet för sysselsättning och yrkesutbildning
- Det nationella sekretariatet för rehabilitering och integrering av funktionshindrade

#### D3. Sysselsättning

- Ministeriet för kvalifikationer och sysselsättning
- Institutet för sysselsättning och yrkesutbildning

#### D4. Hälsa

- Hälsovårdsministeriet

*D5. Social integrering*

- Hälsovårdsministeriet
- Ministeriet för solidaritet och social trygghet
- Finansministeriet
- Ministeriet för kultur, sport och rekreation

**E. Ministerier eller instanser som ansvarar för handikappanpassning av miljön**

*E1. Byggnader och deras omgivning*

- Ministeriet för stadsplanering och boende

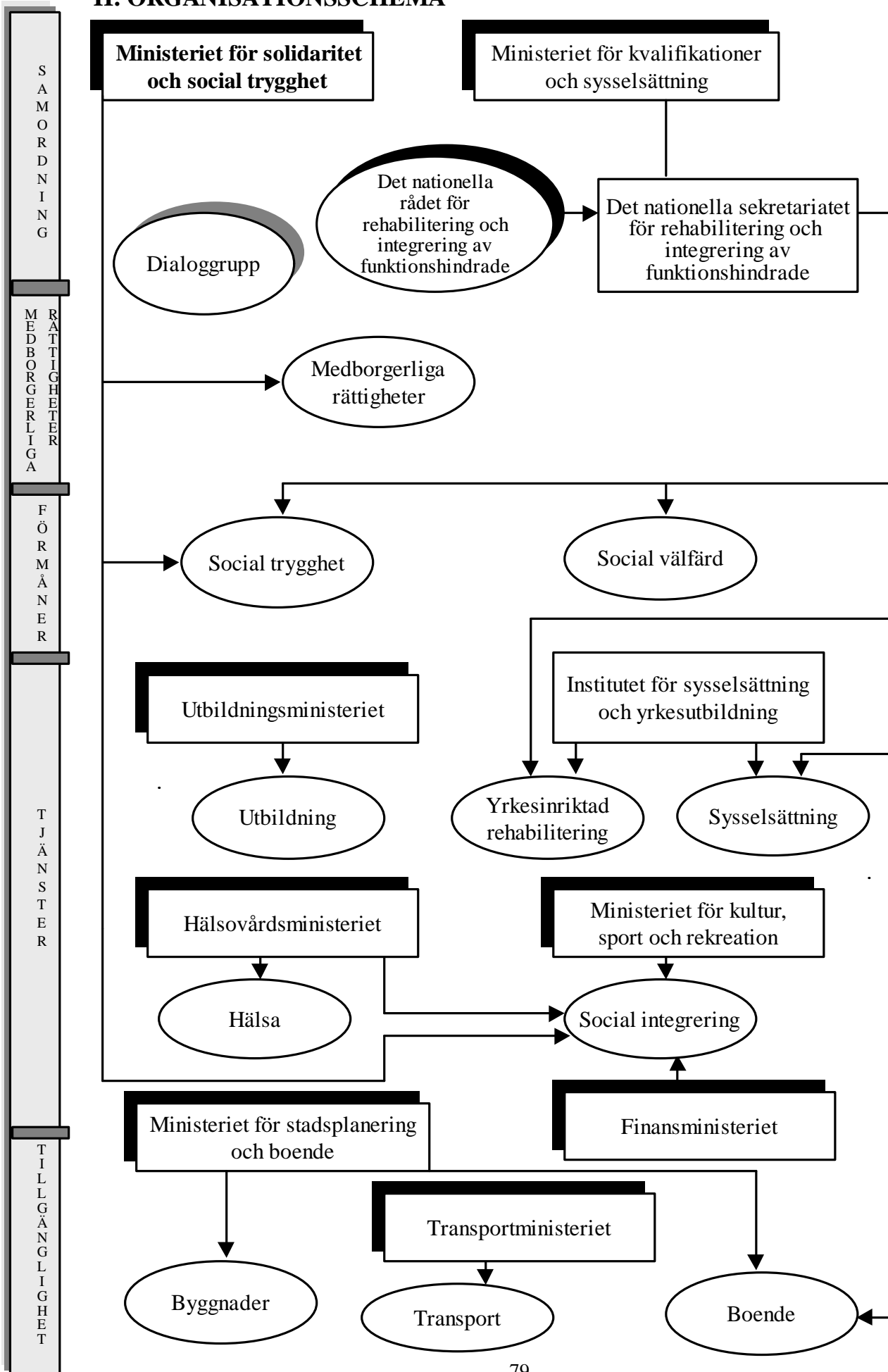
*E2. Transportmedel och deras tillgänglighet*

- Transportministeriet

*E3. Boende*

- Det nationella sekretariatet för rehabilitering och integrering av funktionshindrade
- Ministeriet för stadsplanering och boende

## II. ORGANISATIONSSCHEMA





### III. HANDLINGSPLANER

#### ***Samordning – övergripande planering***

Huvudmålet för det nationella sekretariatet för rehabilitering och integrering av funktionshindrade är att garantera en effektiv koppling mellan de sektorinriktade åtgärderna som skall genomföras och att de initiativ som främjas av både den offentliga och den privata sektorn faktiskt kompletterar varandra. Det nationella sekretariatet strävar efter att uppnå detta mål framförallt genom att förbättra sina samordningsresurser.

#### ***Yrkesinriktad rehabilitering***

Man har för avsikt att upprätta en enhetlig och integrerad plan på medellång sikt, i vilken man i detalj fastställer vilken rehabiliteringsverksamhet som skall genomföras på nationell nivå av alla berörda sektorer. Därutöver kommer man att stödja och uppmuntra icke-statliga organisationer som handhar handikappfrågor och rehabilitering att skapa de tekniska och ekonomiska förutsättningar som är nödvändiga för de icke-statliga organisationernas funktion. Dessa åtgärder kommer att stödja de icke-statliga organisationernas verksamhet, främja dialogen, förbättra kvaliteten på deras arbete och att allmänt stödja deras medverkan i utvecklande och samordning av nationell rehabiliteringspolitik.

#### ***Tillgänglighet***

Syftet med handlingsplanen är att öka den yttre miljöns och transportmedlens tillgänglighet genom att undanröja praktiska hinder (inbegriper utformning, utbildning, information samt fortbildning för alla berörda aktörer och yrkesverksamma inom området. När det gäller tekniska hjälpmedel, kommer man att vara tvungen att ändra på de nuvarande bestämmelserna och finansiella systemen för att kunna förenkla erhållandet och utöka utbudet av dessa.

#### ***Social integrering***

Man kommer att utforma den nationella rehabiliteringspolitiken i nära samarbete med de nationella icke-statliga organisationer som utreder och utarbetar förslag till hur funktionshindrades särskilda behov skall kunna uppfyllas. I det här sammanhanget läggs vikten vid deras självständighet och samhällsintegrering.

Ett program som redan har påbörjats i nära samarbete med icke-statliga organisationer med anknytning till sport, fritid och kulturella aktiviteter kommer att fortsätta.

Att informera om allmänna handikappfrågor och sträva efter att ändra samhällsattityden till dessa ingår också i handlingsplanen. De metoder som används bör inbegripa tillhandahållande av information till funktionshindrade och deras familjer, förbund, privata institutioner och allmänheten samt bättre kunskaper inom ledningen för icke-statliga organisationer och hos de yrkesverksamma på handikappområdet.

#### ***Informationsteknik***

Teknisk och vetenskaplig information inom handikapp- och rehabiliteringsområdet förutsätter stöd till och utveckling av ett specialiserat dokumentationssystem som står till alla intresserade parter förfogande. Detta dokumentationssystem kommer att inbegripa insamling, hantering och spridning av statistiska data för vilka det finns kvalitativa och kvantitativa belägg inom rehabiliteringen.

Dessutom krävs investering i forskning och i innovativa program, projekt och undersökningar. Sådana investeringar bör också främja utbyte av kunskaper och erfarenheter som erhållits från projekt inom vetenskapliga, teknologiska och metodologiska områden.

På internationell nivå har man för avsikt att öka samarbetet med Europeiska unionen, Europarådet, FN-kontor och andra relevanta internationella organisationer och dessutom med de afrikanska länder där det talas portugisiska.

#### **IV. SAMORDNING – SAMRÅDSFÖRFARANDEN**

Typen av samarbetsstruktur som har upprättats i informationssyfte och/eller för att samråda med handikapporganisationer föreskrivs i lag nr 35.96 av den 2 maj 1996, som fastställer den övergripande strukturen för ministeriet för solidaritet och social trygghet.

Enligt artikel 4 i lag nr 35.96 är ministern för solidaritet och social trygghet ansvarig för utarbetandet och genomförandet av politik som rör rehabilitering och integrering av funktionshindrade.

Ministern får råd av det nationella rådet för rehabilitering och integrering av funktionshindrade.

Det nationella rådets uppbyggnad och arbetsuppgifter kommer att fastställas genom en förordning som granskas och godkänns av ministerrådet.

I egenskap av ett rådgivande organ kommer det nationella rådet tillsammans med de nationella icke-statliga organisationerna att fungera som rådgivare för regeringen och som ett bilateralt informationsinstrument både för utvecklandet av handikappolitik och fastställande av lösningar som garanterar lika möjligheter för funktionshindrade.

I enlighet med riktlinjerna för internationella organ, som strävar efter att främja handikapporganisationers delaktighet, inrättades en "dialoggrupp" 1992.



# FINLAND

## I. ÖVERSIKT ÖVER ORGANISATIONEN

### A. Ministerier eller instanser som ansvarar för samordningen vid utformningen av den övergripande politiken eller som bistår regeringarna med detta

#### A1. Statliga organ

- Social- och hälsovårdsministeriet
- Riksomfattande handikappråd, länshandikappråd och kommunala handikappråd
- Delegationen för rehabiliteringsärenden
- Delegationen för offentlig trafik

#### A2. Icke-statliga organisationer

- Handikapporganisationernas samarbetsorgan

### B. Ministerier eller instanser som ansvarar för politiken beträffande medborgerliga rättigheter

- Justitieministeriet
- Arbetsministeriet (diskriminering på arbetsplatsen)
- Social- och hälsovårdsministeriet
- Jämställdhetsombudsmannen

### C. Ministerier eller instanser som ansvarar för att utge ekonomiskt stöd (förmåner) till funktionshindrade personer

#### C1. Socialförsäkringsområdet

- Social- och hälsovårdsministeriet
- Folkpensionsanstalten

#### C2. Socialtjänstområdet

- Social- och hälsovårdsministeriet
- Folkpensionsanstalten
- Kommunerna

### D. Ministerier eller instanser som ansvarar för tillhandahållande av tjänster

#### D1. Utbildning

- Undervisningsministeriet (omfattar vetenskap och kultur)
- Utbildningsmyndigheter

#### D2. Yrkesinriktad rehabilitering

- Social- och hälsovårdsministeriet: försäkringsavdelningen
- Folkpensionsanstalten
- Kommunerna

*D3. Sysselsättning*

- Arbetsministeriet
- Social- och hälsovårdsministeriet
- Folkpensionsanstalten
- Kommunerna

*D4. Hälsa*

- Social- och hälsovårdsministeriet:
  - . avdelningen för social- och hälsovårdstjänster
  - . försäkringsavdelningen
  - . avdelningen för förebyggande social- och hälsovårdspolitik
- Kommunerna

*D5. Social integrering*

- Social- och hälsovårdsministeriet: avdelningen för social- och hälsovårdstjänster
- Undervisningsministeriet (omfattar vetenskap och kultur)
- Kommunerna

**E. Ministerier eller instanser som ansvarar för handikappanpassning av miljön**

*E1. Byggnader och deras omgivning*

- Miljöministeriet
- Kommunerna

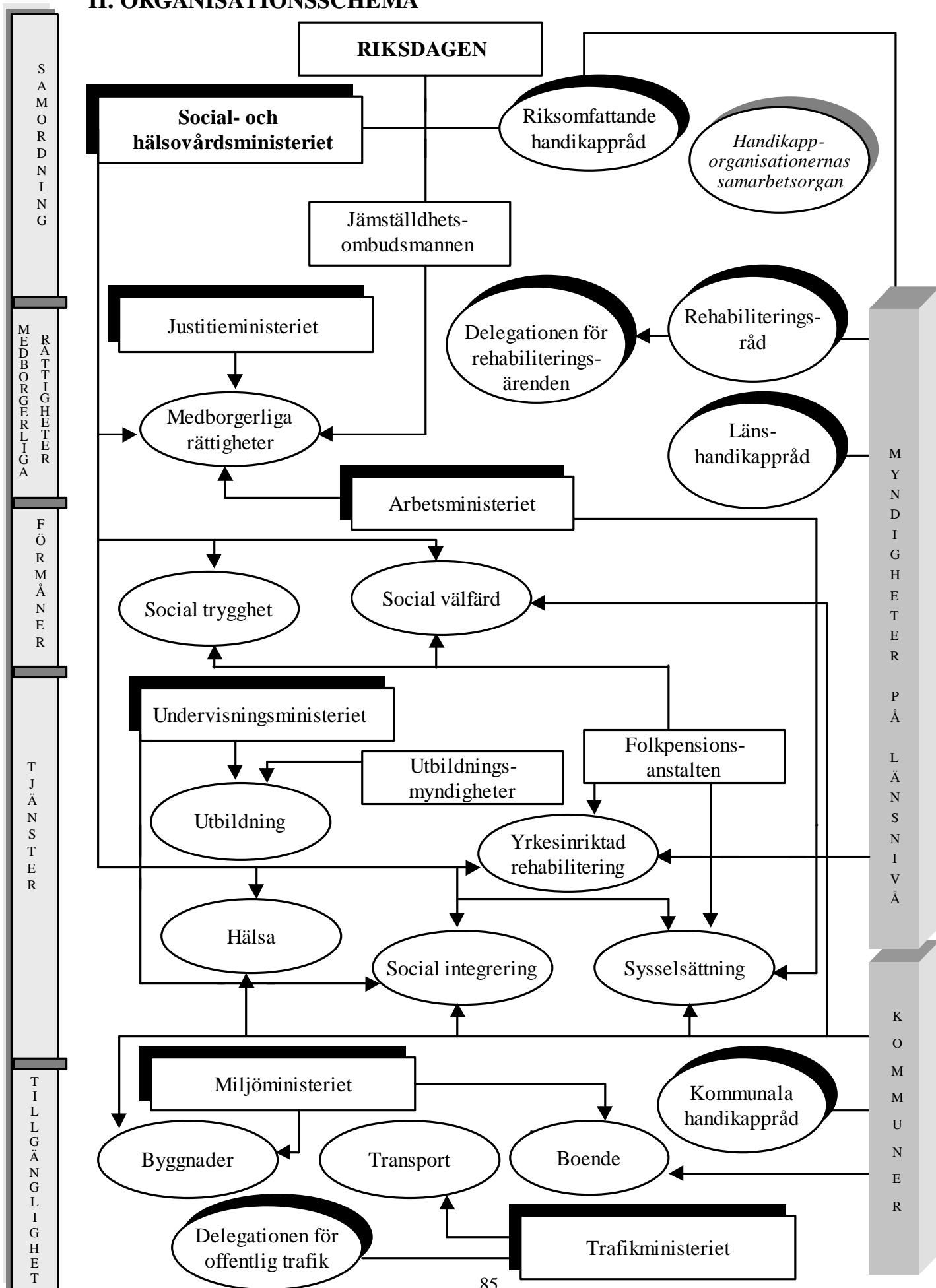
*E2. Transportmedel och deras tillgänglighet*

- Trafikministeriet
- Delegationen för offentlig trafik

*E3. Boende*

- Miljöministeriet
- Kommunerna

## II. ORGANISATIONSSCHEMA



### III. HANDLINGSPLANER

#### **Övergripande plan**

År 1996 offentliggjorde det nationella handikapprådet ett nationellt handikappolitiskt program med namnet "Ett samhälle för alla". Programmet är inriktat på samhällsintegrering och inbegriper frågor som t.ex. självbestämmanderätt för funktionshindrade, deras delaktighet i politisk planering, undanröjande av hinder för tillgänglighet, kommunikationer och skapande av positiva attityder till att funktionshindrade har full delaktighet i samhället.

Social- och hälsovårdsministeriet har huvudansvaret för samordningen av nationell handikappolitik, även om alla ministerier med sektorsansvar i enlighet med principen för lika möjligheter är förpliktade att beakta de funktionshindrades behov i sin beslutsprocess. Kommunerna ges också möjlighet att genomföra sina egna handlingsplaner som bygger på det nationella handikappolitiska programmet.

#### **Social välfärd och samhällsintegrering**

År 1996 bilade social- och hälsovårdsministeriet en arbetsgrupp för handikappfrågor. Arbetsgruppen drog i sin rapport bland annat slutsatsen att grundvalen för den sociala välfärden för funktionshindrade och dess innehåll bör uppdateras. Arbetsgruppen lade också fram förslag till definitioner, utveckling och klarläggande av politik som rörde utbetalning av socialbidrag, hälsovårdstjänster, större skattelättnader, utnyttjande av information och annan teknik för att hjälpa funktionshindrade, utvecklande en handikappanpassad livsmiljö och understöd för anställande av funktionshindrade. Nyckelorden i rapporten är följande: handikappolitik, service för funktionshindrade, förmåner för funktionshindrade, rehabilitering och förmåga att klara sig och arbeta.

Justitieministeriet tillsatte en arbetsgrupp 1996 för att både utvärdera och säkra den rättsliga ställning för teckenspråksanvändare.

År 1995 tillsatte social- och hälsovårdsministeriet en arbetsgrupp som skulle undersöka det ojämna utbudet inom vården av mentalt funktionshindrade. Denna särskilda arbetsgrupp avslutade sitt arbete 1997.

#### **Utbildning**

År 1995 inrättade undervisningsministeriet en kommitté som skulle utreda situationen inom fysisk träning för grupper med specialbehov och utarbeta ett förslag till ett nytt nationellt utvecklingsprogram.

År 1996 genomförde utbildningsstyrelsen i Finland en omfattande utvärdering av specialutbildningen i Finland.

#### **Yrkesinriktad rehabilitering och sysselsättning**

År 1997 offentliggjorde delegationen för rehabiliteringsärenden ett riksomfattande handlingsprogram för yrkesinriktad rehabilitering och sysselsättning för funktionshindrade. Handlingsprogrammets namn var "Att inte låta sig hindras". Programmet har utgivits i form av en handbok för alla som deltar i genomförandet av effektiva åtgärder för att skapa lika möjligheter och full delaktighet för funktionshindrade i samhället. Detta program inbegriper främjande av yrkesutbildning, bättre arbetskvalifikationer och förebyggande av utslagning från arbetsmarknaden.

I juni 1998 överlämnade regeringen ett förslag till riksdagen om främjande av sysselsättning och utbildning. Förslaget byggde på rapporten från arbetsgruppen för handikappfrågor.

## IV. SAMORDNING – SAMRÅDSFÖRFARANDEN

### *Det riksomfattande handikapprådet*

Det riksomfattande handikapprådet sorterar under social- och hälsovårdministeriet. Det består av företrädare för handikapporganisationer och för olika ministerier. Handikapprådets mål är att bekämpa diskriminering och att minska fördomarna mot funktionshindrade samt att främja lika möjligheter för funktionshindrade och deras fullständiga integrering i samhället.

Cirka 220 kommuner av 450 har kommunala handikappråd. Handikappråden på kommun- och länsnivå följer samma politiska riktlinjer för samarbete som det riksomfattande handikapprådet.

Andra ministerier och statliga institutioner har bildat olika arbetsgrupper och rådgivande organ för funktionshindrade.

### *Delegationen för rehabiliteringsärenden*

Delegationen för rehabiliteringsärenden består av företrädare för arbetsministeriet, undervisningsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbetsmarknadsorganisationer och handikapporganisationer. Delegationen ger regeringen råd i frågor som gäller yrkesinriktad rehabilitering och sysselsättning.

### *Delegationen för offentlig trafik*

Delegationen för offentlig trafik sorterar under trafikministeriet. Flera ministerier, kommunförbundet, handikapporganisationer och olika transportföretag är företrädare i detta råd.





# SVERIGE

## I. ÖVERSIKT ÖVER ORGANISATIONEN

### A. Ministerier eller instanser som ansvarar för samordningen vid utformningen av den övergripande politiken eller bistår regeringarna med detta

#### A1. Statliga organ

- Socialdepartementet
- Socialstyrelsen
- Handikappombudsmannen

#### A2. Icke-statliga organisationer

- Handikapporganisationerna

### B. Ministerier eller instanser som ansvarar för politiken beträffande medborgerliga rättigheter

- Justitiedepartementet

### C. Ministerier eller instanser som ansvarar för att utge ekonomiskt stöd (förmåner) till funktionshindrade personer

#### C1. Socialförsäkringsområdet

- Socialdepartementet
- Riksförsäkringsverket

#### C2. Socialtjänstområdet

- Kommuner

### D. Ministerier eller instanser som ansvarar för tillhandahållande av tjänster

#### D1. Utbildning

- Utbildningsdepartementet
- Kommuner

#### D2. Yrkesinriktad rehabilitering

- Lokala försäkringskassor
- Offentliga och privata arbetsgivare
- Arbetsmarknadsinstitut

#### D3. Sysselsättning

- Arbetsmarknadsdepartementet
- Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS)
- Länsarbetsnämnderna

*D4. Hälsa*

- Socialdepartementet
- Landstingen
- Kommuner

*D5. Social integrering*

- Socialdepartementet
- Kommuner

**E. Ministerier eller instanser som ansvarar för handikappanpassning av miljön**

*E1. Byggnader och deras omgivning*

- Inrikesdepartementet
- Boverket
- Kommuner

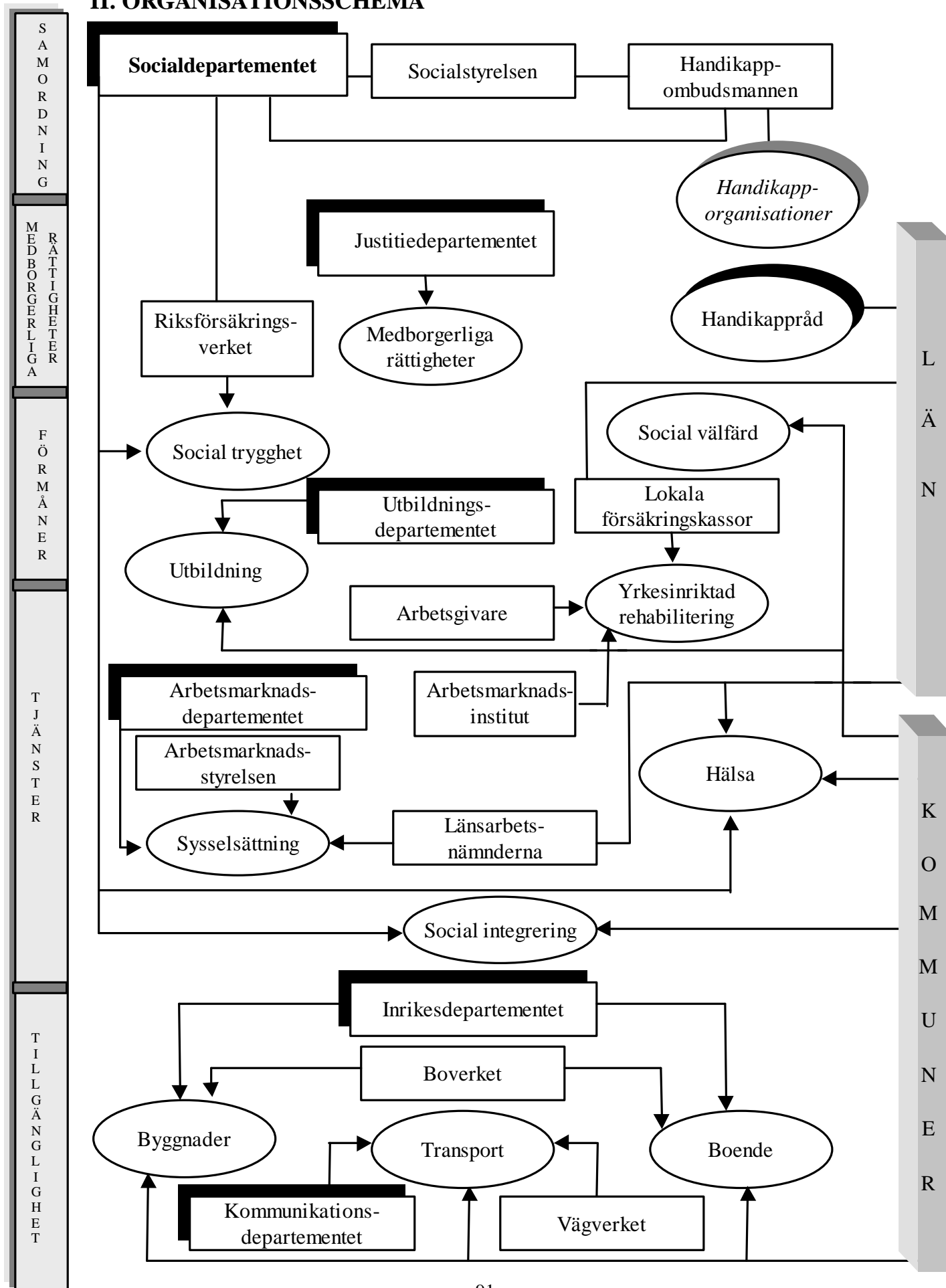
*E2. Transportmedel och deras tillgänglighet*

- Kommunikationsdepartementet
- Vägverket
- Kommuner

*E3. Boende*

- Inrikesdepartementet
- Boverket
- Kommuner

## II. ORGANISATIONSSCHEMA



### III. HANDLINGSPLANER

#### ***Samordning – övergripande planering***

Regeringens handikappolitik bygger på en övergripande strategi som huvudsakligen är inriktad på att skapa möjligheter för staten, kommunerna, landstingen och andra organisationer att förbättra tillgängligheten i vid mening inom de olika samhällssektorerna. Denna politik är också inriktad på åtgärder som garanterar att funktionshindrade har samma möjligheter att delta på alla samhällsområden. Särskilt kommunerna spelar en viktig roll i samarbetet med lokala handikapporganisationer, berörda myndigheter och andra intresserade parter. När det gäller tillgänglighet inbegrips till exempel frågor som rör transport och informationsteknik.

Handikappfrågor rör alla samhällsområden och inte endast de som har anknytning till välfärd och hälsa. De måste därför beaktas i all politik som rör utbildning, sysselsättning och arbetsmarknad, ekonomi, boende, trafik och transport. Framförallt staten måste ta ansvar inom detta område för att säkerställa att dessa frågor helt införlivas i dess ansvarsområde. Samtidigt är det viktigt att behålla ett globalt perspektiv på handikappfrågor.

Socialstyrelsen är statens huvudsakliga expert- och tillsynsmyndighet för bland annat handikappfrågor.

Till Socialstyrelsens huvuduppgifter hör övervakning av verksamhet inom det medicinska området, hälso- och välfärdsområdet när det gäller kvaliteten på och tryggheten av den enskilde individens medborgerliga rättigheter, utveckling och utvärdering av de medborgerliga rättigheterna, tillhandahållande av information och utbildning samt statistisk samordning.

#### ***Medborgerliga rättigheter***

Handikappombudsmannen är en statlig myndighet som övervakar de funktionshindrades medborgerliga rättigheter och särskilda intressen genom att bland annat tillhandahålla juridisk rådgivning. Inom ramen för sin jurisdiktion kan handikappombudsmannen ta emot klagomål från samt ge råd till både offentliga och privata organ eller organisationer. Det är emellertid på sin plats att påpeka att handikappombudsmannen inte har några medel eller någon rätt att vidta rättsliga åtgärder.

Handikappombudsmannen har också i uppdrag att utvärdera åtgärder som antagits för att uppfylla Sveriges skyldigheter enligt Förenta Nationernas standardregler för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet.

Handikappombudsmannen samlar också in information och fakta. Ombudsmannen har till exempel nyligen genomfört en undersökning om diskriminering av funktionshindrade på arbetsmarknaden. Handikappombudsmannen överlämnar årligen en verksamhetsrapport till regeringen om diskriminering av funktionshindrade på arbetsmarknaden.

#### ***Yrkesinriktad rehabilitering och sysselsättning***

Man har för avsikt att uppnå bättre kvalitet på arbetsmarknaden med hjälp av ett förslag som syftar till att uppmuntra funktionshindrade arbetstagare att stanna kvar i arbetslivet. I detta sammanhang kan arbetsgivare få ersättning för kostnader som beror på handikappanpassning av arbetsplatsen. Dessutom kommer man snart att påbörja specialforskning med inriktning på att utarbeta lagstiftning som förbjuder diskriminering av funktionshindrade på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsstyrelsens uppgift är att tillhandahålla statliga riktlinjer, syften och mål för länsarbetsnämnderna. Den fördelar också medel och utvärderar länsarbetsnämndernas verksamhet. En särskild delegation inom Arbetsmarknadsstyrelsen, den s.k. YR-delegationen, har hand om yrkesinriktad rehabilitering och arbetsmarknadspolitiska åtgärder för funktionshindrade. Denna delegation är rådgivande och skall särskilt följa och stödja utvecklingen av sysselsättningsfrämjande åtgärder för funktionshindrade. Länsarbetsnämnderna följer upp och samordnar arbetsförmedlingarnas verksamhet på länsnivå.

### ***Social integrering***

Regeringen kommer att fortsätta att stödja FN:s verksamhet när det gäller handikappfrågor och kommer att lägga fram Sveriges synpunkter inom detta politikområde inom ramen för Europeiska unionen.

### ***Tillgänglighet***

Vägverket är en central myndighet som ansvarar för funktionshindrades behov i hela det allmänna transportsystemet och som samordnar åtgärder beträffande integrering av funktionshindrade inom hela den allmänna transportstrukturen. En viktig uppgift för vägverket är att öka antalet funktionshindrade som kan utnyttja vägtransportsystemet.

Boverket är en central myndighet som ansvarar för bl.a. hushållning med naturresurser och för landsbygdens miljö. Den förvaltar det statliga bostadsstödet och utarbetar bostadsbestämmelser om hälsa och säkerhet samt tillgänglighet.

#### IV. SAMORDNING – SAMRÅDSFÖRFARANDE

För att kunna fastställa problem och tillhandahålla lösningar inom handikappolitiken är det viktigt för regeringen att hela tiden samarbeta med handikapporganisationer. Vad gäller detta samordnar statssekreterargruppen de statliga myndigheter som har hand om frågor som rör funktionshindrade. Den fungerar också som ett forum för dialog med handikapporganisationer och tillfälligt som en samordningskommitté. Handikapporganisationerna träffar regelbundet företrädare för regeringen. I denna grupp träffar handikapporganisationerna socialministern och departementstjänstemän åtminstone en

gång per år. Handikappombudsmannen, som nämns ovan, är initiativtagare i frågor som gäller funktionshindrades rättigheter och intressen. Handikappombudsmannen skall även övervaka att FN:s standardregler följs. Enligt standardreglerna ansvarar staterna för att nationella samordningskommittéer eller motsvarande organ inrättas för att garantera samordningen i handikappfrågor.

När handikappombudsmannens första treårsperiod löper ut, kommer verksamheten att utvärderas och förslag till framtida ansvarsområden att presenteras.

# FÖRENADE KUNGARIKET

## I. ÖVERSIKT ÖVER ORGANISATIONEN

### A. Ministerier eller instanser som ansvarar för samordningen vid utformningen av den övergripande politiken eller som bistår regeringarna med detta

#### A1. Statliga organ

- Ministerieövergripande grupp för handikappfrågor

#### A2. Icke-statliga organisationer

- Förenade kungarikets och Nordirlands handikappråd
- Arbetsgrupp för handikappfrågor
- Rådgivande kommitté för funktionshindrade i sysselsättnings- och yrkesutbildningsfrågor (ACDET)
- Rådgivande kommitté för transport av funktionshindrade (DPTAC)

### B. Ministerier eller instanser som ansvarar för politiken beträffande medborgerliga rättigheter

- Ministeriet för utbildning och sysselsättning

### C. Ministerier eller instanser som ansvarar för att utge ekonomiskt stöd (förmåner) till funktionshindrade personer

#### C1. Socialförsäkringsområdet

- Socialministeriet
- Kontoret för sociala bidrag
- Socialförsäkringsinstitutionen i Nordirland

#### C2. Socialtjänstområdet

- Hälsovårdsministeriet
- Lokala myndigheter (direktutbetalningar)

### D. Ministerier eller instanser som ansvarar för tillhandahållande av tjänster

#### D1. Utbildning

- Ministeriet för utbildning och sysselsättning
- Ministeriet för utbildning och sysselsättning – kontoret i Wales
- Kontoret i Skottland
- Ministeriet för utbildning i Nordirland
- Organ för utbildning och bibliotek i Nordirland
- Lokala utbildningsmyndigheter
- Finansieringsorgan för vidareutbildning och högre utbildning

#### D2. Yrkesinriktad rehabilitering

- Ministeriet för utbildning och sysselsättning. Arbetsförmedling
- Utbildnings- och företagsråd (England och Wales)
- Lokala företagssammanslutningar i Skottland



- Ministeriet för ekonomisk utveckling i Nordirland
- Byrå för personalutbildning och arbetsförmedling i Nordirland

#### *D3. Sysselsättning*

- Ministeriet för utbildning och sysselsättning. Arbetsförmedling
- Ministeriet för ekonomisk utveckling i Nordirland
- Byrå för personalutbildning och arbetsförmedling i Nordirland

#### *D4. Hälsa*

- Hälsovårdsministeriet
- Hälsovårdsministeriet (kontoret i Wales)
- Kontoret i Skottland
- Social- och hälsovårdsministeriet i Nordirland
- Den nationella hälsovården och den nationella hälsovården i Skottland
- Social- och hälsovårdssammanslutningar i Nordirland
- Lokala hälsovårdsmyndigheter

#### *D5. Social integrering*

- Hälsovårdsministeriet
- Hälsovårdsministeriet (kontoret i Wales)
- Kontoret i Skottland
- Social- och hälsovårdsministeriet i Nordirland
- Lokala myndigheters socialvårdsavdelningar
- Social- och hälsovårdssammanslutningar i Nordirland

### **E. Ministerier eller instanser som ansvarar för handikappanpassning av miljön**

#### *E1. Byggnader och deras omgivning*

- Ministeriet för miljö, transport och regionerna
- Ministeriet för miljö, transport och regionerna (kontoret i Wales)
- Kontoret i Skottland
- Miljöministeriet i Nordirland
- Lokala myndigheter

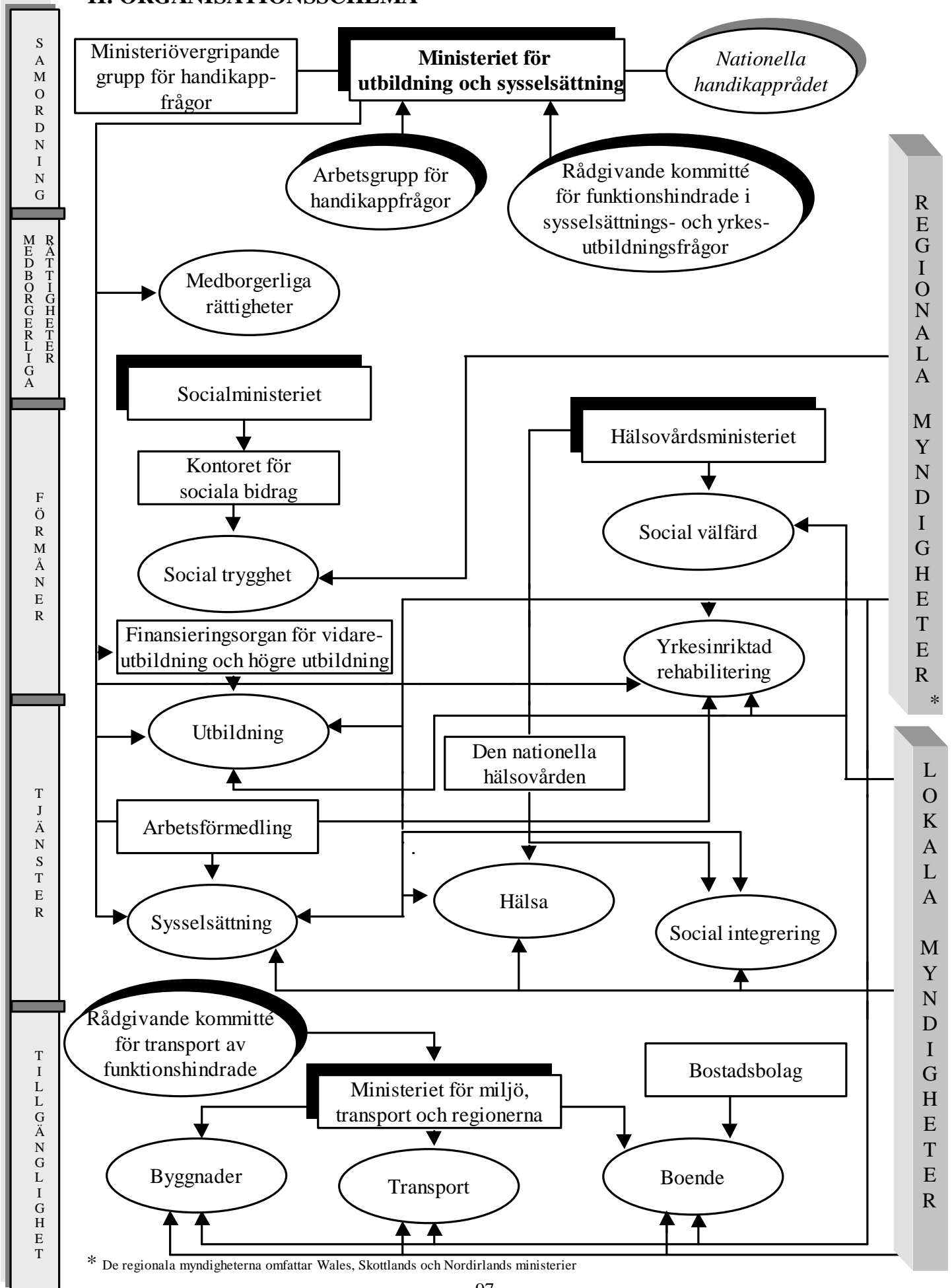
#### *E2. Transportmedel och deras tillgänglighet*

- Ministeriet för miljö, transport och regionerna
- Ministeriet för miljö, transport och regionerna (kontoret i Wales)
- Kontoret i Skottland
- Miljöministeriet i Nordirland

#### *E3. Boende*

- Ministeriet för miljö, transport och regionerna
- Ministeriet för miljö, transport och regionerna (kontoret i Wales)
- Kontoret i Skottland
- Miljöministeriet i Nordirland
- Lokala myndigheter och bostadsbolag

## II. ORGANISATIONSSCHEMA



\* De regionala myndigheterna omfattar Wales, Skottlands och Nordirlands ministerier

### III. HANDLINGPLANER

#### ***Samordning – övergripande planering***

Målet för Förenade kungarikets handikappolitik är att ge funktionshindrade möjlighet till full delaktighet i samhället. Även om varje funktionshindrad har sina egna specifika bekymmer och krav, finns det också övergripande frågor såsom lika möjligheter inom utbildning, yrkesutbildning och sysselsättning inbegripet sysselsättningsmöjligheter, behovet att säkerställa tillgänglighet till varor, tjänster, byggnader och andra utrymmen, förbättrad samordning av tjänster och möjlighet att få lämplig vård och stöd i förekommande fall. Många ministerier har därför som mål och politik att bistå på alla områden.

En ministerieövergripande handikappgrupp fungerar som ett forum där företrädare för ministerierna möts regelbundet. Handikappgruppen bistår vid samordning av handikappolitiken inom regeringen.

#### ***Medborgerliga rättigheter***

Att avskaffa diskriminering är ett huvudmål inom handikappolitiken. Regeringen i Förenade kungariket har åtagit sig att stödja de vittomspännande och rättsligt bindande medborgerliga rättigheter som funktionshindrade har och har antagit en tredelad strategi för att uppnå detta mål. Regeringen har bildat en ministerieövergripande arbetsgrupp som skall samråda om hur de funktionshindrades medborgerliga rättigheter skall genomföras. Den kommer att inrätta en kommission för de funktionshindrades rättigheter och fortsätta att genomföra bestämmelserna om de senare tillkomna rättigheterna till tillgänglighet till varor och tjänster enligt lagen om diskriminering av funktionshindrade (*Disability*

*Discrimination Act 1995*) från 1995<sup>1</sup>. Arbetsgruppen för funktionshindrades rättigheter bildades i december 1997 under handikappministerns ordförandeskap. Dess uppgift är att överväga hur man bäst garanterar de funktionshindrade vittomspännande, rättsligt bindande medborgerliga rättigheter i alla samhällssituationer samt att utarbeta rekommendationer för vilken roll som kommissionen för funktionshindrades rättigheter skall spela och vilken funktion som den skall ha. Arbetsgruppen kommer senast i juli 1999 att lägga fram en rapport om sina rekommendationer beträffande mer övergripande medborgarrättsfrågor, som t.ex. vem som skall skyddas mot diskriminering, definitionen av funktionshinder och vilka områden av de funktionshindrades liv som bör omfattas av lagstiftning. En vitbok om regeringens förslag till en lag om diskriminering av funktionshindrade, som grundar sig på arbetsgruppens rekommendationer, offentliggjordes för samråd i juli 1998. I lagförslaget föreslås att kommissionen för funktionshindrades rättigheter skall ha som huvuduppgift att tillhandahålla information och råd, hjälpa enskilda personer att tillvarata sina rättigheter, administrera och övervaka förlikningstjänster inom följande områden: tillgänglighet till varor, utrymmen och tjänster enligt del III i

---

<sup>1</sup> Genom lagen om diskriminering av funktionshindrade infördes bestämmelser som förbjuder diskriminering av funktionshindrade inom följande områden: sysselsättning, tillgänglighet till varor, utrymmen och tjänster samt försäljning och uthyrning av fastigheter. Enligt lagen skall också skolor, college och universitet tillhandahålla funktionshindrade information. Lagen tillåter också att regeringen upprättar minimistandarder för att funktionshindrade skall kunna använda allmänna transportmedel och att den inrättar handikappråd som ger råd till regeringen i frågor som rör diskriminering av funktionshindrade.

lagen om diskriminering av funktionshindrade. Dessutom skall den genomföra utredningar och undersökningar. Lagstiftning om inrättande av kommissionen för funktionshindrades rättigheter kommer att införas så snart parlamentets tidsplanering gör det möjligt.

Under tiden fortsätter man genomförandet av lagen om diskriminering av funktionshindrade. Från och med oktober 1999 kommer servicegivare att vara tvungna att vidta rimliga åtgärder för att ändra på praxis, politik eller förfaranden som innebär att det är omöjligt eller orimligt svårt för funktionshindrade att utnyttja en tjänst (t.ex. restauranger kommer att bli tvungna att tillåta ledarhundar). Servicegivare kommer när så är rimligt att vara skyldiga att tillhandahålla hjälpmedel eller tjänster om detta skulle innebära att funktionshindrade kan utnyttja deras tjänster (t.ex. tillhandahålla tolkar åt hörselskadade). Servicegivare kommer att vara förpliktade att undanröja praktiska hinder genom att tillhandahålla sin tjänst på ett rimligt alternativt sätt. Detta kan innebära hembesök eller andra lämpliga lösningar. Från och med 2004 kommer servicegivare att vara tvungna att vidta rimliga åtgärder för att undanröja eller ändra sådana fysiska hinder, eller på ett rimligt sätt lösa hur dessa kan undvikas, som gör det omöjligt eller orimligt svårt för funktionshindrade att utnyttja en tjänst.

Den service som ger råd i frågor om funktionshindrades rätt till tillgänglighet (*Disability Access Rights Advice Service – DARAS*) och som omfattas av lagen om diskriminering av funktionshindrade, tillhandahåller expertrådgivning per telefon eller brev och hjälper organisationer som ger funktionshindrade och servicegivare råd beträffande lagbestämmelserna om tillgänglighet till varor, utrymmen och tjänster. Den tillhandahåller också detaljerade

informationspaket och rapporter samt utbildning till dessa organisationer för att hjälpa dem att skaffa sig expertkunskaper. Förlikning i tillgänglighetsfrågor kan anordnas med hjälp av rådgivningen för att hjälpa funktionshindrade och servicegivare att lösa tvistefall utan domstol. Rådgivningen i tillgänglighetsfrågor har slutit ett avtal med regeringen, men den fungerar oberoende av regeringen.

### ***Social trygghet***

Regeringen strävar också efter att hjälpa dem som skulle kunna arbeta att återgå till arbetslivet genom att undanröja eventuella hinder som hindrar dem från detta. Reformering av skatte- och förmånssystemet utgör en del av denna strategi. Till exempel har socialförsäkringsbestämmelserna om funktionshindrades förmåner vid arbetsoförmåga på lång sikt ändrats för att göra det lättare för funktionshindrade att återgå till arbetslivet genom att garantera dem att om de inte kan fortsätta att arbeta på grund av sjukdom eller funktionshinder kan de ända upp till ett år senare erhålla samma förmånsnivå som tidigare. Den begränsning på 16 timmar som tidigare fanns för frivilligt arbete har också slopats.

### ***Sysselsättning***

Sysselsättningsbestämmelserna i lagen om diskriminering av funktionshindrade gäller för arbetsgivare som har 20 eller fler anställda. Bestämmelserna skyddar funktionshindrade arbetstagare och arbetssökande mot diskriminering och förpliktar arbetsgivarna att på ett rimligt sätt ändra sina utrymmen eller arbetsmetoder om dessa avsevärt missgynnar de funktionshindrade. Från och med den 1 december 1998 kommer dessa bestämmelser att utvidgas till att omfatta arbetsgivare som har 15 eller fler anställda. Kommissionen för funktionshindrades rättigheter kommer efter det att den har inrättats att övervaka

framstegen inom detta område för att kunna utarbeta ytterligare rekommendationer.

I Förenade kungarikets sysselsättningspolitik beaktar man när det gäller funktionshindrade att de också behöver praktisk hjälp med att undanröja sysselsättningshinder. Det finns en lång rad integreringsmöjligheter och specialisttjänster samt sysselsättnings- och utbildningsprogram som hjälper funktionshindrade att få och att behålla ett arbete. Utöver sina integreringstjänster och integreringsprogram, genom vilka man kan hjälpa största delen av funktionshindrade, har arbetsförmedlingen t.ex. rådgivare som ger specialisthjälp genom arbetsrehabiliteringsprogram och program för arbetsmöjligheter till personer som har stora svårigheter att få arbete eller som har svårt att behålla det. Genom programmen för arbetsmöjligheter får funktionshindrade hjälp med extra kostnader som orsakas av arbetsresor, handikappanpassning av utrymmen, specialutrustning och extra hjälp på arbetsplatsen. Genom programmet för understödd sysselsättning erhåller över 22 000 gravt funktionshindrade ett meningsfullt arbete. Utbildningsprogrammen är upplagda och finansieras på ett sådant sätt att funktionshindrade alltid kan delta i integreringen när det är möjligt och att vuxna funktionshindrade har möjlighet att omedelbart få utbildning utan att först ha varit arbetslösa sex månader såsom icke-funktionshindrade. Femton specialister ger utbildning åt arbetslösa vuxna i hemmet. I Nordirland har man motsvarande arrangemang.

Utöver de tjänster och program som beskrivs ovan, har regeringen lagt fram ett nytt program på 195 miljoner pund ("det nya avtalet för funktionshindrade"), vars syfte är att finna bättre sätt att stödja alla som uppbär förmåner på grund av arbetsoförmåga och som skulle vilja och

kunna arbeta om de får lämpligt stöd samt för att hjälpa de arbetstagare som löper risk att slås ut på grund av sjukdom eller funktionshinder. Programmet kommer att inbegripa innovativa projekt för att undersöka hur man bäst kan hjälpa människor att återgå till arbetslivet eller att behålla sitt arbete, personliga rådgivare som hjälper funktionshindrade och kroniskt sjuka att undanröja anställningshinder, en informationskampanj för att förbättra kunskaperna om befintlig hjälp som syftar till att hjälpa människor att återgå till arbetslivet och att ändra stödmottagarnas, arbetsgivarnas och allmänhetens attityder samt ett forsknings- och utvärderingsprogram.

Det kommer att finnas två grupper av innovativa projekt. Den första gruppen, som består av tio projekt, kommer att ha påbörjats före slutet av 1998. Den 9 oktober 1998 var den sista dagen för att lämna in anbud på den andra gruppens projekt. Personliga rådgivare kommer att införas på försök inom 12 områden, som omfattar över en halv miljon människor som erhåller bidrag för arbetsoförmåga. De första sex projekten, som drivs av arbetsförmedlingen, inleddes den 28 september 1998. Sista inlämningsdagen för anbud på de återstående projekten var den 25 november. Dessa projekt kommer att inledas i början av 1999. Nationellt genomförande kommer att övervägas från och med april år 2000.

### **Utbildning**

I lagen om utbildning från 1996 (*Education Act 1996*) föreskrivs att alla barn som behöver specialundervisning, inbegripet de barn som är funktionshindrade, skall undervisas i integrerade grundskolor och gymnasier, om detta är vad barnets föräldrar önskar, under förutsättning att detta är lämpligt med tanke på barnets behov och förenligt med en effektiv undervisning av de övriga barnen samt med användningen av resurserna. Motsvarande arrangemang har

vidtagits i Nordirland på grundval av utbildningsförordningen från 1996 (*Education (NI) Order 1996*). Förslag till att förbättra utbudet för barn som behöver specialundervisning samt för funktionshindrade barn offentliggjordes för samråd i oktober 1997. Regeringen kommer att offentliggöra ett handlingsprogram för specialundervisning i november 1998.

### ***Social integrering***

När det gäller samhällsvård samarbetar de lokala myndigheternas socialvårdsavdelningar med den nationella hälsovården och andra organ som tillhandahåller en rad tjänster för funktionshindrade för att hjälpa de enskilda funktionshindrade att leva ett så självständigt liv som möjligt och helst hemma. Den kungliga kommissionen för finansiering av långtidsvård för äldre personer, som startade den 4 december 1997 och som kommer att lägga fram en rapport i slutet av 1998, har ombetts att överväga vilka effekter som dess rekommendationer får för yngre åldersgrupper. Den har bildat fyra arbetsgrupper som behandlar befolkningsstatistik och framtida behov, mallar för tillhandahållande, betalning för tillhandahållande samt genomförande. Den har också tagit initiativ till en referensgrupp som består av välgörenhetsorganisationer och andra organisationer som företräder personer som löper risk att hamna i långtidsvård, den finansiella tjänstesektorn, den nationella hälsovården, den lokala ledningen och andra organ som tillhandahåller tjänster samt av företrädare för de viktigaste trossamfundet i Förenade kungariket.

### ***Tillgänglighet***

Inom ramen för byggnaders omgivning meddelade regeringen i mars 1998 att del M i förordningen om byggnader kommer att utvidgas för att omfatta nya bostäder. I del M, som gäller tillgänglighet och utrymmen för funktionshindrade, föreskrivs för närvarande att man måste ta hänsyn till funktionshindrades behov vid byggande och vid en del utvidgningar av byggnader som inte används för boende. De nya bestämmelserna kommer att föreskriva att huvudingången eller en lämplig alternativ ingång skall ha rullstolsramp, en dörr som är tillräckligt bred för rullstolar, toalett på samma plan som ingången eller det första våningsplan som är beboeligt. Syftet med bestämmelserna är att öka bekvämligheten, tillgängligheten och tillfällena till socialt umgänge för funktionshindrade och äldre personer samt personer med småbarn i barnvagnar. Enligt lagen om diskriminering av funktionshindrade har regeringen behörighet att upprätta minimistandarder för att funktionshindrade skall kunna använda allmänna transportmedel. De första bestämmelserna om tillgänglighet kommer att gälla för alla nya järnvägsvagnar som tas i bruk från och med den 1 januari 1999. Samrådsförfaranden har också skett beträffande regeringens förslag om taxibilar, bussar och långfärdsbussar, som skall gälla åren 2002–2012 för taxibilar, 2000–2015 för stora bussar med enkla däck och 2002–2017 för bussar med dubbla däck. Dessa föreslagna årtal grundar sig på ett fordons ekonomiska livslängd.

Tillgänglighet till stationer och annan transportinfrastruktur omfattas av del III i lagen om diskriminering av funktionshindrade.

## IV. SAMORDNING – SAMRÅDSFÖRFARANDEN

Regeringen har åtagit sig att följa principen att samråda med relevanta intressegrupper både formellt och informellt. Det finns många olika slag av samrådsförfaranden: rådgivande organ (se nedan), skriftliga samrådsförfaranden som sträcker sig från allmänt samråd om grön- och vitböcker om politiska frågor och förslag till småskaligt samråd med expertgrupper om små och tekniska frågor, opinionsundersökningar, målgrupper, användarpaneler, regelbundna och tillfälliga möten med ministrar och tjänstemän och intresserade parter som inbegriper arbetsgivarorganisationer, arbetstagarorganisationer och handikapporganisationer.

### ***Nationellt handikappråd***

Det nationella handikapprådet är ett oberoende, lagstadgat rådgivande organ som har inrättats på grundval av lagen om diskriminering av funktionshindrade. Dess ansvarsområde omfattar Storbritannien. Handikapprådet i Nordirland inrättades på grundval av samma lag för att tillhandahålla råd i Nordirland. Det nationella handikapprådets behörighet att samråda och ge råd är omfattande och ministerieövergripande. Handikapprådet kan t.ex. välja att ge råd i diskrimineringsfrågor som gäller sysselsättning, utbildning, hälsovård och transport. Innan handikapprådet ger råd till regeringen måste det samråda med andra organ, som inrättats av ministrarna för att ge råd i handikappfrågor, om handikapprådet ger råd i frågor som inverkar på de andra organens

ansvarsområden. Ledamöterna i handikapprådet företräder handikapporganisationer och företag och över hälften av ledamöterna är själva funktionshindrade.

### ***Rådgivande kommitté för funktionshindrade i sysselsättnings- och utbildningsfrågor***

Den rådgivande kommittén för funktionshindrade i sysselsättnings- och utbildningsfrågor inrättades för att ersätta den tidigare lagstadgade rådgivande kommittén (den nationella rådgivande kommittén för sysselsättning av funktionshindrade – *National Advisory Committee on Employment of People with Disabilities*), som ansvarade för ett större antal frågor, av vilka det nationella handikapprådet har övertagit en del. Kommittén har 12 ledamöter som företräder arbetsgivare, yrkes- och arbetstagarförbund, tillhandahållare av understödd sysselsättning och utbildning.

### ***Arbetsgrupp för funktionshindrades rättigheter:*** se handlingsplanen.

### ***Rådgivande kommitté för transport av funktionshindrade***

Den rådgivande kommittén för transport av funktionshindrade inrättades på grundval av transportlagen från 1985 (*Transport Act 1985*) för att ge råd till transportministern i frågor som rör transport för funktionshindrade och deras rörlighetsbehov. Kommittén har 20 ledamöter, av vilka de flesta i enlighet med lagen är funktionshindrade. Den har också ledamöter som är experter på olika transportsät

## MEDLEMMÅRNA I HÖGNIVÅSGRUPPEN FÖR FRÅGOR SOM RÖR FUNKTIONSHINDRADE

### **Yves DRUART**

Administrateur général adjoint  
Agence Wallone pour l'Intégration des  
Personnes Handicapées (AWIPH)  
rue de la Rivelaine 21  
B-6061 CHARLEROI  
Tfn (32-71) 20 58 20  
Fax (32-71) 20 51 60  
E-post: [fcispgh@mail.interpac.be](mailto:fcispgh@mail.interpac.be)

### **Pol KEMPENEERS**

VFSIPH  
Sterrekunde laan 30  
B-1210 BRUXELLES  
Tfn (32-2) 225 84 66  
Fax (32-2) 225 84 05  
E-post: [paul.Kempeneers@Vlafo.be](mailto:paul.Kempeneers@Vlafo.be)

### **Birgit ELVANG**

Head of Special International Unit  
Socialministeriet  
Holmens Kanal 22  
DK-1060 KØBENHAVN K  
Tfn (45) 33 92 93 13  
Fax (45) 33 92 93 33  
E. mail: [dpbel@sm.dk](mailto:dpbel@sm.dk)

### **Hartmut HAINES**

Bundesministerium für Arbeit und  
Sozialordnung  
Postfach 14 02 80  
D-53107 BONN  
Tfn (49-228) 527 27 52  
Fax (49-228) 527 11 77  
E-post: [ha.haines@bma.bund400.de](mailto:ha.haines@bma.bund400.de)

### **Alexandre KONTONIKAS**

Directeur Général de la Prévoyande  
Direction des Personnes âgées et  
handicapées  
17 rue Aristolelous  
ATHENS 10187  
Tfn (30-1) 523 96 80  
Fax (30-1) 523 59 14

### **Héctor MARAVALL GÓMEZ- ALLENDE**

Director General General of IMSERSO  
Instituto de Migraciones y Servicios  
Sociales  
Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales  
C/ Ginzo de Limia 58  
E-28071 MADRID  
Tfn (34-91) 347 85 96  
Fax (34-91) 347 85 95  
E-post: [Hector.Maravall-Gomez-  
Allende@DG.DG.IMSERSO.max.es](mailto:Hector.Maravall-Gomez-Allende@DG.DG.IMSERSO.max.es)

### **Patrick SEGAL**

Délégué Interministériel aux personnes  
handicapées  
8 Avenue de Ségur  
F-75350 PARIS 07  
Tfn (33) 140 56 48 47  
Fax (33) 140 56 59 08

### **Pat WYLIE**

Assistant Principal Officer  
Disability Equality Unit  
Department of Equality and Law Reform  
Dún Aímhígin  
43-49 Mespil Road  
IRL- DUBLIN  
Tfn (353-1) 660 56 05  
Fax (353-1) 668 99 33  
E-post: [Pat-Wylie@eqlaw.irlgov.ie](mailto:Pat-Wylie@eqlaw.irlgov.ie)



**Palma TERSIGNI**

Servizio Disabili  
Dipartimento per gli Affari Sociali  
Via Veneto 56  
00187 ROMA  
Tfn (39-06) 48 16 13 87  
Fax (93-06) 48 16 13 97

**A. ROOK**

Directeur Gehandicaptenebeleid  
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn  
en Sport  
Postbus 20350  
NL-2500 EJ DEN HAAG  
Tfn (31-70) 340 79 11  
Fax (31-70) 340 71 64

**Vitorino VIEIRA DIAS**

Secretário Nacional de Reabilitação  
Ministerio do Trabalho e da Solidariedade  
Secretariado Nacional para a Reabilitação e  
Integração das Pessoas cum Deficiência  
Avenida Conde Valbom 63  
P-1050 LISBOA  
Tfn (351-1) 793 65 17  
Fax (351-1) 796 51 82  
E-post: [reabilit.snr@mail.telepac.pt](mailto:reabilit.snr@mail.telepac.pt)

**Eva LISSKAR-DAHLGREN**

Socialdepartementet  
Jakobsgatan 26  
S-103 33 STOCKHOLM  
Tfn (46-8) 405 37 52  
Fax (46-8) 10 36 33  
E-post: [eva.lisskar-dahlgren@social.ministry.se](mailto:eva.lisskar-dahlgren@social.ministry.se)

**Joëlle LUDEWIG**

Ministère de la Famille  
Service pour personnes handicapées et  
accidentées de la vie  
12/14 Avenue Emile Reuter  
L-2919 LUXEMBOURG  
Tfn (352) 478 65 65  
Fax (352) 24 18 89

**Max RUBISCH**

Bundesministerium für Arbeit, Gesundheit  
und Soziales,  
Abt. IV/1  
Stubenring 1,  
A-1010 WIEN  
Tfn (43-1) 71100 6262  
Fax (43-1) 71100 6591

**Riita VITALA**

Social- och hälsovårdsministeriet  
PB 267  
FIN-00171 HELSINGFORS  
Tel (358) 9 160 41 33  
Fax (358) 9 160 41 89  
E-post: [riita.vitala@stm.vn.fi](mailto:riita.vitala@stm.vn.fi)

**Deirdre FORDHAM**

Department for Education and Employment  
Caxton House  
6-12 Tothill Street  
UK - LONDON SW1H 9NF  
Tfn (44-171) 273 63 23  
Fax (44-171) 273 59 29  
E-post: [julie.barton@dfee.gov.uk](mailto:julie.barton@dfee.gov.uk)

## NATIONELLA ORGANISATIONER FÖR FUNKTIONSHINDRADE

### **Belgien**

Conseil Supérieur National des  
Handicapés  
Andrée MAES  
Rue de la Vierge Noire 3c  
B - 1000 BRUXELLES  
Tfn: (32-2) 509 82 79  
Fax: (32-2) 509 85 32

### **Danmark**

De Samvirkende Invalideorganisationer  
(DSI)  
John MØLLER  
Kloverprisvej 10B  
DK - 2650 HVIDOVRE  
Tfn: (45-36)75 17 77  
Fax: (45-36) 75 14 03  
E-post: [abj@handicap.dk](mailto:abj@handicap.dk)

### **Tyskland**

V.d.K.  
Ulrich LASCHET  
Wurzerstr. 4A  
D - 53175 BONN  
Tfn: (49-228) 82 09 30  
Fax : (49-228) 82 09 346  
E-post: [vdk.deutschland@t-online.de](mailto:vdk.deutschland@t-online.de)  
Webbplats: <http://www.vdk.de>

### **Grekland**

National Confederation of Disabled  
People (NCDP)  
Yannis VARDAKASTANIS  
1 Myllerou Street  
GR - 10432 ATHENS  
Tfn: (30-1) 523 89 61  
Fax: (30-1) 523 89 67  
E-post : [esaea@otenet.gr](mailto:esaea@otenet.gr)

### **Spanien**

Comité Español de Representantes de  
Minusválidos (CERMI)  
Alberto ARBIDE  
MENDIZABAL(President)  
Avda. General Perón, 32 1º  
E - 28020 MADRID  
Tfn: (34-91) 556 74 13  
Fax: (34-91) 597 41 05  
E-post: [psaucedo@jet.es](mailto:psaucedo@jet.es)

### **Frankrike**

Conseil Français des Personnes  
Handicapées pour les questions  
Européennes (CFHE)  
Henri FAIVRE  
c/o A.P.F. (Association des Paralysés de  
France)  
17 Boulevard Auguste Blanqui  
F - 75013 PARIS  
Tfn: (33-1) 40 78 69 20  
Fax: (33-1) 40 78 69 33  
E-post: [106147.673@compuserve.com](mailto:106147.673@compuserve.com)

### **Irland**

Irish Council of People with Disabilities  
(ICPD)  
Jim CASEY  
4th Floor  
Park House  
North Circular Road  
IRL –DUBLIN 7  
Tfn: (353-1) 868 35 02  
Fax: (353-1)868 35 26  
E-post: [icpd@iol.ie](mailto:icpd@iol.ie)

### **Italien**

Consiglio Nazionale sulla Disabilità  
Prof. Aldo PACIFICI  
Via di Priscilla 35  
I - 00199 ROMA  
Tfn: (39-6) 8620 49 52  
Fax: (39-6)86 20 61 57  
E-post: [aldo.pacifici@iol.it](mailto:aldo.pacifici@iol.it)

### **Luxemburg**

INFO-HANDICAP  
François FABER (President)  
Centre National d'Information et de  
Rencontre du Handicap  
BP 33  
L – 5801 HESPERANGE  
Tfn: (352) 36 64 66  
Fax: (352)36 08 85  
E-post: [silvio.sagramola@handitel.lu](mailto:silvio.sagramola@handitel.lu)  
Webbplats:  
<http://www.socialnet.lu/org/info-handicap/>

### **Österrike**

Österreichische Arbeitsgemeinschaft für  
Rehabilitation (ÖAR)  
Dr Anthony WILLIAMS  
Stubenring 2  
A - 1010 WIEN  
Tfn: (43-1) 513 15 33  
Fax: (43-1) 513 15 33 150 eller –155  
E-post: [Williams@oear.or.at](mailto:Williams@oear.or.at)  
Webbplats: <http://www.oear.or.at/oear/>

### **Finland**

Handikappforumet  
Pekka TUOMINEN  
c/o Invalidförbundet rf.  
Gumtäktsvägen 1 A  
FIN - 00520 HELSINGFORS  
Tfn: (358-9) 61 31 91  
Fax: (358-9) 146 14 43  
E-post: [sari-  
maarit.tiukkanen@invalidiliitto.fi](mailto:sari-maarit.tiukkanen@invalidiliitto.fi)  
([nadf@invalidiliitto.fi](mailto:nadf@invalidiliitto.fi))  
Webbplats: <http://www.invalidiliitto.fi>

### **Förenade kungariket och Nordirland**

UK DISABILITY FORUM  
Michael A. BARRETT, O.B.E.  
87 King Harold's Way  
Bexleyheath  
UK - KENT DA7 5RE  
Tfn/Fax: (44-181) 310 12 84

### **Nederländerna**

Vereniging Gehandicapten Platform  
Nederland (VGPN)  
B. TREFFERS (Representative for EDF)  
Binnendijk 50  
NL - 6852 HT HUISSEN  
Tfn/Fax: (31-26) 325 40 23  
E-post: [bastr@giro.net.nl](mailto:bastr@giro.net.nl)

### **Portugal**

Confederação Nacional dos Organismos  
de Deficientes (CNOD)  
Albertino Flores SANTANA (CNOD's  
Secretary of the Board, Director for  
International Affairs)  
Av. João Paulo II, Lote 528, 1ºA  
Zona J de Chelas  
P – 1900 LISBOA  
Tfn: (351-1) 859 56 48  
Fax: (351-1) 859 84 17

### **Sverige**

Handikappförbundens samarbetsorgan  
Lars LÖÖW (ordförande)  
Box 701  
S – 10133 STOCKHOLM  
Tfn: (46-8) 61351 91  
Fax: (46-8) 22 55 11  
E-post: [roger.marklund@hso.se](mailto:roger.marklund@hso.se)  
Webbplats: <http://www.hso.se>

V/5006/99

CE-V/5-99-001-SV-C